

EUROOPA KOHTU OTSUS

10. märts 1992^{*}

Konkurents – Kokkuleppe ja kooskõlastatud tegevuse mõisted – Kollektiivne vastutus

[...]

Kohtuasjas T-13/89,

Imperial Chemical Industries plc, Inglise õiguse alusel asutatud äriühing, mille registrijärgne asukoht on Imperial Chemical House, Millbank, London (Ühendkuningriik), esindajad: David Vaughan, *QC*, Inner Temple'ist, solicitor Victor O. White ja solicitor Richard J. Coles, barrister D. Anderson, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis: advokaadibüroo L. H. Dupong, 14a Rue des Bains,

hageja,

versus

Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: vanemõigusnõunik Anthony McClellan ja selle õigustalituse liige Karen Banks, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis: c/o õigustalituse ametnik R. Hayder, Wagner Centre, Kirchberg,

kostja,

mille esemeks on taotlus komisjoni 23. aprilli 1986. aasta otsuse, mis käsitleb EMÜ asutamislepingu artikli 85 kohast menetlust (IV/31.149 – polüpropüleen, EÜT 1986, L 230, lk 1), kehtetuks tunnistamiseks,

EUROOPA ÜHENDUSTE ESIMESE ASTME KOHUS (esimene koda),

koosseisus: koja esimees J. L. Cruz Vilaça, kohtunikud R. Schintgen, D.A.O. Edward, H. Kirschner ja K. Lenaerts,

kohtujurist: B. Vesterdorf,

kohtusekretär: H. Jung,

^{*} Kohtumenetluse keel: inglise.

võttes arvesse kirjalikku menetlust ja 10.–15. detsembril 1990. aastal toimunud suulist menetlust,

kuulanud 10. juuli 1991. aasta kohtuistungil ära kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

Põhjendused

Hagi faktid ja taust

1. Kohtuasi käsitleb komisjoni otsust, millega trahviti viitteist polüpropüleenitootjat EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 rikkumise eest. Vaidlusaluse otsuse (edaspidi „otsus”) esemeks olev toode polüpropüleen on üks põhilisi puistekaubana müüdavaid termoplastpolümeere. Tootjad müüvad seda töötlejatele pool- või valmistoote valmistamiseks. Suurimad polüpropüleenitootjad tootevalikus on rohkem kui sada erinevat marki väga erinevateks lõppotstarveteks. Polüpropüleeni tähtsamad põhimargid on raffia, survevalu homopolümeer, survevalu kopolümeer, kõrglöögikindel kopolümeer ja kile. Ettevõtted, kellele otsus on adresseeritud, on kõik suured naftakeemiaettevõtted.

2. Lääne-Euroopa polüpropüleeniturgu varustavad peaaegu ainult Euroopas asuvad tootmisettevõtted. Enne 1977. aastat varustasid seda turgu kümme tootjat, nimelt, Montedison (praegu Montepolimeri SpA), Hoechst AG, Imperial Chemical Industries PLC ja Shell International Chemical Company Limited (ehk „suur nelik”), kelle käes oli kokku 64% turust; Enichem Anic SpA Itaalias, Rhône-Poulenc SA Prantsusmaal, Alcludia Hispaanias, Chemische Werke Hüls ja BASF AG Saksamaal ja natsionaliseeritud Chemie Linz AG Austrias. Pärast Montedison'ile eelisõiguse andnud patentide lõppemist lisandusid Lääne-Euroopas 1977. aastal seitse uut tootjat: Belgias Amoco ja Hercules Chemicals NV, Prantsusmaal ATO Chimie SA ja Solvay et Cie SA, Itaalias SIR, Madalmaades DSM NV ja Hispaanias Taqsa. Norra tootmisettevõtte Saga Petrokjemi AS & Co lisandus 1978. aasta keskel ja Petrofina SA 1980. aastal. Uute tootjate saabumine nimivõimsusega ligikaudu 480 000 tonni suurendas oluliselt Lääne-Euroopas installeeritud võimsust, mis mitu aastat selle turu nõudluse kasvule polnud vastanud. Seetõttu oli tootmisvõimsuste kasutamismäär madal, tõustes järjest aastail 1977–1983 60%-lt 90%-le. Otsuse kohaselt on 1982. aastast alates nõudlus ja pakkumine ligikaudu tasakaalus. Kuid enamikul vaatlusalusest perioodist (1977–1983) iseloomustasid polüpropüleeni turgu aruannete kohaselt kas vähene tasuvus või suured kahjumid, mis tulenesid eelkõige suurtest püsikuludest ja tooraine – propüleeni – hinnatõusust. Otsuse (8. punkt) kohaselt oli 1983. aastal Montepolimeri SpA osakaal Euroopa polüpropüleeniturust 18%, Imperial Chemical Industries PLC, Shell International Chemical Company Limited ja Hoechst AG osakaalud igäühel 11%, Hercules Chemicals NV osakaal veidi alla 6%, ATO Chimie SA, BASF AG, DSM NV, Chemische Werke Hüls'i, Chemie Linz AG, Solvay et Cie SA ja Saga Petrokjemi AS & Co osakaalud 3–5% ja Petrofina SA osakaal ligikaudu 2%.

Otsuses märgitakse, et liikmesriikide vahel toimus märkimisväärne kauplemine polüpropüleeniga, kuna iga tolleaegne EMÜ tootja varustas oma toodanguga enamikku, kui mitte kõiki liikmesriike.

3. Imperial Chemical Industries PLC oli üks tootjaid, kes varustas 1977. aastal polüpropüleeniturgu ja kes on üks suurest nelikust. Tema turuosa oli vahemikus 10,6–11,4%.

4. 13. ja 14. oktoobril 1983 viisid komisjoni ametnikud nõukogu 6. veebruari 1962. aasta määruse nr 17, esimese määruse asutamislepingu artiklite 85 ja 86 rakendamise kohta, artikli 14 lõike 3 kohaselt (EÜT 1962, 13, lk 204, edaspidi „määrus nr 17”) läbi üheaegsed uurimised järgmistes tootmisettevõtetes, kes varustavad ühenduse turgu polüpropüleeniga:

- ATO Chimie SA, praegu Atochem (edaspidi „ATO”),
- BASF AG (edaspidi „BASF”),
- DSM NV (edaspidi „DSM”),
- Hercules Chemicals NV (edaspidi „Hercules”),
- Hoechst AG (edaspidi „Hoechst”),
- Chemische Werke Hüls (edaspidi „Hüls”),
- Imperial Chemical Industries PLC (edaspidi „ICI”),
- Montepolimeri SpA, praegu Montedipe (edaspidi „Monte”),
- Shell International Chemical Company Limited (edaspidi „Shell”),
- Solvay et Cie SA (edaspidi „Solvay”),
- BP Chimie (edaspidi „BP”).

Rhône-Poulenc SA (edaspidi „Rhône-Poulenc”) ega Enichem Anic SpA ruumides uurimist läbi ei viidud.

5. Pärast uurimisi esitas komisjon teabenõudeid määruse nr 17 artikli 11 kohaselt (edaspidi „teabenõue”) mitte ainult eelnimetatud ettevõtjatele, vaid ka järgmistele ettevõtjatele:

- Amoco,

- Chemie Linz AG (edaspidi „Linz”),
- Saga Petrokjemi AS & Co, mis kuulub nüüd Statoilile (edaspidi „Statoil”),
- Petrofina SA (edaspidi „Petrofina”),
- Enichem Anic SpA (edaspidi „Anic”).

Austria ettevõtte Linz vaidlustas komisjoni õiguspädevuse ja keeldus teabenõudele vastamast. Määruse nr 17 artikli 14 lõike 2 kohaselt viisid komisjoni ametnikud seejärel läbi uurimised ettevõtete Anic ja Saga Petrochemicals UK Ltd, Saga Ühendkuningriigis asuva tütarettevõtte ruumides ning Linz'i Ühendkuningriigis ja Saksamaa Liitvabariigis asuvates müügiesindustes. Rhône-Poulenc'ile teabenõuet ei saadetud.

6. Nende uurimiste käigus ja teabenõuete tulemusena saadud tõendite põhjal leidis komisjon, et tootjad olid aastail 1977–1983 EMÜ asutamislepingu artiklit 85 rikkudes kehtestanud rea hinnaalaste algatuste abil regulaarselt sihthindu ja töötanud välja süsteemi iga-aastaste mahtude piiramiseks, et olemasolev turg kokkulepitud protsentide või tonnide arvu alusel omavahel ära jagada. Seega otsustas komisjon 30. aprillil 1984 alustada määruse nr 17 artikli 3 lõikes 1 ette nähtud menetlust ja saatis 1984. aasta mais eelnimetatud ettevõtetele, välja arvatud Anic'ile ja Rhône-Poulenc'ile, kirjalikud vastuväiteteatised. Kõik adressaadid edastasid kirjalikud vastused.

7. 24. oktoobril 1984 kohtus komisjoni poolt määratud kohtuametnik vastuväiteteatiste adressaatide õigusnõustajatega, et leppida kokku teatav kord haldusmenetluse raames toimuvaks kohtuistungiks, mis pidi algama 12. novembril 1984. Komisjon teatas sellel kohtumisel ettevõtetele vastuväiteteatistele saadud vastuste alusel, et ta saadab neile peagi täiendavaid materjale lisaks neile juba esitatud tõenditele hinnaalaste algatuste rakendamise kohta. 31. oktoobril 1984 saatis komisjon ettevõtete õigusnõustajatele hulga dokumente, mis olid koopiad tootjate hinnaalastest juhistest oma müügiesindustele, koos kokkuvõtivate tabelitega nende dokumentide kohta. Ärisaladuste kaitse tagamiseks kehtestati nende materjalide saatmisele teatavad tingimused; dokumente ei olnud nimelt lubatud teatavaks teha nende ettevõtete kaubandusosakondadele. Mitme ettevõtte juristid keeldusid neid tingimusi aktsepteerimast ja tagastasid dokumendid enne suulist ärakuulamist.

8. Vastuväiteteatiste kirjalikes vastustes esitatud teavet silmas pidades otsustas komisjon kaasata menetlusse ka Anic'i ja Rhône-Poulenc'i. Selleks saadeti 25. oktoobril 1984 ka neile kahele ettevõttele samasugused vastuväiteteatised kui ülejäänud viieteistkümnele ettevõttele.

9. Suulise ärakuulamise esimene istung toimus 12.–20. novembril 1984. Sel istungil kuulati ära kõik ettevõtted peale Shell'i (kes keeldus mis tahes arutelul osalemast), Anic'i, ICI ja Rhône-Poulenc'i (kes leidsid, et neil ei olnud piisavalt võimalusi kaitsekõne ettevalmistamiseks).

10. Sel istungil keeldus mitu ettevõtet tegelemast küsimustega, mis olid tõstatatud neile 31. oktoobril 1984 saadetud dokumentides, väites, et komisjon oli kohtuasja suunda täielikult muutnud ning neil peaks vähemalt olema võimalus esitada kirjalikke märkusi. Teised ettevõtted väitsid, et neil ei olnud enne ärakuulamist piisavalt aega kõnealuste dokumentidega tutvuda. Ettevõtete BASF, DSM, Hercules, Hoechst, ICI, Linz, Monte, Petrofina ja Solvay' juristid saatsid komisjonile 28. novembril 1984 sellekohase ühise kirja. Hüls ühines oma 4. detsembri 1984 saadetud kirjas ühises kirjas väljendatud seisukohaga.

11. Seejärel saatis komisjon 29. märtsil 1985 ettevõtetele uued dokumendid, tuues välja hinnaalased juhised, mida ettevõtted oma müügiesindustele olid saatnud, samuti hindade tabelid ja kokkuvõtte tõenditest iga hinnaalase algatuse kohta, mille kohta olid olemas dokumendid. Ta palus ettevõtetel vastata nii kirjalikult kui ka järgmistel suulise ärakuulamise järgnevatel istungitel ning märkis, et tühistab esialgsed piirangud kaubandusosakondadele avaldamise suhtes.

12. Teises sama kuupäevaga kirjas vastas komisjon juristide väitele, et komisjon ei olnud väidetava kartelli õiguslikku olemust artikli 85 lõike 1 kohaselt selgelt määratlenud, ning kutsus ettevõtteid üles esitama kirjalikke ja suulisi märkusi.

13. Suulise ärakuulamise teine istung toimus 8.–11. juulil 1985 ja 25. juulil 1985. Anic, ICI ja Rhône-Poulenc esitasid oma märkused ja ülejäänud ettevõtted (välja arvatud Shell) esitasid märkusi küsimuste kohta, mis olid tõstatatud komisjoni kahes kirjas 29. märtsist 1985.

14. 19. novembril 1985 anti piiravat tegevust ja turgu valitsevat seisundit käsitleva nõuandekomitee (edaspidi „nõuandekomitee”) liikmetele ning saadeti 25. novembril 1985. aastal hagejatele suulise ärakuulamise esialgne protokoll koos kõikide muude asjakohaste dokumentidega. Nõuandekomitee esitas oma arvamuse oma 170. koosolekul, mis toimus 5. ja 6. detsembril 1985.

15. Selle menetluse lõpus võttis komisjon 23. aprillil 1986 vastu vaidlusaluse otsuse, mille resolutiivosa on järgmine:

„Artikkel 1

ANIC SpA, ATO Chemie SA (praegu Atochem), BASF AG, DSM NV, Hercules Chemicals NV, Hoechst AG, Chemische Werke Hüls (praegu Hüls AG), ICI PLC, Chemische Werke LINZ, Montepolimeri SpA (praegu Montedipe), Petrofina SA, Rhône-Poulenc SA, Shell International Chemical Co. Ltd, Solvay & Cie ja SAGA Petrokjemi AG & Co. (praegu osa Statoilist) on rikkunud EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõiget 1 osalemisega:

- ANIC-i puhul alates ligikaudu 1977. aasta novembrist kuni 1982. aasta lõpu või 1983. aasta alguseni,
- Rhône-Poulenc'i puhul alates ligikaudu 1977. aasta novembrist kuni 1980. aasta lõpuni,
- Petrofina puhul alates 1980. aastast kuni vähemalt 1983. aasta novembrini,
- Hoechst'i, ICI, Montepolimeri ja Shell'i puhul alates ligikaudu 1977. aasta keskpaigast kuni vähemalt 1983. aasta novembrini,
- Hercules'i, Linz'i ja SAGA ja Solvay' puhul alates ligikaudu 1977. aasta novembrist kuni vähemalt 1983. aasta novembrini,
- ATO puhul alates vähemalt 1978. aastast kuni vähemalt 1983. aasta novembrini,
- BASF-i, DSM-i ja Hülsi puhul alates mingist ajast ajavahemikul 1977–1979 kuni vähemalt 1983. aasta novembrini,

1977. aasta keskel alguse saanud kokkuleppes ja kooskõlastatud tegevuses, mille käigus EMÜ territooriumil polüpropüleenide tarnivad tootjad:

- a) olid omavahel kontaktis ja kohtusid regulaarselt (alates 1981. aasta algusest kaks korda kuus) salaja oma kaubanduspõhimõtete arutamiseks ja kindlaksmääramiseks;
- b) kehtestasid aeg-ajalt toote müümiseks EMÜ igas liikmesriigis sihthindu (ehk miinimumhindu);
- c) leppisid kokku mitmesuguste meetmete osas, mis hõlbustasid selliste sihthindade rakendamist, sealhulgas (põhiliselt) ajutised piirangud toodangule, üksikasjalike andmete vahetamine oma tarnete kohta, kohalike koosolekute pidamine ja alates 1982. aasta lõpust kontohaldussüsteem hindade tõstmiseks üksik klientidele;
- d) tõstsid nimetatud sihthindade kehtestamiseks samaaegselt hindu;
- e) jagasid turgu, määrates igale tootjale aastakäibe piirmäära ehk kvoodi (1979. ja 1980. aastaks ja vähemalt osale 1983. aastast) või kui kogu aasta kohta puudus kindel kokkulepe, nõudsid tootjatel kuukäibe piiramist võrreldes mõne eelmise ajavahemikuga (1981, 1982).

Artikkel 2

Artiklis 1 nimetatud ettevõtted peavad nimetatud rikkumise kohe lõpetama (kui nad ei ole seda veel teinud) ja hoiduma edaspidi oma polüpropüleenitootmisega seotud samasuguse või sarnase eesmärgi või mõjuga kokkulepetest ja kooskõlastatud tegevustest, sealhulgas sellist liiki teabe vahetamisest, mis tavaliselt kuulub ärisaladuse alla ja millega osavõtjaid otseselt või kaudselt teavitatakse teiste üksiktootjate toodangust, tarnetest, varude tasemest, müügihindadest, kuludest või investeerimiskavadest või millega neil oleks võimalik jälgida selgesõnaliste või vaikivate kokkulepete järgimist või hindu või EMÜ sisese turu jagamist puudutavate kooskõlastatud tegevuste järgimist. Igasugune süsteem üldise teabe vahetamiseks, milles tootjad osalevad (näiteks Fides), peab toimima nii, et sellest oleks välja jäetud teave, mis võimaldaks määrata kindlaks üksiktootjate käitumist, ning ettevõtted peavad eelkõige hoiduma omavahel täiendava, konkurentsi seisukohast olulise teabe vahetamisest, mida selline süsteem ei hõlma.

Artikkel 3

Käesolevaga kehtestatakse allpool nimetatud ettevõtetele artiklis 1 mainitud rikkumise eest järgmised trahvid:

- i) ANIC SpA – trahv 750 000 eküüd ehk 1 103 692 500 Itaalia liiri;
- ii) Atochem – trahv 1 750 000 eküüd ehk 11 973 325 Prantsuse franki;
- iii) BASF AG – trahv 2 500 000 eküüd ehk 5 362 225 Saksa marka;
- iv) DSM NV – trahv 2 750 000 eküüd ehk 6 657 640 Hollandi floriini;
- v) Hercules Chemicals NV – trahv 2 750 000 eküüd ehk 120 569 620 Belgia franki;
- vi) Hoechst AG – trahv 9 000 000 eküüd ehk 19 304 010 Saksa marka;
- vii) Hüls AG – trahv 2 750 000 eküüd ehk 5 898 447, 50 Saksa marka;
- viii) ICI PLC – trahv 10 000 000 eküüd ehk 6 447 970 Suurbritannia naela;
- ix) Chemische Werke LINZ – trahv 1 000 000 eküüd ehk 1 471 590 000 Itaalia liiri;
- x) Montedipe – trahv 11 000 000 eküüd ehk 16 187 490 000 Itaalia liiri;
- xi) Petrofina SA – trahv 600 000 eküüd ehk 26 306 100 Belgia franki;
- xii) Rhône-Poulenc SA – trahv 500 000 eküüd ehk 3 420 950 Prantsuse franki;
- xiii) Shell International Chemical Co. Ltd – trahv 9 000 000 eküüd ehk 5 803 173 Suurbritannia naela;
- xiv) Solvay & Cie – trahv 2 500 000 eküüd ehk 109 608 750 Belgia franki;

xv) Statoil Den Norske Stats Oljeselskap AS (hõlmab nüüd ka ettevõtet SAGA Petrokjemi) – trahv 1 000 000 eküüd ehk 644 797 Suurbritannia naela.

Artikkel 4

[...]

Artikkel 5

[...]”

16. 16. 8. juulil 1986 saadeti neile ärakuulamiste lõplik protokoll, mis sisaldas ka hagejate soovil tekstis tehtud parandusi, täiendusi ja väljajätmisi.

Menetlus

17. Nende asjaolude alusel Euroopa Kohtu registrile 6. augustil 1986. aastal laekunud avaldusega algatas hageja kohtuasja, taotledes otsuse tühistamist. Otsuse neljateistkümnest ülejäänud adressaadist kolmteist on samuti algatanud hagid selle tühistamiseks (kohtuasjad T-1/89 – T-4/89, T-6/89 – T-12/89, T-14/89 ja T-15/89).

18. Samal päeval esitatud eraldi dokumendiga taotles ICI Euroopa Kohtult vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artiklile 91, et see nõuaks komisjonilt nende dokumentide esitamist, mille avalikustamisest ta oli keeldunud. See hagiavaldus lükati tagasi Euroopa Kohtu 11. detsembri 1986. aasta korraldusega (kohtuasi 212/86 R *ICI v. komisjon*, mis ei ole avaldatud Euroopa Kohtu lahendites).

19. Kirjalik menetlus toimus täielikult Euroopa Kohtus.

20. Vastavalt nõukogu 24. oktoobri 1988. aasta otsuse Euroopa ühenduste esimese astme kohtu asutamise kohta (edaspidi „nõukogu 24. oktoobri 1988. aasta otsus”) artiklile 14 suunas Euroopa Kohus 15. novembri 1989. aasta määrusega käesoleva kohtuasja ja ülejäänud kolmteist kohtuasja Esimese Astme Kohtusse.

21. Nõukogu 24. oktoobri 1988. aasta otsuse artikli 2 lõike 3 kohaselt määras Esimese Astme Kohtu esimees kohtujuristi.

22. Esimese Astme Kohtu kohtusekretär kutsus pooled 3. mai 1990. aasta kirjaga mitteametlikule kohtumisele, et määrata kindlaks suulise menetluse kord. See kohtumine toimus 28. juunil 1990.

23. Esimese Astme Kohtu kohtusekretär palus 9. juuli 1990. aasta kirjaga pooltel esitada oma märkused kohtuasjade T-1/89 kuni T-4/89 ja T-6/89 kuni T-15/89 võimaliku liitmise kohta suuliseks menetluseks. Mitte ühelgi poolel ei olnud selle kohta vastuväiteid.

24. Kuna eelnimetatud kohtuasjad olid omavahel seotud, liitis kohus need oma 25. septembri 1990. aasta määrusega suuliseks menetluseks kodukorra artikli 43 alusel, mis oli tol ajal Esimese Astme Kohtu menetlusele vajalike muudatustega kohaldatav muu hulgas nõukogu 24. oktoobri 1988. aasta artikli 11 kolmanda lõigu tõttu.

25. Kohus tegi oma 15. novembri 1990. aasta määrusega otsuse hagejate konfidentsiaalsusetaotluse kohta kohtuasjades T-2/89, T-3/89, T-9/89, T-11/89, T-12/89 ja T-13/89 ning rahuldab need osaliselt.

26. Pooled vastasid kohtu kantseleisse 9. oktoobrist kuni 29. novembrini 1990 saadetud kirjades küsimustele, mis kohus oli esitanud 19. juulil 1990 kohtusekretäri poolt saadetud kirjas.

27. Võttes arvesse kohtu küsimustele antud vastuseid ja olles ära kuulanud kohtunik-ettekandja ettekande ja kohtujuristi seisukohad, otsustas kohus alustada suulist menetlust ilma ettevalmistava uurimiseta.

28. Pooled esitasid oma kohtukõned ja vastasid kohtu küsimustele kohtuistungil, mis toimus 10.–15. detsembril 1990.

29. Kohtujurist esitas oma ettepaneku 10. juuli 1991. aasta istungil.

Poolte nõuded

30. ICI palus kohtul:

- 1) Tühistada komisjoni 23. aprilli 1986. aasta otsus (IV/31.149 – polüpropüleen) sel määral, kui see puudutab ICI-t.
- 2) Tühistada ICI-le määratud trahv või seda vähendada; ja

3) kui ICI oleks kohustatud maksma antud etapis trahvi ilma makse peatamise võimaluseta, nõuda, et komisjon maksaks ICI-le tagasi makstud trahvi või selle teatud osa koos intressimääraga 1% üle Ühendkuningriigis panga poolt kehtestatud laenuintressi, millele on viidatud otsuse artiklis 4;

4) Mõista kõik ICI kohtukulud ja kulutused välja komisjonilt.

Komisjon palub kohtul:

- jätta hagi rahuldamata;
- mõista kohtukulud välja hagejalt.

Põhiküsimus

31. Kohus leiab, et esiteks tuleb uurida hageja vastuväiteid seoses kaitseõiguste väidetava rikkumisega komisjoni poolt, kuna 1) komisjon ei olnud esitanud hagejale dokumente, millel otsus põhines, 2) hagejale ei saadetud ärakuulamise eest vastutava ametniku aruannet, 3) komisjon oli eelarvamuste põhjal teinud ennatliku otsuse; teiseks tuleb uurida vastuväiteid, mis on seotud rikkumise tõendamise ja käsitlevad 1) komisjoni poolt tuvastatud fakte ja 2) EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 kohaldamist nende faktide suhtes, kusjuures väidetakse, et komisjon A) ei määratlenud rikkumist õigesti, B) ei hinnanud õigesti konkurentsi piiravat eesmärki või mõju ja C) ei hinnanud õigesti mõju liikmesriikidevahelisele kaubandusele; kolmandaks tuleb uurida vastuväiteid seoses otsuse põhjendustega; ning neljandaks tuleb uurida vastuväiteid seoses trahvi määramisega, mis väidetakse olevat 1) määratud osaliselt ebaõige aja suhtes, 2) ebaproportsionaalne väidetava rikkumise kestusega ja 3) ebaproportsionaalne väidetava rikkumise raskusega.

Kaitseõigused

1. Dokumentide mitteavaldamine vastuväiteteadisest teavitamisel

32. Hageja väidab, et kui komisjon teavitas teda vastuväiteteadisest, siis ei saanud ta talle 14 dokumenti ega dokumendikogumikke, millel komisjoni otsus rajanes, ja sellega tegi komisjon hagejal võimatuks nende sisu selgitamise. Asjaomased dokumendid sisaldavad: ATO ruumides saadud dokumente teabevahetuse kohta Prantsuse tootjate tarnete ja kvootide kasutamise kohta Prantsuse turul 1979. aastal (otsuse 15. punkt, alapunkt h), väidetavalt Solvay' ruumidest leitud dokumenti 6. detsembrist 1977 (otsuse 16. punkt, eelviimane lõik), Shell'i 5. juulil ja 12. septembril 1979. aastal peetud sisenõupidamiste protokollide kahte komplekti (otsuse 29. ja 31. punkt), Solvay' sisedokumenti, millega võrreldakse 1980. aasta oktoobris ja novembris

„saadud hindu” 1981. aasta jaanuari „hinnakirjahindadega” (otsuse 32. punkt), Solvay poolt oma müügiesindustele 17. juulil 1981. aastal saadetud meeldetuletust (otsuse 35. punkt), Shell’i dokumenti sihthindade määramise kohta 1. novembril 1981 (otsuse 36. punkt, esimene lõik), Hercules’i teadet, mis tõendab sihthinna korrigeerimist allapoole 1981. aasta detsembris (otsuse 36. punkt, esimene lõik), Hoechst’i sisest märkust 6. juunist 1983, millega kehtestatakse miinimumhind alates mainitud aasta 1. juulist ja Linz’i teleksit 8. juunist 1983 (otsuse 46. punkt), kaht Shell’i dokumenti pealkirjaga „PP W. Euroopa – Hinnakujundus” ja „Turukvaliteedi aruanne” (otsuse 49. punkt), ATO sisest märkust 28. septembrist 1983 (otsuse 51. punkt) ja lõpuks Shell’i ruumidest leitud planeerimisdokumenti 1983. aasta esimese kvartali kohta (otsuse 63. punkti kolmas lõik ja 64. punkt).

33. Komisjon märgib, et otsuse 15., 32. või 35. punktis nimetatud dokumendid muudeti hagejale kättesaadavaks toimikule juurdepääsu menetluse käigus. Linz’i teleks 8. juunist 1983 avaldati lisana Linz H1 29. märtsi 1985. aasta kirjale. Väga piiratud arvu kohtuasjade puhul leidis ta, et dokumendid sisaldasid tundlikke äriandmeid teatud tootja kohta ja seega ei võimaldanud juurdepääsu teiste tootjate poolt. Ta järeldab, et ükski hageja poolt nimetatud dokumentidest ei olnud ühelgi juhul antud kohtuasjas oluline, sest need dokumendid ei puudutanud ICI-d või ainult kinnitasid teisi dokumente. Hageja pole tõepoolest püüdnud selgitada, kuidas kõnealuste dokumentide mitteavaldamine tema kaitseõigusi on mõjutanud.

34. Kohus märgib, et vastavalt Euroopa Kohtu pretsedendiõigusele ei ole olulise tähtsusega mitte dokumendid kui sellised, vaid komisjoni poolt nende alusel tehtud järeldused, ja juhul, kui neid dokumente ei olnud vastuväiteteatises mainitud, oli asjaomasel ettevõttel õigus võtta seisukoht, et need ei omanud antud kohtuasjas mingit tähtsust. Jättes ettevõtte teavitamata sellest, et teatud dokumente kasutatakse otsuses, takistas komisjon tal esitamast vastaval ajahetkel oma arvamust selliste dokumentide tõendusjõu kohta. Seega ei saa neid dokumente käsitleda vastuvõetavate tõendite kui sellistena (Euroopa Kohtu otsus kohtuasjas 107/82 *AEG-Telefunken AG v. komisjon* (1983) EKL 3151, 27. punkt, ja vt hiljutisem 3. juuli 1991. aasta kohtuotsus kohtuasjas 62/86 *AKZO Chemie v. komisjon* (1991) EKL I-3359, 21. punkt).

35. Antud juhul võib käsitleda vastuvõetavate tõenditena hageja vastu käesolevas kohtuasjas ainult peamistes või spetsiaalsetes vastuväiteteatistes või 29. märtsi 1985. aasta kirjas mainitud dokumente või neile lisatud dokumente, mida ei ole neis konkreetselt mainitud. Mis puutub vastuväiteteatistele lisatud dokumentidesse, mida ei ole neis mainitud, siis neid võib kasutada otsuses hageja vastu ainult siis, kui hageja suudab vastuväiteteatise põhjal teha need järeldused, mida komisjon kavatses nende alusel teha.

36. Seega, hageja poolt mainitud dokumentidest võib kasutada tõendina hageja vastu ainult Linz’i teleksit 8. juunist 1983, kuna seda oli mainitud 29. märtsi 1985. aasta kirjas, moodustades ka selle lisa Linz H1. Teisi hageja poolt nimetatud dokumente ei või antud kohtuasjas käsitleda vastuvõetavate tõenditena hageja vastu.

37. Küsimus selle kohta, kas viimatinimetatud dokumendid kujutavad olulist tõendusmaterjali komisjoni poolt otsuses esitatud asjaolude kohta hageja vastu, kuulub käsitlemisele kohtu poolt, kui ta uurib küsimust, kas need asjaolud on hästi põhjendatud.

2. Ära kuulamise eest vastutava ametniku aruande mitteavaldamine

38. Hageja väidab, et ära kuulamise eest vastutava ametniku aruannet ei olnud talle kättesaadavaks tehtud vaatamata komisjonile esitatud vastavale taotlusele. Ta märgib, et nõudis Euroopa Kohtult kodukorra artikli 91 alusel, et see nõuaks komisjonilt nimetatud aruande esitamist, milles ära kuulamise eest vastutav ametnik tunnustas hageja arvates pingelise konkurentsi olemasolu turul. Ta on teadlik, et see hagi lükati tagasi Euroopa Kohtu 11. detsembri 1986. aasta otsusega (kohtuasi 212/86 R *ICI v. komisjon*, 5.– 8. punkt, Euroopa Kohtu lahendites seni avaldamata), kuid taotleb sellele vaatamata, et Esimese Astme Kohus nõuaks selle aruande esitamist või võtaks seda vähemalt arvesse komisjoni väite nõrkuse tõttu põhiküsimuse suhtes.

39. Komisjon toetub eespool nimetatud otsusele, mille Euroopa Kohus tegi kohtuasjas 212/86 R (7. punkt), kasutades seda alusena, et keelduda ära kuulamise eest vastutava ametniku aruande avalikustamisest. Ta leiab, et selle otsuse tühistamiseks ei ole põhjust.

40. Kohus on seisukohal, et kaitseõigused ei nõua, et EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 alusel läbiviidavas menetluses osalevatel ettevõtjatel peaks olema võimalus esitada märkusi ära kuulamise eest vastutava ametniku aruande kohta, mis on puhtalt komisjonisisene dokument. Euroopa Kohus on selle küsimuse kohta otsustanud, et ära kuulamise eest vastutava ametniku aruanne on olemuselt komisjonile esitatav arvamus, mida komisjon ei ole kohustatud järgima, ning et see aruanne ei ole seetõttu otsustav tegur, mida ühenduse kohtul tuleks kohtuasja läbivaatamisel arvestada (11. detsembri 1986. aasta otsus eelnimetatud kohtuasjas 212/86-R, 5–8 punkt). Kaitseõiguste piisav õiguslik austamine on tagatud, kui lõpliku otsuse tegemisel osalevaid ametiasutusi on nõuetekohaselt teavitatud väidetest, mida ettevõtjad on esitanud vastuseks vastuväidetele, mis komisjon on neile esitanud, ja tõenditele, mis komisjon on nende vastuväidete kinnituseks esitanud (Euroopa Kohtu otsus kohtuasjas 322/81 *Michelin v. komisjon* (1983) EKL 3461, 7. punkt)

41. Seoses sellega tuleb märkida, et ära kuulamise eest vastutava ametniku aruande eesmärk ei ole ettevõtjate väiteid täiendada ega parandada ega esitada ettevõtjate vastu uusi vastuväiteid ega täiendavaid tõendeid. Järelikult ei anna kaitseõiguste austamine ettevõtjatele õigust nõuda ära kuulamise eest vastutava ametniku aruande avalikustamist, et nad saaksid selle kohta märkusi esitada (vt Euroopa Kohtu otsust liidetud kohtuasjades 43 ja 63/82 *VBVB ja VBBB v. komisjon* (1984) EKL 19, 25. punkt) ning Euroopa Kohtul puudub alus nõuda komisjonilt nimetatud aruande esitamist.

42. Seega tuleb see vastuväide tagasi lükata.

3. Ennatlik otsus ja eelarvamused

43. Hageja väidab, et komisjon jättis täitmata talle Euroopa Kohtu pretsedendiõiguse ja enda väljendatud seisukohtadega kehtestatud kohustused (Euroopa Kohtu otsus kohtuasjas 86/82 *Hasselblad (UK) Limited v. komisjon* (1984) EKL 883, arvamus lk 914 ja 915, ja konkurentsipoliitikat käsitleva komisjoni viieteistkümnenda aruande 45. punkt), mitte käsitledes antud küsimust avatud meelega ja suhtudes erapoolikult antud küsimusse, kuigi ta tegi teataval määral järeleandmisi oma seisukohas pärast ICI poolt märkuste esitamist ja ICI ärakuulamist. See ennatlik otsus viis komisjoni järeldusele, et rikkumised olid „väga tõsised” niivõrd kõrge trahvi kehtestamiseks, ja vaatamata ärakuulamise eest vastutava ametniku vastupidisele arvamusele keeldus komisjon tunnistamast terava konkurentsi olemasolu turul kõnealusel perioodil ja mis tahes tootjatevahelise kokkuleppe mõju puudumist turule, eriti hindadele. Komisjon näitas seega, et oli otsustanud mitte lasta mõjutada oma eelnevalt kujunenud vaateid üksikasjalike tõendusmaterjalide, uuringute ja ekspertaruannete poolt.

44. Komisjon väidab, et teda ei saa süüdistada selles, et tal on selle küsimuse suhtes olnud eelarvamusi, kuna otsuses võetud seisukoht on põhjendatud ja sellele jõuti pärast poolte vastuväidete arvesse võtmist. Seega veenis komisjoni antud juhul tõendite suur hulk, mida ei saa panna hageja poolt esitatud „terava konkurentsi” väite arvele.

45. Kohus leiab, et küsimus selle kohta, kas komisjon jõudis ennatlikule otsusele eelnevalt kujunenud ideede alusel, on lahutamatu küsimusest, kas komisjoni poolt otsuses nimetatud asjaolusid toetavad tema poolt esitatud tõendid. Kuna antud küsimus on seotud tõendiga rikkumise kohta, siis tuleb seda uurida hiljem koos teiste küsimustega, mis puudutavad tõendeid rikkumise kohta.

Rikkumise tõendamine

46. Otsuse (80. punkti esimene lõik) kohaselt olid EMÜ-d varustanud polüpropüleenitootjad osalenud alates 1977. aastast kavade, kokkulepete ja meetmete süsteemis, mille üle oli otsustatud regulaarsete koosolekute ja pidevate kontaktide käigus. Otsuses (80. punkti teine lõik) mainitakse ka, et tootjate üldise kava kohaselt kohtuti ja jõuti kokkuleppele konkreetses küsimustes.

47. Seepärast on vaja kõigepealt kontrollida, kas komisjon on õiguslikult piisavalt tõendanud fakte, mis puudutavad A) miinimumhinna lepingut ja Euroopa Polüolefiinide Assotsiatsiooni (EATP) koosolekut 22. novembril 1977, B) regulaarsete koosolekute süsteemi, C) hinnaalaseid algatusi, D) hinnaalaste algatuste rakendamise hõlbustamiseks kavandatud meetmeid ja E) tonnide sihtarvu ja kvootide kehtestamist, võttes seejuures arvesse a) vaidlusalust otsust, b) poolte väiteid, enne c) neile hinnangu andmist; seejärel tuleb vaadata läbi EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 kohaldamine nende faktide suhtes.

1. Asjaolud

A – Miinimumhinna leping ja EATP koosolek 22. novembril 1977

a) *Vaidlusalune otsus*

48. Otsuses (16. punkti esimene, teine ja kolmas lõik; vt ka 67. punkti esimene lõik) märgitakse, et 1977. aasta jooksul, pärast seitsme uue polüpropüleenitootja esilekerkimist Lääne-Euroopas, algatasid olemasolevad tootjad arutelu eesmärgiga vältida olulist hinnatasemete langust ja sellega kaasnevat kahjusid. Nende koosolekute käigus algatasid peamised tootjad Monte, Hoechst, ICI ja Shell „miinimumhinna lepingu”, mis pidi kehtima alates 1. augustist 1977. Esialgne kokkulepe ei hõlmanud mahtude piiramist, kuid kui viimane end tõestanuks, nähti ette piirangud 1978. aasta müügi mahule. See kokkulepe pidi olema jõus esialgu neli kuud ja selle üksikasjadest teavitati teisi tootjaid, sh Hercules't, kelle turundusdirektor märkis peamiste markide miinimumhindade alusena iga liikmesriigi jaoks raffia turuhinna 1,25 Saksa marka/kg.

49. Vastavalt otsusele (16. punkti viies lõik) möönavad ICI ja Shell, et neil oli kontakte teiste tootjatega selles osas, kuidas hinnamuutusi saaks kontrollida. Vastavalt ICI-le võidi soovitada hinnataset, millest allapoole ei oleks tohtinud hindadel lasta langeda. ICI ja Shell kinnitavad, et koosolekud ei piirdunud „suure nelikuga”. Täpseid andmeid miinimumhinna lepingu toimimise kohta ei olnud võimalik kindlaks teha. Kuid 1977. aasta novembriks, kui raffia hinna kohta teatati, et see oli langenud allapoole 1,00 Saksa marka/kg, teatas Monte tõusust kuni 1,30 Saksa margani kilogrammi kohta, mis peaks jõustuma 1. detsembril ja 25. novembril teatas kaubandusajakirjandus ülejäänud kolmest suurtootjast, väljendades selliselt toetust muutusele, kusjuures sarnased tõusud olid kavandatud samale kuupäevale või hilisemale kuupäevale detsembris.

50. Vastavalt otsusele (17. punkti esimene ja teine lõik) sai just sel ajal alguse polüpropüleenitootjate regulaarsete koosolekute süsteem ja ICI väidab, et koosolekuid ei peetud kuni 1977. aasta detsembrini, kuid möönis, et tootjatevaheline kontakt esines enne seda kuupäeva tõenäoliselt telefoni teel ja konkreetsel alusel. Shell ütleb, et tema juhid „on ehk pidanud hinnaläbirääkimisi Monte'ga 1977. aasta novembris või umbes sel ajal ning Monte on ehk soovitanud hindade tõstmise võimalust ja on soovinud saada [Shell'i] arvamusi tema reageeringutele iga tõusu suhtes.” Otsuse 17. punkti kolmandas lõigus märgitakse, et kuigi puudusid otsesed tõendid grupikoosolekute pidamise kohta hindade kindlaksmääramiseks enne 1977. aasta detsembrist, teavitasid tootjad juba klientide kaubandusliidu, EATP, koosolekutest, mis toimusid 1977. aasta mais ja novembris, tajutud vajadusest ühistegevuseks hinnataseme parandamiseks. 1977. aasta mais oli Hercules rõhutanud, et „traditsioonilised tööstusjuhid” peaksid tegema algatuse, samas kui Hoechst oli andnud märku oma veendumusest, et hinnad pidid tõusma 30–40%.

51. Selles kontekstis esitatakse kaebus hageja vastu (otsuse 17. punkti neljas lõik; 78. punkti kolmas lõik; ja 104. punkti teine lõik) selles osas, et nagu Hercules, Hoechst, Linz, Rhône-Poulenc, Saga ja Solvay, märkis ta, et toetaks kaubandusajakirjanduses (*European Chemical News*, edaspidi „ECN”) 18. novembril 1977. aastal ilmunud artiklis Monte tehtud avaldust tema kavatsusest tõsta raffia hinda 1,30 Saksa margani kilogrammi kohta alates 1. detsembrist.

22. novembril 1977. aastal toimunud EATP koosolekul, mis on kantud protokollis, selles suhtes tehtud erinevatest avaldustest nähtub, et Monte kehtestatud hinnatasemega – 1,30 Saksa marka/kg – on nõustunud teised tootjad kui üldise tööstuse „näitajana”.

b – Poolte väited

52. Hageja on seisukohal, et kuigi tootjatel oli 1977. aasta jooksul telefonikontakte, ei jõudnud nad reaalse kokkuleppeni, sest selle puhul oleks pooled püüdnud seda ellu rakendada. Kuid niisugusel juhul ei olnud neil kontaktidel mõju turule, sest miinimumhinnani ei jõutud. Dokument, millele komisjon selles suhtes toetub, nimelt Hercules'i turundusdirektori poolt käsitsikirjutatud märkus (põhiline vastuväiteteatis, liide 2), on kahemõtteline.

53. Peale selle osutab ta asjaolule, et EATP-i koosolekud ei saanud mitte mingil viisil kujundada selle lepingu rakendamise raamistikku, sest antud koosolekud toimusid tööstusklientide algatusel, kes soovisid olla eelkõige kursis ettenähtavatest hinnamuutustest ja seetõttu on absurdne käsitleda neid foorumina, mis võimaldab tootjatel esitada ühtset arvamust oma klientidele.

54. Komisjon märgib, et tema järeldused, et miinimumhinna leping oli sõlmitud „suure neliku” vahel juba 1977. aastal, põhinevad Hercules'i turundusdirektori käsitsikirjutatud märkudel. Selle lepingu olemasolu tõendavad mitmed dokumendid ja tõendusmaterjalid: esiteks, Shell'i ja ICI vastused vastuväiteteatisele, milles nad mõnsid, et tootjad olid teineteisega ühenduses, et otsustada, kuidas peatada hinnakasvu ja, et ICI puhul „oleks võinud soovitada” miinimumhinnatasemeid; teiseks, Monte teadaandega ECN-is hinnakasvu kohta, mis viib nad lähemale miinimumhinnale (peamine vastuväiteteatis, liide 3); ja kolmandaks, samaaegselt sellele hinnakasvule antud toetusega kolme ülejäänud „suurtootja” ja kuue ülejäänud tootja poolt EATP koosolekul 22. novembril 1977. aastal (põhiline vastuväiteteatis, liide 6).

c – Kohtu seisukoht

55. Küsimus puudutab esiteks seda, kas hageja toetas miinimumhinna kokkulepet, mille komisjon väidetavalt tegi 1977. aasta keskpaiku ja teiseks seda, kas hageja osales sihthinna, 1,30 Saksa marka/kg, kindlaksmääramisel 1. detsembriks 1977.

56. Mis puutub esimesse küsimusse, siis märgib kohus, et oma vastuses vastuväiteteatisele mõõnis hageja, et 1977. aasta keskpaigas „puutusid tootjad kokku raskete kahjude paratamatu väljavaatega. Selle valguses võivad tootjad olla puutunud kokku teineteisega, et vaadata, mida saaks teha hinnatõusu peatamiseks ja panid ette hinnataseme, millest allapoole ei tohiks hinnalangemist lubada, kui kahjukoormat taheti kõrvaldada. Seda oleks peaaegu kindlasti saanud teha telefonivestlustega tootjate vahel, kuna sel ajal ei toimunud erinevaid tootjatevahelisi vestlusi, mis oleks seda liiki, mis said alguse 1977. aasta lõpus [...]”

Peale selle märgib kohus, et hageja eitab, et need koosolekud tingisid „suure nelikuga” piirduva kokkuleppe;

„ICI töötajad on kindlad, et nelja nimetatud tootja vahel ei olnud 1977. aasta keskpaigas mitte mingit lepingut ega kokkulepet, mis oleks välistanud teised tootjad. Kui sel ajal oleks toimunud koosolekud „miinimumhindade” suhtes, nagu [Hercules’i] märkustest võib aimata, siis on väga vähe tõenäoline, et sellised koosolekud oleksid piirdunud ainult nelja peamise tootjaga, vaid need oleksid hõlmanud enamikku polüpropüleenitootjaid”.

57. Hercules'i turundusdirektori poolt kirjutatud märkust (põhiline vastuväiteteatis, liide 2), milles komisjon näeb ühtse eesmärgi väljendamist „suure neliku” vahel, tuleb uurida nende asjaolude valguses. Märkus on alljärgnev:

„Põhitootjad (Monte, Hoechst, Shell, ICI) on teinud kokkuleppe 1) Mitte mingit tonnaaži kontrolli; 2) Süsteemi miinimumhinnad – DOM vähem importijatele; 3) Miinimumhinnad alates 1. juulist. Lõplikult alates 1. augustist, kui olemasolevate lepingute kehtivus lõpeb; 4) Importijate piirang kuni 20% 1000 tonni kohta; 5) Miinimumhinnad ainult neljakuulisele perioodile; 6) Äriühingud tulevad kokku oktoobris arengu ülevaatamiseks; 7) Sõltuvalt skeemi toimimisest – tonnaažipiirangud oleksid kehtivad järgmisel aastal.” [Seejärel on toodud polüpropüleeni kolme põhimargi hinnakiri nelja riigi valuutas, sh raffia puhul 1,25 Saksa marka/kg.]

58. Arvestades esiteks asjaolu, et hageja ei eita konkreetset kokkuleppe saavutamist miinimumhindade osas, vaid eitab ainult seda, et leping piirdus „suure nelikuga”, teiseks, et see ei anna mingeid tõendeid, mis kõigutaksid järeltusi, mida komisjon teeb Hercules’i turundusdirektori märkuse alusel, ja kolmandaks, et ta möönab, et sel ajal arutasid tootjad hinnatasemeid, millest allapoole ei tohiks hinnad langeda, leiab kohus, et mitmete tootjate vahel, kelle hulka kuulus ka hageja, kerkis esile ühine eesmärk määrata miinimumhinnad ilma igasuguse vajaduseta teha kindlaks, kas tootjad peale „suure neliku” nõustuvad nende hindadega.

59. Asjaolu, et kokkulepitud miinimumhindu ei saavutatud, ei räägi vastu hageja nõustumisele nende hindadega, sest kohus leiab, et isegi kui see asjaolu eelduseks võtta, siis näitaks see parimal juhul, et miinimumhindu ei ole rakendatud. Kuid olles kaugel väitmast, et miinimumhinnad on saavutatud, märgitakse otsuses (16. punkti viimane lõik), et raffia hind oli novembris 1977 langenud ligikaudu 1,00 Saksa margani kilogrammi kohta.

60. Teine käsitletav küsimus puudutab seda, kas arvestades 1977. aasta jooksul teatud tootjatevahelisi kontakte ja miinimumhindade kehtestamist neist mõne poolt, kujutavad hageja ja teiste tootjate poolt EATP koosolekul 22. novembril 1977. aastal tehtud avaldused nendevahelise ühtse eesmärgi väljendamist, mis puutub sihthinda 1,30 Saksa marka/kg 1. detsembriks 1977.

61. Kohus leiab, et see on tõepoolest nii. 27. mail 1977. aastal toimunud EATP-i koosolekul märkis hageja pärast seda, kui Hercules oli teinud ettepaneku, et tööstuse traditsioonilised ”juhid” peaksid looma teatud korda turul valitsevasse kaosesse, et ICI „annaks igasugust tuge sellisele liigutusele, tagades kõige selle kaudu, et nad võiksid teenida tulevikus iseendale

mõistlikku tulu” (põhiline vastuväiteteatis, liide 5); 1977. aasta keskpaigas määrati miinimumhind 1,25 Saksa marka/kg vähemalt suure neliku poolt ja Hercules'i teavitati sellest; EATP koosolekul, mis toimus 22. novembril 1977, märkis hageja, et:

...

„Me otsime iga võimalust, et tõsta oma polümeeride hindu ja palume innukalt teie toetust selles. MONTEDISON'i poolt viimasel reedel *European Chemical News*'is tehtud avaldusest nähtub, et hinnad on juba tõusmas, ja me toetame selles MONTEDISON'i. Mul ei ole üksikasjalikke andmeid meie poolt pakutava kohta, kuid me teavitame oma kliente üsna pea. Meie pikaajalisem eesmärk on 1,60 Saksa marka/kg” (põhiline vastuväiteteatis, liide 6).

26. mai 1978. aasta koosolekul vaatasid tootjad üle eelmise koosoleku tulemused ja hageja väitis:

...

„ICI on väga pettunud, et Pariisis [22. novembril 1977] arutatud hinnatasemed ja stabiilsus ei ole saavutatud, sest ma arvan, et need oleks olnud kasulikud tööstusele tervikuna” (põhiline vastuväiteteatis, liide 7).

62. Klientide organiseeritud osalemine erinevatel EATP koosolekutel ei nõrgenda eespool nimetatud asjaolusid, kuna nimetatud väidete eesmärk oli veenda kliente hinnatõusu vajaduses ja teatatud hinnatõusude paratamatuses.

63. Seega on komisjon vastavalt tavapärasele õiguslikele nõuetele teinud esiteks kindlaks, et hageja oli üks tootjatest, kes jõudis ühise eesmärgini miinimumhindade suhtes 1977. aasta keskpaigas ja teiseks, et selle eesmärgi edendamisel tegi ta avaldusi EATP koosolekul 22. novembril 1977. aastal, mis samuti kujutas ühise eesmärgi väljendust hageja ja teiste tootjate vahel sihtlinna 1,30 Saksa marka/kg määramise osas 1. detsembriks 1977.

B – Regulaarsete koosolekute süsteem

a) *Vaidlusalune otsus*

64. Otsuses (17. punkt) märgitakse, et polüpropüleenitootjate regulaarsete koosolekute süsteem käivitus umbes 1977. aasta novembri lõpus. Veel on märgitud, et ICI väidete kohaselt ei peetud koosolekuid kuni 1977. aasta detsembrini (st pärast Monte teadet), kuid möönis, et see kontakt esines tootjate vahel enne seda kuupäeva.

65. Vastavalt otsusele (18. punkti esimene lõik) peeti 1978. aasta jooksul vähemalt kuus koosolekut tippjuhtide vahel, kes vastutavad teatud tootjate („bosside”) polüpropüleenitootjate üldise juhtimise eest. See süsteem arenes peagi nii kaugele, et hõlmas ka koosolekute madalamat kihti, kus osalesid põhjalikumate turundusalaste teadmistega juhid („eksperdid”)

(ICI vastus teabenõuetele vastavalt määruse nr 17 artiklile 11, põhiline vastuväiteteatis, liide 8). Otsuses väidetakse, et hageja osales neil nõupidamistel regulaarselt kuni 1983. aasta septembrini ja et võttis koosolekute juhtimise üle alates 1982. aasta keskpaigast, nõustudes sellega tingimusel, et tootjad teeksid hindade tõstmiseks enne aasta lõppu sihipärasemaid jõupingutusi (18. punkti kolmas lõik ja 19. punkti teine lõik).

66. Otsuse 21. punktis märgitakse, et nimetatud regulaarsete koosolekute eesmärgiks olid eelkõige sihthindade ja müügimahtude kindlaksmääramine ja tootjatepoolne kontroll nende järgimise üle.

67. Vastavalt otsusele (68. punkti teine ja kolmas lõik) hakkas suur nelik kohtuma piiratud istungil „bosside” koosolekule eelneval päeval. Need nn „eelkoosolekud” löid keskkonna, kus neli peamist tootjat võisid kokku leppida omavahelise seisu enne täiskoosolekut, ergutamaks ühtset lähenemisviisi vastu võttes liikumist hinnastabiilsuse suunas. ICI möönis, et eelkoosolekutel arutatud teemad olid samad kui need, mida käsitleti järgnenud „bosside” koosolekutel, kuid Shell eitas, et suure neliku koosolekud olid teatud mõttes ettevalmistavad plenaaristungile või sisaldasid kooskõlastust ühise seisukoha suhtes enne järgmist koosolekut. Otsuses märgitakse siiski, et mõnede nende koosolekute (1982. aasta oktoobris ja 1983. aasta mais) protokollid kummutavad Shell’i väite.

c) Poolte väited

68. Komisjoni väitel aset leidnud koosolekutel osalemist täielikult eitamata väidab hageja, et komisjon on neid üle tähtsustanud. Ta väidab, et koosolekud olid harvad ja ebaregulaarsed ning protokollide väärtus tõendusmaterjalina on küsitav, kuna protokollid esitati pärast koosolekuid isiklike märkuste ja võrdluste kujul.

69. Koosolekute eesmärgi osas rõhutab ta, et koosolekute lõppedes jõuti harva reaalse lepinguni ja et igal juhul puudus kohustus, mis on vajalik sellise kokkuleppe rakendamiseks. Peale selle ei olnud lepingud süstemaatilised ning hindu ja müügimahte puudutavad algatused olid juhuslikud. Lõpuks osutab hageja, et koosolekud puudutasid ka muid küsimusi kui arvamustevahetamist hindade ja mahtude kohta, nagu näiteks turuanalüüsi Fides andmevahetussüsteemi kaudu, mida komisjon ei maini.

70. Hageja on seisukohal, et komisjon hindab üle rolli, mida hageja etendas, võttes endale nende koosolekute juhataja rolli pärast 1982. aasta keskpaika, sest tema ilmselt aktiivne roll oli üksnes haldusfunktsioon, mis ei hõlma mingit konkreetset vastutust. Peale selle väidab ta, et komisjon liialdab samuti suure neliku vaheliste mõningate koosolekute tähtsuse osas.

71. Komisjon väidab, et ICI osalemine kartellikoosolekutel selgub tema vastusest teabenõudele (põhiline vastuväiteteatis, liide 8), mis sätestab lisas 1 kõik „bosside” ja „ekspertide” koosolekud, milles ICI osales (kokku peeti ajavahemikus 1980. aasta jaanuarist kuni 1983. aasta septembrini 54 koosolekut). Nendele koosolekutele lisas ta 26. ja 27. septembri 1979. aasta koosoleku, kus ICI oma vastuse põhiosas tunnustab osalemist ja 10. märtsi 1982. aasta

koosolek, mille kohta on komisjonil Hercules'i kirjutatud märkus (põhiline vastuväiteteatis, liide 23) ja väidab omavat ICI poolt kirjutatud märkust.

72. Ta väidab, et 13. maist kuni 2. detsembrini 1982 toimunud koosolekute märkused (põhiline vastuväiteteatis, liited 24–26 ja 28–33) näitavad, et koosolekud kujutasid alalist foorumit tootjatevaheliseks suhtlemiseks ja kokkuleppimiseks, et need olid aegsasti ette kavandatud, et tootjad pidid järgima meetmeid, milles nad olid kokku leppinud, ning et neid viidi läbi pideva süsteemina.

73. Ta väidab, et 20. augusti, 6. oktoobri, 2. novembri ja 21. detsembri 1982. aasta koosolekute märkused ja ICI sisene märkus (põhiline vastuväiteteatis, liited 28, 31, 32, 34 ja 35) tõendavad ICI poolt etendatavat juhtrolli neil koosolekutel ja kartellis.

74. Viidates otsuse 67. ja 68. punktile, leiab komisjon, et „nelja suure klubi” liikmena kannab ICI erilist vastutust sooritatud rikkumiste eest. Tema roll selles osas selgub mitmest dokumendist (põhiline vastuväiteteatis, liited 8, 9, 19, 64, 87, 94–100), mis enamasti annavad teada „suure neliku” vahelistest koosolekutest.

c) Kohtu seisukoht

75. Kohus märgib, et hageja ei eita osalemist koosolekutel, mille pidamist komisjon otsuses väidab. Kuid hageja eitab nende koosolekute olulisust ja eesmärki.

76. Selles suhtes leiab kohus, et komisjonil oli täielik õigus võtta selline seisukoht hageja poolt oma vastuses teabenõudele esitatud teabe alusel (põhiline vastuväiteteatis, liide 8) ja mitmed koosolekute märkused tõendasid (vt põhiline vastuväiteteatis, liited 12, 17 ja 23–34), et koosolekute eesmärk oli eelkõige kehtestada sihthinnad ja müügimahud. Vastus sisaldab järgmisi lõike:

„Üldiselt töötati siiski „sihthindu” soovitav kontseptsioon välja algsete koosolekute käigus, mis toimusid 1978. aastal”; „Sihthinnad polüpropüleeni iga põhikategooria põhimargi kohta, mille suhtes on tootjad teinud aeg-ajalt ettepanekuid alates 1. jaanuarist 1979, on esitatud lisas [...]”;

ja

„Koosolekul arutati mitmeid ettepanekuid teatud tootjate mahu kohta.”

77. Mis puutub koosolekute märkuste tõendusväärtusse nende eesmärgi suhtes, siis tuleb märkida, et nende märkuste sisu kinnitavad erinevad dokumendid, näiteks erinevate tootjate müügimahte käsitlevate tabelite arv – millest mitmeid leiti hageja ruumidest – ja hinnaalaseid juhiseid, mis üldjoontes vastavad oma summade ja jõustumiskuupäevade poolest nende koosolekute märkustes mainitud sihthindadele. Erinevate tootjate vastused komisjoni poolt neile adresseeritud teabenõuetele toetavad üldiselt nende märkuste sisu.

78. Seetõttu sai komisjon võtta seisukoha, et ICI ruumides leitud koosolekute märkused peegeldasid üsna objektiivselt, mis neil erinevate ICI töötajate poolt juhatatud koosolekutel toimus, mis omakorda suurendas nende vajadust teavitada nõuetekohaselt teatud koosolekutel mitteosalenud ICI töötajaid sellest, mis puudutas neid, tehes nende kohta märkmeid.

79. Mis puutub märkustesse kommentaaride ja võrdluste lisamisse autori omapoolseks kasutuseks, siis tuleb märkida, et need lisamised, kui need osutuvad tõendatuks, tehti paratamatult koosolekute jätkuks ning need ei muutnud märkuste tähendust. Eelkõige teatud koosolekute märkustes tehtud võrdlused, nagu näiteks need, millega antakse aru 1982. aasta septembrist kuni novembrini toimunud koosolekutest (põhiline vastuväiteteatis, liited 30–32), peavad, juhul kui need lisati hiljem, põhinema teiste tootjate kas koosolekute käigus või pärast neid esitatud näitajatel.

80. Lisaks, nii „ekspertide” kui ka „bosside” koosolekute korralduse selgitamisel alates 1978. aasta lõpust või 1979. aasta algusest nähtub ICI vastusest teabenõudele, et koosolekud sihthindade ja müügimahtude kindlaksmääramisest muutusid üha konkreetsemaks ja täpsemaks, samal ajal kui 1978. aastal olid juhid piirdunud sihthindade tegeliku kontseptsiooni väljatöötamisega.

81. Lisaks eespool toodud lõikudele on ICI vastuses teabenõudele toodud järgmine avaldus: „Ainult juhtide ja turundusekspertide koosolekuid tuli pidada igakuiselt”. Komisjonil oli täielik õigus tuletada sellest vastusest, samuti nagu koosolekute sarnasest olemusest ja eesmärgist, et need moodustasid osa regulaarsete koosolekute süsteemist.

82. Hageja poolt alates 1982. aasta augustist koosolekutel etendatud konkreetne roll selgub eelkõige tema juhtimisel peetud esimese koosoleku märkusest (põhiline vastuväiteteatis, liide 28), mis teatab:

„See oli esimene juhtide koosolek vastavalt uuele korraldusele. Rõhutati, et vastutuse võtmine grupi juhtimise eest sõltus tegelikest edusammudest hindade osas enne aasta lõppu. Põhireeglid olid:

- a) Peale hästituntud erandite peaksid kõik ettevõtted osalema.
- b) Osalejate tase pidi olema adekvaatne, st osalejad pidid suutma oma ettevõtteid kohustada.
- c) Äriühingud pidid andma kõrgeima prioriteedi edusammude tegemisele, rakendades õiges koguses jõupingutusi/aega.
- d) Nõustumise + kokkulepete kontrollsüsteem turuosade kohta, mis oleks kasutamiseks valmis 1983. aasta alguseks.

Usalduse ja enesekindluse praegustest puudujääkidest ülesaamiseks rõhutati, et ettevõtted peaksid võtma kohustusi ainult siis, kui nad teavad, et saavad tarnida. Kui pärast teatud

tegevuskursis kokkuleppimist on tagajärjed ettevõtte arvates liiga rängad, peaksid nad enne kavandatud tegevusest loobumist vähemalt ootama kuni järgmise koosolekuni või kutsuma kokku erakorralise koosoleku.”

83. Koosolekute juhatajana tegi hageja mitmeid algatusi, eriti plaaniliste müügiimahtude kindlaksmääramise osas. Seda eriti 1982. aasta detsembris, kui hageja astus kahepoolsetesse läbirääkimistesse erinevate tootjatega (põhiline vastuväiteteatis, liited 74–84), eesmärgiga kehtestada 1983. aastaks kvoodid, koostas selle alusel sünteesi (põhiline vastuväiteteatis, liited 85–87) ja tegi ettepanekuid kvoodiskeemide osas (põhiline vastuväiteteatis, liited 70 ja 84).

84. Mis puutub suure neliku etendatud erilisse rolli koosolekutesüsteemis, siis tuleb märkida, et ICI ei eita, et suure neliku vahelised koosolekud toimusid 15. juunil 1981 (ilma Hoechst'ita), 13. oktoobril ja 20. detsembril 1982 ning 12. jaanuaril, 15. veebruaril, 13. aprillil, 19. mail ja 22. augustil 1983 (otsus, tabel 5 ja põhiline vastuväiteteatis, liide 64).

85. Pärast 1982. aasta detsembrist toimusid suure neliku koosolekud juhtide koosolekule eelnenud päeval ja nende eesmärk oli määrata kindlaks sammud, mida nad võisid ühiselt teha hinnatõusu tagamiseks, mis on toodud ICI töötaja poolt koostatud kokkuvõttvas märkuses, et teavitada ühte oma kolleegidest sellest, mis sai teatavaks eelkoosolekul 19. mail 1983. aastal, milles suur nelik oli osalenud (põhiline vastuväiteteatis, liide 101). Selles märkuses mainitakse juhtide koosolekule 20. mail esitatavat ettepanekut. Selle märkuse suhtes märgib ICI oma vastuses teabenõudele:

„Suure neliku koosolek, mis toimus 19. mail 1983. aastal vahetult enne 20. mail toimunud juhtide koosolekut. Suure neliku eelkohtumine toimus Barcelonas. [...] koosoleku tulemuseks oli ettepanek raffia „sihthinna” suhtes 1,85 Saksa marka/kg, mis jõustuks 1. juulist 1983.”

Peale selle tuleb täheldada, et 1. juunil 1983 toimunud turundusekspertide koosoleku protokollis (põhiline vastuväiteteatis, liide 40) on sätestatud:

„kohalviibijad kinnitasid taas oma täielikku pühendumist liikumaks hinnatasemele 1,85, mis tuleks saavutada 1. juuliks. Shell'i kohta teatati, et ta on sellele eesmärgile pühendunud ja oleks juhtpositsioonil *ECN*-is.”

Eespool nimetatud kokkuvõtlikus protokollis teatatakse: „Shell juhtpositsioonil – *ECN* artikkel 2 nädalat. ICI teavitatud”.

86. Seega on komisjon tavapäraste õiguslike nõuete alusel kindlaks teinud, et hageja osales polüpropüleenitootjate kõikidel tavapärasel koosolekutel, mida komisjon pidas väidetavalt ajavahemikus 1977. aasta detsembrist kuni 1983. aasta septembrini, et nende koosolekute eesmärk oli eelkõige määrata kindlaks sihthinnad ja müügiimahud, et hageja juhatas neid koosolekuid alates 1982. aasta augustist ja et need koosolekud olid osa süsteemist.

C – Hinnaalased algatused

a) Vaidlusalune otsus

87. Vastavalt otsusele (28.–51. punkt) rakendati sihthindade kehtestamise süsteemi hinnaalaste algatuste kaudu, millest kuut oli võimalik kindlaks teha: esimene kestis 1979. aasta juulist kuni detsembrini, teine 1981. aasta jaanuarist maini, kolmas 1981. aasta augustist kuni detsembrini, neljas 1982. aasta juunist kuni juulini, viies 1982. aasta septembrist novembrini ja kuues 1983. aasta juulist novembrini.

88. Esimese hinnaalase algatuse puhul märgib komisjon (otsuse 29. punkt), et tal ei ole üksikasjalikke tõendeid 1979. aasta esimesel poolel toimunud koosolekute ega läbiviidud hinnaalaste algatuste kohta. Kuid 26. ja 27. septembril 1979. aastal toimunud koosoleku protokollist nähtub, et hinnaalane algatus on kavandatud raffia hinna 1,90 Saksa marka/kg alusel kehtivusega alates 1. juulist ja 2,05 Saksa marka/kg alates 1. septembrist. Komisjonil on hinnaalased juhised teatud tootjatelt, sh ICI-lt, millest nähtub, et need tootjad on andnud korraldusi oma müügiesindustele selle või siseriiklikes valuutades sellele vastava hinnataseme kohaldamiseks alates 1. septembrist, enamikul juhtudel enne planeeritud hinnatõusust teatamist kaubandusajakirjanduses (otsuse 30. punkt).

89. Kuid kuna edasisi hinnatõuse oli raske saavutada, otsustasid tootjad 26. ja 27. septembril 1979. aastal toimunud koosolekul lükata sihthindade kohaldamist mitme kuu võrra edasi – kuni 1. detsembrini 1979; uus plaan oli „hoida” olemasolevaid tasemeid oktoobrikuu kestel koos võimalusega teostada viivitamatu vahetõus tasemeni 1,90 või 1,95 Saksa marka/kg novembris (otsuse 31. punkt, esimene ja teine lõik).

90. Mis puutub teise hinnaalasesse algatusse, siis komisjon, tunnistades (otsuse 32. punktis), et 1980. aasta kohta ei leitud märkmeid ühestki koosolekust, märkis, et tol aastal toimus vähemalt seitse tootjate koosolekut (viidatakse otsuse tabelile 3). Kuigi aasta alguses teatati kaubandusajakirjanduses tootjate kohta, et nad toetavad 1980. aasta jooksul tugevat hinnatõusu, toimus oluline turuhindade langus tasemele 1,20 Saksa marka/kg või allapoole enne hindade stabiliseerimise algust umbes 1980. aasta septembris. Mitmete tootjate – DSM, Hoechst, Linz, Monte, Saga ja ICI – poolt antud hinnaalased juhised andsid märku, et hinnatasemete uueks kehtestamiseks määrati sihthinnad 1980. aasta detsembrist kuni 1981. aasta jaanuarini raffia hinna alusel 1,50 Saksa marka/kg, homopolümeer 1,70 Saksa marka/kg ja kopolümeer 1,95–2,00 Saksa marka/kg. Solvay' sisedokument sisaldab 1980. aasta oktoobriks ja novembriks "saavutatud hindade" võrdlevat tabelit koos "hinnakirjahindadega" 1,50/1,70/2,00 Saksa marka 1981. aasta jaanuariks. Esialgne plaan oli kohaldada neid tasemeid alates 1. detsembrist 1980 (koosolek toimus Zürichis 13.–15. oktoobrini), kuid see algatus lükati edasi 1. jaanuarini 1981.

91. Otsus (33. punkt) viitab seejärel ICI osalemisele kahel koosolekul 1981. aasta jaanuaris, mil otsustati, et hinnatõus, mis oli määratud detsembris 1980 1. veebruari 1981. aasta kohta, tuleb kahes etapis hinnaga 1,75 Saksa marka/kg raffia kohta; 1. veebruari sihthind oli 1,75 Saksa marka/kg ja sihthind 2,00 Saksa marka/kg taheti võtta „ilma eranditeta” kasutusele alates 1. märtsist. Sihthindade tabel koostati kuues siseriiklikus valuutas kuue põhimargi kohta, mis pidi jõustuma 1. veebruaril ja 1. märtsil 1981.

92. Otsuse (34. punkt) kohaselt ei realiseerunud plaan jõuda 1. märtsil tasemini 2,00 Saksa marka/kg. Tootjad muutsid oma ootusi ja lootsid nüüd jõuda märtsiks tasemini 1,75 Saksa marka/kg. Turunduseksperptide koosolek, mille kohta ei ole mingeid dokumente, toimus Amsterdams 25. märtsil 1981, kuid vahetult pärast seda andsid vähemalt BASF, DSM, ICI, Monte ja Shell juhiseid sihthindade (ehk „hinnakirjahindade”) tõstmiseks tasemini 2,15 Saksa marka/kg raffia puhul kehtivusega alates 1. maist. Hoechst andis sarnaseid juhiseid 1. mai kohta, kuid jäi seda tehes teistest neli nädalat maha. Mõned tootjad lubasid oma müügiesindustel rakendada paindlikult „miinimumhindu” ehk „kõvapõhjalisi” hindu, mis on veidi madalamad kokkulepitud sihthindadest. 1981. aasta esimesel poolel esines tugev hindade tõusutrend, kuid vaatamata asjaolule, et tootjad toetasid tugevalt 1. mai tõusu, ei suudetud seda hoogu säilitada. Aasta keskpaigaks eeldasid tootjad kas hinnatasemete stabiliseerumist või isegi veidi allapoole liikumist, kuna nõudlus suvel langes.

93. Kolmanda hinnaalase algatuse suhtes märgitakse otsuses (35. punkt), et Shell ja ICI olid nimetatud aasta juunis, kui esimese kvartali hinnatõusu aeglustumine oli saanud ilmseks, juba ette näinud täiendava hinnaalase algatuse 1981. aasta septembriks/oktoobriks. Shell, ICI ja Monte kohtusid 15. juunil 1981, et arutada meetodeid kõrgemate hindade rakendamiseks turul. Mõne päeva jooksul pärast seda koosolekut andsid nii ICI kui ka Shell juhiseid oma müügiesindustele valmistada turgu ette suuremaks tõusuks septembris tulenevalt plaanist tõsta raffia hinda tasemini 2,30 Saksa marka/kg. Ka Solvay tuletas 17. juulil 1981 oma Benelux'i müügiesindustele meelde, et nad hoiataksid kliente olulisest hinnatõusust, mis peaks toimuma 1. septembril ning mille täpne summa pidi otsustatama juuli viimasel nädalal, kui turunduseksperptide koosolek oli planeeritud 28. juuliks 1981. Esialgne plaan saavutada 1981. aasta septembris hinnatase 2,30 Saksa marka/kg vaadati üle tõenäoliselt sel koosolekul, mil raffia planeeritud hinnatase augustiks oli tagasi 2,00 Saksa marka/kg. Septembri hind pidi olema 2,20 Saksa marka/kg. Hercules'i ruumidest saadud, käsitsikirjutatud märkuses 29. juulist 1981 (järgmisel päeval pärast koosolekut, millel Hercules tõenäoliselt ei osalenud) loetletakse neid hindu augusti ja septembri „ametlikeks” hindadeks ja viidatakse peidetud tähenduses teabeallikale. Lisaks peeti koosolekuid Genfis 4. augustil ja Viinis 21. augustil 1981. Pärast neid istungeid andsid tootjad uusi juhiseid saavutada 1. oktoobril hinnatase 2,30 Saksa marka/kg. BASF, DSM, Hoechst, ICI, Monte ja Shell andsid praktiliselt ühesugused juhised nende hindade kohaldamiseks septembris ja oktoobris.

94. Vastavalt otsusele (36. punkt) oli nüüd plaan jõuda 1981. aasta septembris ja oktoobris „baashinna” tasemele, mis oli 2,20–2,30 Saksa marka/kg raffia eest. Shell'i dokumendis näidatakse, et esialgu kavandati 1. novembril täiendav astmeline kasv tasemeni 2,50 Saksa marka/kg, kuid sellest loobuti. Erinevate tootjate aruannetest nähtus, et septembris hinnad kasvasid ja see algatus jätkus ka 1981. aasta oktoobris, mil saavutati turuhinnad ligikaudu 2,00–2,30 Saksa marka/kg raffia eest. Hercules'i märkusest nähtub, et 1981. aasta detsembris alandati sihthinda 2,30 Saksa marka/kg realistlikuma tasemini 2,15 Saksa marka/kg, kuid antakse teada, et „üldise veendumuse kohaselt tõsteti hinnad tasemele 2,05 Saksa marka, mis on kõige lähemal kunagi avalikustatud (!) sihthindadele.” 1981. aasta lõpuks teatas kaubandusajakirjandus polüpropüleenituru hinnaks raffia kohta 1,95–2,10 Saksa marka/kg, mis

on ligikaudu 20 penni tootjate sihthindadest allpool. Võimsuse kasutus öeldi olevat „normaalsel” 80%-lisel tasemel.

95. Neljas hinnaalane algatus juunis–juulis 1982 toimus siis, kui nõudmine ja pakkumine läksid turul tasakaalu. See algatus otsustati tootjate koosolekul 13. mail 1982, kus ICI osales ja mille käigus koostati 1. juuniks sihthindade üksikasjalik tabel erinevate polüpropüleeni põhimarkide lõikes erinevates rahvuslikes valuutatades (2,00 Saksa marka/kg raffia eest) (otsuse 37., 38. ja 39. punkt, esimene lõik).

96. 13. mai 1982. aasta koosolekule järgnesid ATO, BASF'i, Hoechst'i, Hercules'i, Hülsi, ICI, Linz'i, Monte ja Shell'i hinnaalased juhised, mis vastavad, välja arvatud mõned ebaolulised erandid, koosolekul kehtestatud sihthindadele (otsuse 39. punkt, teine lõik). 9. juuni 1982. aasta koosolekul said tootjad anda teada ainult tagasihoidlikest tõusudest.

97. Vastavalt otsusele (40. punkt) osales hageja ka 1982. aasta septembri–novembri viiendas hinnaalases algatuses, mille suhtes tehti otsus 20. ja 21. juulil 1982, mille eesmärk oli saavutada 1. septembriks hinnatase 2,00 Saksa marka/kg ja 1. oktoobriks hinnatase 2,10 Saksa marka/kg.

98. 20. augusti nõupidamisel võttis ICI koosolekute juhatamise Monte'lt üle ja seekord sooviti saada tootjatelt täiendavaid „kohustuse” kinnitusi aasta lõpus toimuva olulise hinnatõusu suhtes ja kvoodikontrolli süsteemi kokkuleppe suhtes, mis oleks kasutusvalmis 1983. aasta alguseks. Seda arvesse võttes kohtus ICI naftakeemia- ja plastmassiallasutuse vanemdirektor rea külaskäikudega kõikide teiste tootjatega. Nendele külaskäikudele kohaldati ICI ruumides leitud juhendi märkust pealkirjaga „Külaskäikude eesmärk”, milles on toodud teistele tootjatele esitatavad mitmed küsimused 1. septembril jõustuva algatuskohustuse kohta.

99. Pärast 1982. aasta 20. augusti ja 2. septembri koosolekuid andsid ATO, DSM, Hercules, Hoechst, Hüls, ICI, Linz, Monte ja Shell hinnaalaseid juhiseid vastavalt neil koosolekutel kehtestatud sihthindadele (otsuse 43. punkt).

100. Vastavalt otsusele (44. punkt) viidi 1982. aasta 21. septembri koosolekul, millel hageja osales, läbi eelnevalt kehtestatud sihthinna saavutamiseks rakendatud meetmete läbivaatamine ja ettevõtte väljendasid üldist toetust ettepanekule tõsta hind 1982. aasta novembri–detsembriks tasemele 2,10 Saksa marka/kg. Seda tõstmist kinnitati 1982. aasta 6. oktoobri koosolekul.

101. Pärast 6. oktoobri 1982. aasta koosolekut andsid BASF, DSM, Hercules, Hoechst, Hüls, ICI, Linz, Monte, Shell ja Saga hinnaalaseid juhiseid, kohaldades otsustatud tõusu (otsuse 44. punkt, teine lõik).

102. Nagu ATO, BASF, DSM, Hercules, Hoechst, Hüls, Linz, Monte ja Saga, esitas hageja komisjonile hinnaalaseid juhiseid, mis olid väljastatud tema kohalikele müügiesindustele ja olid kooskõlas mitte ainult üksteisega summa ja ajastuse osas, vaid ka sihthindade tabeliga,

mis oli lisatud ICI aruandele 2. septembril 1982. aastal toimunud turundusekspertide koosoleku kohta (otsuse 45. punkt, teine lõik).

103. Vastavalt otsusele (46. punkt, teine lõik) lõppes 1982. aasta detsembri koosolek kokkuleppega, et novembriks-detsembriks planeeritud hinnatase tuli kehtestada 1983. aasta jaanuari lõpuks.

104. Lõpuks, vastavalt otsusele (47. punkt), osales hageja 1983. aasta juuli-novembri kuuendas hinnaalases algatuses. 3. mai 1983. aasta koosolekul lepiti kokku, et tootjad püüaksid 1983. aasta juunis rakendada sihthinda 2,00 Saksa marka/kg. Kuid 20. mai 1983. aasta koosolekul lükati eelnevalt kehtestatud sihthind kuni septembrini edasi ja vahepealne sihthind määrati 1. juuliks (1,85 Saksa marka/kg). Seejärel, 1983. aasta 1. juuni koosolekul kinnitasid tootjad, sh ICI, oma täielikku kohustust hinna tõstmisele tasemini 1,85 Saksa marka/kg. Seekord lepiti kokku, et Shell oleks *European Chemical News*'is (ECN) ametlikult juhtpositsioonil

105. Otsuses (49. punkt) märgitakse, et pärast 1983. aasta 20. mai koosolekut andsid ICI, DSM, BASF, Hoechst, Linz, Shell, Hercules, ATO, Petrofina ja Solvay juhiseid oma müügiesindustele hinnatabeli rakendamiseks alates 1. juulist, võttes aluseks hinnataseme 1,85 Saksa marka/kg raffia eest. Selles märgitakse veel, et ATO'lt ja Petrofina'lt saadi ainult katkendlikke hinnaalaseid juhiseid, kuid need kinnitasid, et nimetatud tootjad rakendasid uusi hinnatasemeid, mõnevõrra hilinevalt Petrofina ja Solvay' puhul. Otsuses järeldatakse, et välja arvatud Hüls, kelle kohta komisjon ei leidnud 1983. aasta juuli kohta hinnaalaseid juhiseid, on kõikide tootjate, kes osalesid koosolekul või lubasid toetust uuele sihthinnale 1,85 Saksa marka/kg, osas tõestatud, et nad andsid juhiseid uue hinna kohaldamiseks.

106. Otsuses (50. punkt) viidatakse veel, et täiendavad koosolekud, millel osalesid kõik harilikud osalejad, toimusid 16. juunil, 6. ja 21. juulil, 10. ja 23. augustil ning 5., 15. ja 29. septembril 1983. 1983. aasta juuli lõpus ja augusti alguses väljastasid BASF, DSM, Hercules, Hoechst, Hüls, ICI, Linz, Solvay, Monte ja Saga erinevatele siseriiklikele müügiesindustele hinnaalaseid juhiseid alates 1. septembrist, mis põhineb raffia hinnal 2,00 Saksa marka/kg, samal ajal kui Shell'i sisene märkus 11. augustist, mis puudutab tema hindu Ühendkuningriigis, andis teada, et tema Ühendkuningriigi tütarettevõtte „reklaamis” baashindu, mis jõustuvad 1. septembril ja vastavad teiste tootjate poolt kehtestatud sihthindadele. Kuid kuu lõpuks andis Shell siiski Ühendkuningriigi müügiesindustele juhiseid täieliku tõusu edasilükkamiseks seniks, kuni teised tootjad on soovitud põhitaseme kehtestanud. Otsuses sätestatakse, et mõne väiksema erandiga olid need juhised põhimargi ja rahalise vääringu osas identsed.

107. Vastavalt otsusele (50. punkti viimane lõik) nähtub tootjatelt saadud juhistest, et hiljem otsustati hoida alal septembrikuise tõusu hoogu, kusjuures täiendavad sammud põhinesid raffia hinnal 2,10 Saksa marka/kg 1983. aasta 1. oktoobril, tõustes tasemini 2,25 Saksa marka/kg 1. novembril. Veel märgitakse (51. punkt, esimene lõik), et BASF, Hoechst, Hüls, ICI, Linz, Monte ja Solvay saatsid igaüks juhiseid oma müügiesindustele, määratledes identsed hinnad oktoobri ja novembri kohta, kusjuures Hercules märkis esialgu veidi madalamad hinnad.

108. Otsuses (51. punkt, kolmas lõik) märgitakse, et ATO ruumidest leitud sisene märkus kuupäevaga 28. september 1983 näitab, et tabel pealkirjaga „Rappel du prix de cota (sic)”, millega antakse erinevatele riikidele hinnad septembri ja oktoobri kohta kolme peamise polüpropüleenimargi kohta, mis on identsed BASF-i, DSM-i, Hoechst'i, Hülsi, ICI, Linz'i, Monte ja Solvay' hindadega. ATO ruumides 1983. aasta oktoobris toimunud uurimise käigus kinnitasid ettevõtted esindajad, et nendest hindadest teavitati müügiesindusi.

109. Otsuse kohaselt (105. punkt, neljas lõik) kestis rikkumine olenemata viimase koosoleku kuupäevast kuni 1983. aasta novembrini, kuna lepingu mõju jätkus vähemalt kuni selle ajani, kusjuures november on viimane kuu, mille kohta on teada, et sihthinnad olid kokku lepitud ja hinnaalased juhised välja antud.

110. Lõpuks märgitakse otsuses (51. punkt, viimane lõik), et vastavalt kaubandusajakirjandusele olid 1983. aasta lõpuks polüpropüleeni hinnad „paika loksunud”, ulatudes raffia turuhinnani 2,08–2,15 Saksa marka/kg (võrreldes teatatud sihthinnaga 2,25 Saksa marka/kg).

b) Poolte väited

111. Kuigi vaidlustamata oma osalust mis tahes konkreetses hinnaalases algatuses, eitab hageja komisjoni poolt otsuses tehtud väiteid hinnaalaste juhiste kohta, hinnaalaste algatuste ja koosolekute süsteemi vahelisi seoseid ning tegelike hindade liikumist sihthindade suhtes.

112. Mis puutub sihthindade ja hinnaalaste juhiste vahelisse suhtesse, siis leiab hageja, et komisjon tekitab kunstliku seose „müügiesindustele” teada antud „sihthindade” ja nende sihthindade vahel, mida mõnikord määratakse tootja nõupidamistel. Komisjoni väited hinnaalaste juhiste ühtsuse ja samaaegsuse ning selle olemuse tõendamiseks komisjoni valitud perioodide üldistava olemuse kohta ei leidnud faktilist tõendamist ja said ümber lükatud komisjoni enda tabelite üksikasjaliku analüüsiga, millest nähtub, et komisjon kasutas valikuliselt ära hinnaalaseid juhiseid ja mõnikord viitas enne koosolekuid väljastatud juhistele.

113. Siinkohal kaebab hageja eelkõige seda, et komisjon valis suvalised neli kuud ajavahemikus 1982. aasta jaanuarist kuni 1983. aasta septembrini, et tõendada, et ICI poolt antud hinnaalased juhised sobisid kokku teiste tootjate antud hinnaalaste juhistega. Kui vaadelda 16 kuud sellel ajaperioodil, mille kohta hinnaalased juhised olemas on, siis vastavad need ainult neljale kuule, kui ei võeta arvesse tehtud hinnaalandusi ja ainult ühele kuule, kui hinnaalandusi võetakse arvesse.

114. Peale selle eitab hageja, et erinevate tootjate hinnaalaseid juhiseid anti samaaegselt. Ta viitab, et 1982. aasta jooksul eraldasid tootja antud esimest hinnaalast juhist viimasest juhistest sageli mitu nädalat (kolme ja kaheksa nädala vahel). Ta osutab, et sama peab paika ka 1983. aasta juuli ja septembri kohta antud hinnaalastele juhistele. Lisaks anti nii 1982. kui ka 1983. aastal välja mõningaid hinnaalaseid juhiseid enne koosolekuid, kus vastavalt komisjoni väitele määrati nende poolt rakendatavad sihthinnad. Seega andsid 3. mail 1982 kaks tootjat (BASF ja DSM) korraldusi raffia hinna tõstmiseks tasemini 2,00 Saksa marka/kg alates 1. juunist 1982

ehk enne 13. mai 1982. aasta koosolekut, kus väidetavalt määrati sihthind. Samuti andsid viis tootjat korralduse hinna tõstmiseks tasemeni 1,85 Saksa marka/kg 1. juulist 1983 enne 1. juuni 1983. aasta koosolekut, mil kehtestati sihthind.

115. Hageja väidab, et erinevate tootjate antud hinnaalased juhised ei olnud ühtsed. Ta märgib, et näiteks ei arvestanud komisjon 1982. aasta juuni kohta antud hinnaalaste juhiste analüüsis DSM-i ja Hercules'i poolt 1982. aasta juuni ning Hercules'i ja Shell'i poolt 1983. aasta juuli kohta antud hinnaalaseid juhiseid. Peale selle jättis komisjon arvesse võtmata asjaolu, et mõningaid sihthindadele vastavaid hinnaalaseid juhiseid muudeti hiljem värskemate juhistega, mis erinesid teiste tootjate väljastatud hinnaalastest juhistest ja sihthindadest.

116. Hageja väidab ka, et komisjon valis suvaliselt võrdluse eesmärgil kasutatud hinnaalaste juhiste hulgast mõnikord hinnakirjahinna ja teinekord miinimumhinna ning valis süstemaatiliselt hinna, mis vastas sihthinnale. Nii oli see Monte ja Hercules'i poolt 1983. aasta juuli kohta antud hinnaalaste juhiste ning BP poolt 1983. aasta septembri kohta antud hinnaalaste juhiste korral.

117. Lõpuks väidab hageja, et komisjon on jätnud arvestamata asjaolu, et DSM-i ja Hercules'i poolt välja antud mõningad hinnaalased juhised jätsid ulatusliku liikumisruumi müügiesindustele ja et ICI hindade määramise süsteem oli selline, et tema hinnaalased juhised olid üksnes suunavad ja kuulusid arutamisele sõltuvalt turust.

118. Ta väidab samuti, et kuigi komisjon on leidnud hinnaalastes juhistes kõrge ühtsuse määra, peab ta siiski seisma silmitsi tõestamisega, mida ta ei ole teinud, et see ühtsus pärineb sihthinna kooskõlastatusest ning mitte teadlikust ja normaalsest hinnaparalleelsusest oligopolistlikul turul. Igal juhul ei saa sihthindade ja tootjate hinnaalaste juhiste vahelise sideme olemasolu kujutada endast tõendit rakendamise ja turule mõju avaldamise kohta, välja arvatud loomulikult juhul, kui hinnaalaste juhiste ja saavutatud hindade vaheline side tehakse samaaegselt kindlaks samavõrd veenvate tõendite alusel.

119. Hinnaalaste juhiste ja saadud hindade vahelise seose kohta märgib hageja, et hindadel ei olnud mitte mingit mõju turul väljakujunenud hindadele, eelkõige hageja hinnakujunduse sisemise süsteemi tõttu ja seetõttu, et neist teavitati kliente harva. Hinnaalaste juhiste ja väljakujunenud hindade vahelised erinevused ei johtunud mitte allahindlustest, vaid sõltumatust hinnakujunduspoliitikast. Komisjon, kes tegelikult näib olevat tunnustanud hinnaalaste juhiste ja saadud hindade vahelise seose puudumist (otsuse 74. punkt), oleks pidanud tegema järelduse, et kõnealustel meetmetel ei ole mingit mõju hindadele ega konkurentsile.

120. Sihthindade ja tegelike hindade vahelise seose kohta väidab hageja, et sihthindade ja tema enda saavutatud hindade vahel oli suur erinevus, nagu selgub eelkõige sõltumatu audiitorfirma Coopers & Lybrand (edaspidi „Coopers & Lybrand audit”) poolt teostatud auditist ja professor Budd'i poolt tehtud ökonomeetrisest uuringust. Oma uuringus selgitab professor Budd eelkõige seda, et põhjuslik seos väljendas täpselt komisjoni poolt väidetut: „sihtarvud” üksnes kinnitasid juba leitud hinnamuutusi ja ei omanud mingit mõju edasistele hinnamuutustele.

Komisjon loomulikult vaidlustab need selgitused, kuid teeb seda hageja arvates tühisõnalisel viisil, mis annab märku, et ta ei saa majandusest aru.

121. Hageja väidab, et hinnatasemeid määrab suur hulk muutujaid ja kõnealuse perioodi puhul saab hinnaliikumisi selgitada rahuldavalt muuhulgas pakkumise ja nõudluse vahelise tasakaalutusega, toormaterjali hindade muutustega ja üldise majandusliku keskkonnaga, nagu nähtub professor Buddi uuringust ja ICI peamise majandusteadlase, hr Freeman'i tõenditest. Komisjon nõustus sellega (otsuse 73. punkt), kuid see on vastuolus otsuse 90. punktiga, kus väidetakse, et kartellil on märgatav mõju.

122. Peale selle väidab ta, et valides teatud „algatused”, mis kestavad 26-kuulise ajaperioodi jooksul (võrreldes väidetava kartelli 77-kuulise perioodiga), suudab komisjon jätta tähelepanuta need ajaperioodid, mille puhul on „sihthindade” ja saavutatud hindade vahelised erinevused veelgi enam märgatavad.

123. Lõpuks on hageja vastu sellele, et võtta arvesse viimasele koosolekule järgnevat ajaperioodi, kuna sellega lõpetati mis tahes rikkumised, niipea kui algas komisjonipoolne uurimine.

124. Komisjon märgib, et tootjad püüdsid määrata kindlaks tegelikke müügihindu ja nad määrasid kindlaks sihtmüügihinnad, kuigi nende pingutused ei olnud alati edukad.

125. Komisjoni arvates nähtub koosoleku protokollidest (põhiline vastuväiteteatis, liited 17, 24, 27–30, 33 ja 38), et sihthinnad kajastasid konkreetseid tootjate saavutatud kokkuleppeid ning neid taheti ja üldiselt loodeti kohaldada eelkõige mittekoostööaltitele tootjatele survet avaldades.

126. Ta leiab, et oli olemas seos müügiesindustele suunatud juhiste kujul kohaldatud sihthindade ja koosolekutel arutatud sihthindade vahel. Väide, et see oli pelgalt kokkusattumus (hinnaalased juhised saadi iga tootja tehtud eraldi otsuste tulemusena) ei ole usaldusväärne ega tõenditega kinnitatud.

127. Komisjoni arvates on ökonomeetriselised uuringud dokumentaalsete tõendite ees ebaefektiivsed. Neid võib kasutada ainult selle kinnitamiseks, et hinna parallelism ei ole tingitud kokkupõrkest, kui ei ole tõendeid kokkumängu kohta, millega antud juhul tegemist ei ole, kuna on olemas suur arv tootjate koosolekute protokolle.

128. 1981. aasta jaanuari-mai hinnaalase algatuse osas viitab komisjon eelkõige sellele, et 1981. aasta jaanuarikoosolekute protokoll (põhiline vastuväiteteatis, liide 17) tõendab, et veebruari ja märtsi hinnakokkulepped tehti neil koosolekutel, kuna protokollis märgitakse eelkõige:

„Üldiselt lepitati kokku, et järk-järguline hinnamuutus oli vajalik ja [...] tööstus peaks püüdlema miinimumhinna 2,00 Saksa marka/kg suunas.”

Ta lisab, et see dokument annab märku neil koosolekutel tehtud otsuste väga spetsiifilisest iseloomust ja otsustuskindlusest nende kohaldamiseks, mida iseenesest kinnitavad erinevate tootjate poolt välja antud vastavad hinnaalased juhised (eelkõige ICI vastuväited, liide 9; põhiline vastuväiteteatis, liide 19; 29. märtsi 1985. aasta kiri, lisa C).

129. Peale selle leiab komisjon, et ICI osalemine 1982. aasta juuni-juuli hinnaalases algatuses on tõendatud 13. mai 1982. aasta koosoleku (põhiline vastuväiteteatis, liide 24) ja 9. juuni 1982. aasta koosoleku (põhiline vastuväiteteatis, liide 25) protokollidega. Vastavalt neile dokumentidele määrati 1982. aasta juuniks sihthind 2,00 Saksa marka/kg ja seda rakendati mitme tootja poolt väljastatud hinnaalaste juhistega (29. märtsi 1985. aasta kiri, lisa F).

130. Komisjon on seisukohal, et 21. juulist 1982 kuni 21. detsembrini 1982 toimunud koosolekute protokollid (põhiline vastuväiteteatis, liited 26–34) tõendavad ICI osalemist 1982. aasta septembri-detsembri hinnaalases algatuses, mis sisaldas sihthindade seeria määramist ja nende rakendamist enamiku tootjate vastavate hinnaalaste juhistega (põhiline vastuväiteteatis, liide 12, 29. märtsi 1985. aasta kiri, lisa G).

131. Ta märgib, et ICI osalemine 1983. aasta juuli-novembri hinnaalases algatuses selgus eelkõige 3. mail 1983 ja 1. juunil 1983 toimunud koosolekute protokollidest (põhiline vastuväiteteatis, liited 38 ja 40), mis annavad märku sellest, et sihthinnad olid määratud 1983. aasta maiks, juuniks ja juuliks, ning teiseks hinnaalastest juhistest, mis olid antud välja enamiku tootjate koosolekute alusel ja puudutasid ajaperioodi juuli-november 1983 (29. märtsi 1985. aasta kiri, lisad H ja I; põhiline vastuväiteteatis, liited 42–51).

132. Komisjon märgib, et isegi kui tõendatakse, et hinnaalaste juhiste ja turul saadud hindade vahel puudus seos, ei muudaks see rikkumist, sest artikliga 85 keelustatakse kokkulepped, millega tahetakse konkurentsi moonutada, olenemata mõjust. Kuid komisjon väidab, et sihthinnad olid aluseks läbirääkimistele klientidega ja tegelikud hinnad liikusid sihthindadega paralleelselt. Ta tunnistab, nagu ta tegi otsuses (74. punkt), et sihthindu ei saavutatud mitte alati, kuigi sihthindade ja tegelike hindade vaheline lõhe on hageja poolt liialdatud. Ta väidab, et tõend tootjate poolt artikli 85 rikkumise kohta ei sõltu tõendist selle kohta, et nende ebaseaduslik käitumine tingis eeldatud tulemuse.

133. Ta väidab, et ICI väide selle kohta, et kui sihthindade ja saavutatud hindade vahel oleks seos, koosneks see üksnes asjaolust, et saavutatud hinnad mõjutasid sihthindu ja mitte vastupidi, on kunstlik ja vastuolus terve mõistusega. Vastupidi, selgetest kaasaegsetest tõenditest nähtub, et tootjad kasutasid oma sihthindu, et „lükata” turuhindu (põhiline vastuväiteteatis, liited 22, 24, 31, 36 ja 39, samuti liited 26, 28, 29 ja 38). Selliseid tõendeid ei saa hilisema ökonomeetrilise uuringu alusel jätta arvestamata.

134. Komisjoni arvates ei ole õige öelda, et kõiki kõnealusel perioodil täheldatud polüpropüleenide hinnaliikumisi saab selgitada harilikul turul toimivate tegurite alusel. See väide, mis põhineb üksnes teoreetilisel majanduslikul analüüsil, on ümber lükatud dokumentide ja faktidega.

135. Lõpuks leiab komisjon, et tal oli õigus võtta arvesse koosolekutele järgnevat ajaperioodi, sest rikkumise mõju kestis ka pärast koosolekute lõppu, nagu selgub erinevate tootjate vastavatest hinnaalastest juhistest, mis puudutasid ajaperioodi kuni 1983. aasta novembrini (29. märtsi 1985. aasta kiri, lisa I).

c) Kohtu seisukoht

136. Kohus leiab, et polüpropüleenitootjate regulaarsete koosolekute protokollidest nähtub, et neil koosolekutel osalenud tootjad leppisid kokku otsuses mainitud hinnaalased algatused. Näiteks 13. mai 1982. aasta koosoleku protokollis (põhiline vastuväiteteatis, liide 24) märgitakse:

„igauks leidis, et oli olemas väga hea võimalus saada hinnatõusu enne puhkusi + pärast teatud vaidlust lepitati kokku tasemel 2,00 Saksa marka alates 1. juunist (Ühendkuningriigis 14. juunist). Konkreetsete riikide näitajad on toodud lisatud tabelis.”

137. Kuna tavapärase õiguslike nõuete kohaselt on kindlaks tehtud, et hageja osales neil koosolekutel, siis ei saa väita, et ta ei toetanud hinnaalaseid algatusi, mis neil koosolekutel kokku lepitati ning mida kavandati ja jälgiti, ilma et esitataks mingeid tõendeid selle väite kinnitamiseks. Selliste tõendite puudumise korral ei ole põhjust uskuda, et hageja ei oleks toetanud neid algatusi erinevalt teistest osalejatest neil koosolekutel.

138. Selles suhtes tuleb märkida, et hageja ei eita konkreetselt osalemist üheski konkreetses hinnaalases algatuses, kuid väidab, et ei kohustunud mitte kunagi sihthindu järgima; ta väidab, et see on tõendatud eelkõige tema sisemise hinnapoliitikaga, niivõrd kui tema hinnaalased juhised ei vastanud koosolekutel kehtestatud sihthindadele ja teiseks, tema välise hinnapoliitikaga, niivõrd kui tema poolt turuhinnad ei sõltunud sihthindadest ega tema sisemistest hinnaalastest juhistest.

139. Ühtegi sellist väidet ei saa aktsepteerida tõendina, mis võiks lükata ümber hageja väite selle kohta, et ta ei nõustunud kokkulepitud hinnaalaste algatustega.

140. Esimese väite puhul võeti otsuses osaliselt arvesse hageja viidatud haldusmenetluse käigus hageja poolt tehtud kriitikat hinnaalaste juhiste sarnasuse ja samaaegsuse suhtes seoses teiste tootjate hinnaalaste juhistega ja sihthindadega, mis on kehtestatud 1982. ja 1983. aasta koosolekutel. Otsuse tabelites 7A-7N esitatakse taas hageja hinnaalaste juhiste ja teiste tootjate hinnaalaste juhiste või koosolekutel kehtestatud sihthindade vahelised sarnasused ja erinevused. Järelikult kirjeldas komisjon õigesti hageja olukorda. Selles suhtes tuleb lisada, et komisjoni tehtud valik hageja erinevate hinnaalaste juhiste vahel ei andnud hageja olukorda valesti edasi, vaid see on tuletatud otsuse tabelite sünteesist.

141. Mis puutub ajaperioodidesse, mida erinevate tootjate hinnaalaste juhiste analüüs puudutab, siis seda valikut ei kirjutatud ette ennatlikud otsused, vaid komisjoni valduses olnud

tõendid, näiteks erinevate tootjate väljastatud hinnaalasetele juhistele ja sihthindadele viitavate koosolekuprotokollide olemasolu.

142. Mis puutub järeldustesse, mida hageja soovib teha 1982. ja 1983. aasta hinnaalaste juhiste samaaegsuse osalisest puudumisest, siis leiab kohus, et antud juhul ei nõrgenda erinevate tootjate hinnaalaseid juhiseid nii nende enda vahel kui ka sihthindu kehtestanud koosolekute suhtes eraldav ajaperiood komisjoni esitatud tõendeid. Selle viivituse pikkus ei vii järeldusele, et hageja väljastanuks oma juhised turu sõltumatu turuhinnangu alusel, kuna ta sai koosolekul teada hinnad, mida tema konkurendid silmas pidasid. Peale selle anti enamik hageja hinnaalastest juhistest välja viie päeva jooksul pärast koosolekut, kus komisjon väitis, et sihthinnad kehtestati (kuigi see ei puuduta hinnaalaseid juhiseid, mis väljastati 1983. aasta 27. septembril 1983. aasta novembriks (vt otsuse tabel 7N)).

143. Mis puutub 1982. aasta juuni-juuli hinnaalasesse algatusse, siis leiab kohus, et vastupidiselt hageja väidetele ei ole tõsi, et kaks tootjat (BASF ja DSM) andsid 3. mail 1982. aastal juhiseid oma müügiesindustele raffia hinna tõstmiseks tasemini 2,00 Saksa marka/kg alates 1. juunist, st enne 13. mai 1982. aasta koosolekut, kus sihthind kehtestati. Kuigi BASF andis oma Ühendkuningriigis asuvale müügiesindustele 3. mail 1982. aastal korralduse naelsterlingites väljendatud raffia, homopolümeeri ja kopolümeeri hindade kohaldamiseks alates 1982. aasta juuni keskpaigast (29. märtsi 1985. aasta kiri, lisa BASF F1), kusjuures need hinnad võeti juuni keskpaigas kehtestamiseks vastu 1982. aasta 13. mai koosolekul (põhiline vastuväiteteatis, liide 24), väljastas ta oma Saksamaal, Prantsusmaal ja Itaalias asuvatele müügiesindustele hinnaalased juhised Saksa markades, Prantsuse frankides ja Itaalia liirides alles 19. mail 1982. aastal (29. märtsi 1985. aasta kiri, lisa BASF F2). Need juhised määravad raffia hinnaks 2,00 Saksa marka/kg ja vastavad suuresti 13. mai 1982. aasta koosolekul kehtestatud sihthindadele, nagu selgub otsuses olevast tabelist 7H. DSM-i suhtes piisab märkimisest, et see tootja märkis vastuses kohtu küsimusele, et pole 3. mail 1982. aastal hinnaalaseid juhiseid väljastanud, vaatamata komisjoni 29. märtsi 1985. aasta kirjas sisalduvale sellekohasele väitele, mida ei ole küll otsuses korratud, ning et ei hageja ega komisjon ei ole seda DSM-i vastust vaidlustanud. Seega märgitakse otsuses üksnes seda, et 1982. aasta juuni hinnaalased juhised ei olnud DSM-ile kättesaadavad (39. punkt, kolmas lõik ja tabel 7H). Seega ei nõrgenda hageja väide ühelgi viisil komisjoni järeldust, et 13. mai 1982. aasta koosolekul kehtestatud sihthindu rakendasid tootjad otsuse 39. punkti teises lõigus ja tabelis 7H mainitud hinnaalaste juhiste kaudu.

144. Peale selle tuleb märkida, et nagu hageja pidi kohtuistungil möönma, ei ole tõsi, et 1983. aasta mais väljastasid viis tootjat hinnaalased juhised enne koosolekut, kus komisjoni sõnul olid määratud sihthinnad, mida nad olid valmis rakendama. Otsuse 47.–49. punktist selgub, et sihthinna määramise protsess 1983. aasta juuliks jätkus 3. mai, 20. mai ja 1. juuni 1983. aasta koosolekul, mida tõendavad sellise esimese ja kolmanda koosoleku protokollid (põhiline vastuväiteteatis, liited 38 ja 40) ja mitte ainult 1. juuni 1983. aasta koosolekul, nagu hageja oma kohtule esitatud avalduses väitis. Seega, Monte (17. mai), ICI (23. mai), DSM-i (25. mai), BASF-i (27. mai) ja Hoechst'i (30. mai) hinnaalased juhised väljastati kõik pärast üht asjaomastest koosolekutest.

145. Mis puutub tootjate väljastatud hinnaalaste juhiste ühtsuse puudumisse, siis tuleb märkida, et vastupidiselt hageja väidetele võttis komisjon täielikult arvesse otsuse tabelis 7H Hercules'i poolt 1. juuni 1982 kohta antud hinnaalaste juhiste lahknevat iseloomu ning ei esitanud ega maininud tabelis ega otsuse 39. punkti teises lõigus mitte mingeid hinnaalaseid juhiseid DSM-ile, nagu 39. punkti kolmandas lõigus märgitud. Mis puutub Shell'i hinnaalastesse juhistesse kopolümeeri kohta, siis tuleb märkida, et komisjon on parandanud otsuse tabelis 7K vea, mille ta oli teinud 29. märtsi 1985. aasta kirjas.

146. Samuti võttis komisjon õigesti arvesse asjaolu, et mõned ettevõtted, nagu hageja, Shell või Hoechst, muutsid mõnikord hinnaalaseid juhiseid, mida nad olid andnud pärast teatud koosolekut, kuna sellised muutused annavad üksnes märku sellest, et juhul kui hinnaalane algatus osutus läbikukkunuks, võtsid tootjad seda arvesse ja muutsid oma hindu. Seda asjaolu võeti otsuses arvesse niivõrd, kuivõrd see sageli tunnistab hinnaalaste algatuste läbikukkumist.

147. Mis puutub asjaollu, et komisjon kasutas oma hinnaalaste juhiste analüüsidest mõnikord hinnakirjade hindu ja mõnikord miinimumhindu, siis tuleb märkida, et see tuleneb sellest, et komisjon võtab arvesse hinnakirjahindade ja miinimumhindade funktsiooni suhtes eriarvamusel olevate tootjate hinnamääramise süsteemide erinevat paindlikkust, nii et komisjon pidi viitama iga tootja puhul hinnale, mida tootja kasutas alusena hinnaläbirääkimistel klientidega, olenemata sellest, kuidas seda hinda nimetati.

148. Asjaolu, et hageja rakendas kokkulepitud hinnaalaseid algatusi ainult osaliselt, ei saa ümber lükata seda, et ta koosolekutel nendega nõustus, eriti kui nende koosolekute protokollidest ei selgunud hageja ja teiste koosolekutel osalejate arvamuste erinevus nimetatud algatuste osas.

149. Peale selle ei saa hageja tõhusalt väita, et tema hinnaalased juhised olid üksnes sisesed, sest kuigi need olid üksnes sisesed niivõrd, kuivõrd need olid saadetud peakontorite poolt müügiesindustele, olid nad sellele vaatamata saadetud eesmärgiga need ellu viia ja seega avaldada otseselt või kaudselt välismõju, mis välistab nende ettevõttesisest olemuse.

150. Mis puutub teise väitesse ICI välise hinnapoliitika kohta – st tema poolt turul küsitud hindade kohta –, siis ei sisalda see otsus ühtki kinnitust selle kohta, et hageja küsis hindu, mis vastasid alati koosolekutel kokkulepitud sihthindadele, mis näitab, et ka vaidlustatud otsus ei tugine hageja poolt koosolekute tulemuse rakendamisele selle tõestamiseks, et ta osales nende sihthindade kindlaksmääramisel. Mis tahes erinevus hageja poolt turul saavutatud tegelike hindade ja koosolekutel kindlaks määratud sihthindade vahel, isegi kui see on tõestatud, ei lükka ümber hageja osalemist sihthindade määramisel koosolekutel, vaid äärmisel juhul näitab, et hageja ei viinud neil koosolekutel tehtud otsuseid ellu.

151. Seetõttu ei saa hageja antud juhul tuletada ühtki soodsat väidet oma sisemisest ega välisest hinnapoliitikast, et tõestada oma mittenõustumist hinnaalaste algatustega, mida otsustati, korraldati ja jälgiti koosolekutel, kus ta osales.

152. Peale selle oli komisjonil täielik õigus järeldada ICI vastusest teabenõudele (põhiline vastuväiteteatis, liide 8), kus ta märkis:

„Sihthinnad polüpropüleeniga iga põhikategooria põhimargi kohta, mille kohta on tootjad aegajalt alates 1. jaanuarist 1979 ettepanekuid teinud, on esitatud hinnakirjas [...]”

et need algatused kuulusid sihthindade kehtestamise süsteemi.

153. Lõpuks, kuigi viimane tootjate koosolek, mille toimumist komisjon tõestas, peeti 29. septembril 1983. aastal, peab siiski paika asjaolu, et ajavahemikus 20. septembrist kuni 25. oktoobrini 1983 saatsid erinevad tootjad (BASF, Hercules, Hoechst, Hüls, ICI, Linz, Monte, Solvay ja Saga) välja vastavaid hinnaalaseid juhiseid (29. märtsi 1985. aasta kiri, lisa I), mis pidi jõustuma 1. novembril 1983 ja komisjon võis võtta põhjendatult seisukoha, et tootjate koosolekute mõju kestis jätkuvalt kuni 1983. aasta novembrini.

154. Eespool toodud asjaolude tõestamiseks ei pidanud komisjon kasutama dokumente, mida ta ei olnud oma vastuväiteteatises maininud või mida ta ei olnud hagejale avaldanud.

155. Seega on komisjon tavapäraste õiguslike nõuete alusel kindlaks teinud, et hageja oli üks polüpropüleenitootjatest, kelle seas sündisid ühised kavatsused otsuses mainitud hinnaalaste algatuste suhtes, ning et need algatused kuulusid süsteemi.

D – Meetmed, millega tahetakse aidata kaasa hinnaalaste algatuste rakendamisele

a) Vaidlusalune otsus

156. Otsuses (artikkel 1 punkt c ja 27. punkt; vt ka 42. punkt) väidab komisjon, et hageja leppis teiste tootjatega kokku erinevad meetmed sihthindade rakendamise hõlbustamiseks, nagu näiteks ajutised piirangud toodangule, üksikasjaliku teabe vahetus nende tarnete suhtes, kohalike koosolekute pidamine ja alates 1982. aasta septembrist kontohaldussüsteem hindade tõstmiseks üksiklientidele.

157. Mis puutub kontohaldussüsteemi 1982. aasta detsembrist, siis hageja, nagu teisedki tootjad, määrati vähemalt ühe suurkliendi koordinaatoriks ehk juhiks, kelle suhteid hankijatega ta salaja koordineeris. Selle süsteemi kohaselt määrati Belgias, Itaalias, Saksamaal ja Ühendkuningriigis kindlaks kliendid, kellest igauhele määrati koordinaator. 1982. aasta detsembris tehti ettepanek see süsteem laialdasemalt vastu võtta ja määrata igale suurkliendile kontojuht, kes suunaks, arutaks ja korraldaks hinnamuutusi. Teisi selle kliendiga regulaarselt suhtlevaid tootjaid nimetati osapoolteks, kes teevad kontojuhiga koostööd kõnealusele kliendile hindade kehtestamisel. Kontojuhi ja osapoolte kaitsmiseks pidid kõik teised tootjad, kelle poole kliendid pöörduvad, kehtestama soovitud sihthinnast kõrgemad hinnad. Hoolimata ICI väidetest, nagu oleks see süsteem vaid mõni kuu pärast selle osalist ja ebatõhusat toimimist kokku varisenud, märgib komisjon otsuses, et 3. mail 1983 toimunud koosoleku täielik protokoll näitab, et tol ajal arutati põhjalikult üksikliente, milliseid hindu iga tootja neile on pakkunud või pakub, ja tarnitavaid või tellitavaid koguseid.

158. Otsuses (20. punkt) märgitakse samuti, et ICI osales kohalikel koosolekutel, mida peeti siseriiklikul tasandil täisistungitel kokkulepitud korralduste elluviimise arutamiseks.

b) Poolte väited

159. Hageja rõhutab, et ekspordi suurenemine välisturgudele ei tulenenud neile turgudele suunatud hangete kokkuvarisemise mõjust, mille kohta ei esita komisjon vastavalt hagejale mitte mingeid lõplikke järeldusi, vaid tootjate soovist suurendada oma tootmisvõimsuse ärakasutamist. Igal juhul oleks selline lahendus olnud täiesti ebarealistlik, arvestades eelkõige aega, mis selle rakendamiseks kulub. Hageja viitab ka sellele, et ta ei saanud kaitsta end selle väite vastu, mida vastuväiteteatis ei sisaldanud.

160. Hageja väidab, et kuigi tootjad rääkisid varudest 21. juuli 1982. aasta koosolekul (põhiline vastuväiteteatis, liide 26), oli tema käitumine sõltumatu niivõrd, kui võrd tema varud jäid kõrgeks ja ta ei keeldunud oma toodangu vähendamiseks nende alandamiseks. Peale selle väidab ta, et teabevahetus nõutud hindade kohta (põhiline vastuväiteteatis, liited 27–33) oli täiesti anonüümne, kuna teavet vahetati süsteemi Fides kaudu.

161. Hageja on seisukohal, et alguses oli kontohaldussüsteem väga puudulik ja et seda ei rakendatud. Selle tõendamiseks osutab ta asjaolule, et 2. detsembri 1982. aasta koosolekul (põhiline vastuväiteteatis, liide 33) märgitakse, et tehti ettepanek kontohalduseks. Selle dokumendiga tõestatakse tema arvates, et kontohaldussüsteemi ei võetud kasutusele 1982. aasta septembris.

162. Hageja möönab, et ainus katse rakendada soovitatud süsteemi tehti 1983. aasta märtsis peetud koosolekul (põhiline vastuväiteteatis, liide 37), kuid väidab, et koosoleku protokollist nähtub, et selle rakendamine ei ulatunud kaugemale teabe jagamise etapist. ICI järeldus on, et püüdlusi on kindlasti tehtud, kuid need ei saanud mitte mingil viisil mõjutada saavutatud hindu, nagu nähtub Coopers & Lybrand auditist.

163. Peale selle väidab ta olevat osalenud mitmetel kohalikel koosolekutel, kuid leiab, et need ei omanud seda tähtsust, mida komisjon neile omistab.

164. Kuid teiselt poolt leiab komisjon, et 26. ja 27. septembril peetud koosoleku protokoll (põhiline vastuväiteteatis, liide 12) tõendab, et tootjad püüdsid suunata polüpropüleenitarned välisturgudele hindade toetuseks. Tema arvates tõendavad seda ka 13. mail ja 21. septembril peetud koosolekute protokollid (põhiline vastuväiteteatis, liited 24 ja 30), nagu oli märgitud vastuväiteteatise 79. punktis.

165. Ta väidab, et 1982. aasta mais ja augustis peetud koosolekute protokollidest (põhiline vastuväiteteatis, liited 24 ja 26–28) selgub, et ICI osales tootjate püüdlustes tekitada moonutusi liikmesriikidevahelistes kaubanduskanalites eelkõige selleks, et seista vastu hinnakülmutamissüsteemi mõjule Prantsusmaal (põhiline vastuväiteteatis, liited 27 ja 28), ja et

ta osales teabevahetuses tootmise ühepoolse vähendamise ja varude kohta (põhiline vastuväiteteatis, liited 24, 26 ja 27).

166. Komisjon väidab, et 2. septembril 1982 peetud koosoleku protokollist (peamine põhiline vastuväiteteatis, liide 29) nähtub, et sel koosolekul, kus ICI osales, sündis kontohalduse kontseptsioon. Komisjon märgib, et sellest protokollist nähtub, et süsteem oli algusest peale väga täiuslik, sest see määratles „kontojuhid”, „konkurendid” ja „huvitatud tarnijad” suure arvu klientide kohta.

167. Peale selle väidab ta, et 2. detsembril 1982. aastal peetud koosoleku protokoll (põhiline vastuväiteteatis, liide 33) ei lükka mitte mingil viisil ümber, et kontohaldussüsteem võeti vastu pärast septembrit, nagu ICI väidab, sest selles protokollis märgitakse, et kontohalduse idee pandi alles ette üldisemaks aruteluks. See dokument, mis sisaldab väga üksikasjalikku klientide ja „kontojuhtide” tabelit, tõestab, et süsteemi rakendati seetõttu, et on ebatõenäoline, et tootjad oleksid koostanud sellise tabeli, kui ei oleks olnud kokkulepet selle rakendamiseks.

168. Komisjon leiab, et 1983. aasta märtsi koosoleku protokoll (põhiline vastuväiteteatis, liide 37) tõestab nagu eelmisedki protokollid (põhiline vastuväiteteatis, liited 29 ja 33), et ICI osales kontohaldussüsteemis.

169. Komisjoni sõnul osales ICI mitmetel kohalikel koosolekutel, nagu näiteks 1982. aasta oktoobri koosolekul, mille kohta on olemas protokoll (põhiline vastuväiteteatis, liide 10).

c) Kohtu seisukoht

170. Kohus leiab, et otsuse 27. punkti tuleb tõlgendada 26. punkti teise lõigu kohaselt, mitte väites, et iga tootja võttis individuaalse kohustuse rakendada kõiki selles mainitud meetmeid, vaid et need tootjad võtsid neil koosolekutel eri aegadel koos teiste tootjatega vastu otsuses mainitud meetmete kogumi, millega kavatseti luua hindade tõstmiseks soodsad tingimused, eelkõige polüpropüleeniga varustamise kunstliku vähendamise teel, ning et nende mitmesuguste rakendamine toimus tootjate ühisel kokkuleppel olenevalt nende konkreetsest olukorrast.

171. Tuleb järeldada, et sellistel koosolekutel osalemisel, kus nimetatud meetmete kogum vastu võeti (eriti 13. mai, 2. ja 21. septembri 1982. aasta koosolekud (põhiline vastuväiteteatis, liited 24, 29, 30)), nõustus hageja nende meetmetega, kuna ta ei ole esitanud mitte mingeid tõendeid vastupidise tõestamiseks. Selles suhtes on kontohaldussüsteemi kasutusele võtmine selge järgmisest lõigust, mis on toodud 2. septembri 1982. aasta koosoleku protokollis:

„ohtudest, et igaüks võiks määrata hinnaks täpselt 2,00 Saksa marka. A seisukohta aktsepteeriti, kuid selle asemel, et jõuda allapoole 2,00 Saksa marka tehti ettepanek ja lepidi üldiselt kokku, et teised peale suurtootjate peaksid määrama mõnevõrra kõrgema hinna. Arvestades, et klienditurismi tuli järgmised paar kuud kindlasti vältida, nõustuti, et ettevõtetal on väga raske keelduda hindade teavitamisest, kuna oli tõenäoline, et kliendid püüdsid vältida

kõrgemate hindade maksmist regulaarsetele tarnijatele. Sellisel juhul määraksid tootjad oktoobriks miinimumhindadest kõrgemad hinnad.”

Samamoodi märgiti 21. septembri 1982. aasta koosolekul, kus hageja osales:

„Liikumise toetuseks ütlesid BASF, Hercules ja Hoechst, et nad sulgeksid ajutiselt tehase” ja 13. mai 1982. aasta koosolekul märkis Fina: „Tehas suletakse augustis 20 päevaks.”

172. Kontohalduse küsimuses leiab kohus, et 2. septembri 1982. aasta (põhiline vastuväiteteatis, liide 29), 2. detsembri 1982. aasta (põhiline vastuväiteteatis, liide 33) ja 1983. aasta kevade (põhiline vastuväiteteatis, liide 37) koosolekute, kus osales ka hageja, protokollidest selgub, et neil koosolekutel nõustusid kohalviibinud tootjad nimetatud süsteemiga. Mis puutub 2. detsembril 1982. aastal toimunud koosolekusse, siis kinnitab ta, et see süsteem on juba vastu võetud septembris, kuna selles on sätestatud: "kontohalduse idee pandi ette laiemaks kasutuselevõtuks ja koostati klientide/kontojuhtide nimekiri”.

173. Selle süsteemi rakendamist tõendab 3. mai 1983. aasta koosoleku protokoll (põhiline vastuväiteteatis, liide 38), kus on kirjas:

„Pikk arutelu toimus Jacob Holmi suhtes, kes palus hinnapakkumisi kolmandaks kvartaliks. Lepiti kokku seda mitte teha ja piirata pakkumised juuni lõpuga, aprilli/mai tasemed olid 6,30 Taani krooni (1,72 Saksa marka), Hercules oli kindlasti sees ning ei oleks pidanud olema. BASF-i kaitsmiseks lepiti kokku, et CWH[üls] + ICI teeksid hinnapakkumise 6,75 Taani krooni alates praegusest hetkest kuni juuni lõpuni (1,85 Saksa marka) [...]”.

Sellist rakendamist kinnitab hageja enda vastus teabenõudele (põhiline vastuväiteteatis, liide 8), kus koosoleku protokollis suhtes märgitakse:

„1983. aasta kevadel tegid teatud tootjad osalise katse kasutada kontohalduse skeemi [...]. Kuna Hercules ei olnud „kontojuhile” teatanud oma huvist tarnida Jacob Holm’ile, siis tehti sel koosolekul Jacob Holm’i suhtes avaldus, et „Hercules oli kindlasti sees ning ei oleks pidanud olema”. Tulnuks selgitada, et see avaldus puudutab ainult Jacob Holm’i kontot ja mitte Taani turgu. See oli tingitud Hercules’i ja teiste vastavast tegevusest, et kontohaldussüsteem varises pärast kõige enam kahekuulist ebaefektiivset toimimist kokku. Meetod, millega Hüls ja ICI oleksid pidanud kaitsma BASF-i, olnuks teha hinnapakkumine 6,75 Taani krooni raffia tüüpi polüpropüleenile tarnimiseks Jacob Holm’ile kuni juuni lõpuni”.

174. Peale selle leiab kohus, et 1982. aasta 20. ja 21. juuli koosolekul (põhiline vastuväiteteatis, liide 26) osales hageja teabevahetuses varude seisuga kohta, pärast mida jõuti järgmise järelduseni:

„Varud olid mai lõpuks tõusnud tasemini 270 kt + MP (Montepolimer’i) oli hinnanud, et need võiksid augusti lõpuks suureneeda 300 Kt-ni. See erines teadaantud avaldustest varude kontrollipoliitika kohta, mille puhul iga ettevõtte peale Saga ütles, et varusid tuli hoida maksimaalselt 5–6 nädalaks, lisaks tuli vähendada tootmist, kui tase tundus olevat ületatud.

Saga ütles, et nad lasevad oma tehasel tegutseda kuni varude ammendumiseni ja et varud tõuseksid 9–9 ½ nädalani puhkuste perioodil”.

175. Lõpuks märgib kohus, et hageja ei vaidlusta, et osales kohalikel koosolekutel ja et nende koosolekute eesmärk on tõendatud eelkõige 12. augusti 1982. aasta koosoleku protokolliga (põhiline vastuväiteteatis, liide 27), millest nähtub, et nende koosolekutega taheti tagada kohalikul tasandil konkreetse hinnaalase algatuse rakendamine, ja samuti Ühendkuningriigis 18. oktoobril 1982. aastal toimunud kohaliku koosoleku protokolliga (põhiline vastuväiteteatis, liide 10).

176. Eespool toodust järeldeb, et komisjon on tavapärase õiguslike nõuete alusel teinud kindlaks, et hageja oli üks polüpropüleenitootjatest, kellel tekkisid ühised kavatsused nende meetmete osas, millega taheti aidata kaasa otsuses mainitud hinnaalaste algatuste rakendamisele.

E – Tonnide sihtarv ja kvoodid

a) Vaidlusalune otsus

177. Otsuse kohaselt (31. punkti kolmas lõik) „tunnistati range kvootidesüsteemi olulisust” 26.–27. septembril 1979 toimunud koosolekul, mille protokollis viidatakse Zürichis ettepanekuna esitatud või kokkulepitud süsteemile kuukäivete piiramiseks 80%-ga aasta esimese kaheksa kuu keskmisest käibest.

178. Peale selle juhitakse otsuses (52. punkt) tähelepanu asjaolule, et enne 1982. aasta augustit kohaldati erinevaid süsteeme turu jagamiseks. Kuigi igale tootjale oli eraldatud teatav protsent hinnanguliselt saadaval olevatest tellimustest, ei olnud sel etapil süstemaatilist piirangut edaspidisele kogutoodangule. Seega pidi hinnanguid kogu turu kohta jooksvalt uuendama ja iga tootja käivet (tonnides) kohandama talle eraldatud protsendiga.

179. 1979. aasta sihtmahud (tonnides) põhinesid vähemalt osaliselt kolme eelmise aasta käivetel. ICI ruumidest leitud tabelites on näidatud iga tootja korrigeeritud sihtmaht 1979. aastaks võrreldes Lääne-Euroopas sel ajavahemikul tegelikult saavutatud käibega tonnides (otsuse 54. punkt).

180. 1980. aasta veebruari lõpuks olid tootjad leppinud kokku 1980. aasta sihtmahtude osas, mis olid jälle väljendatud tonnides, lähtudes eeldatavast turumahust 1 390 000 tonni. Otsuse (55. punkt) kohaselt leiti ATO ja ITI ruumidest mitu tabelit, milles olid näidatud iga tootja kokkulepitud sihtmahud. Turu algne hinnanguline kogumaht osutus liiga optimistlikuks ja kõikide tootjate kvoote pidi vähendama, kuna aasta jooksul tarbiti kokku ainult 1 200 000 tonni. Välja arvatud ICI ja DSM-i puhul, olid tootjate käibed suures osas nende sihtmahtudega kooskõlas.

181. Otsuse kohaselt (56. punkt) tuli 1981. aasta turu jagamiseks pidada pikki ja keerulisi läbirääkimisi. 1981. aasta jaanuaris toimunud koosolekul lepiti kokku, et ajutise meetmena, mis aitaks saavutada veebruari/märtsikuu hinnaalast algatust, piirab iga tootja oma kuukäivet ühe kaheteistkümnendikuga 1980. aasta 85%-lisest sihtmahust. Püsivama süsteemi ettevalmistamiseks teatas iga tootja koosolekul, mitu tonni ta loodab 1981. aastal müüa. Kuid need soovid kokku ületasid tunduvalt prognoositavat kogunõudlust. Hoolimata Shell'i ja ICI pakutud mitmesugustest kompromissvariantidest, 1981. aasta kvootide kohta kindlat kokkulepet ei saavutatud. Ajutise meetmena võtsid tootjad teoreetiliseks õiguseks iga tootja eelmise aasta kvoodi ja teatasid iga kuu koosolekul oma tegeliku käibe. Selliselt võrreldi tegelikku käivet kättesaadava turu eeldatava jagunemisega 1980. aasta kvootide põhjal (otsuse 57. punkt).

182. Otsuses (58. punkt) märgitakse, et 1982. aasta süsteemi kohta tehti keerulisi ettepanekuid, millega püüti tasakaalustada selliseid vastukäivaid tegureid nagu varasemad tulemused, püüdlused turul ja kasutatav võimsus. Jagatava turu hinnanguliseks kogumahuks loeti 1 450 000 tonni. Mõned tootjad esitasid üksikasjalikke kavu turu jagamiseks, kuid teised piirdusid ainult oma soovide esitamisega tonnides. Monte ja ICI püüdsid 10. märtsil 1982 toimunud koosolekul kokkuleppele jõuda. Otsuses (58. punkti viimane lõik) siiski märgitakse, et nagu 1981. aastalgi, ei saavutatud kindlat kokkulepet ning et esimesel poolaastal teatati koosolekul iga tootja kuukäibed ja võrreldi neid tema osakaaluga protsentides eelmisel aastal. Otsuse (59. punkt) kohaselt peeti 1982. aasta augustil toimunud koosolekul läbirääkimisi 1983. aasta kvootide kokkuleppimiseks ja ICI pidas uue süsteemi üle iga tootjaga kahepoolseid läbirääkimisi. Selle kvootidesüsteemi kehtestamiseni pidid aga tootjad 1982. aasta teisel poolel võtma eesmärgiks piirata oma kuukäivet sama protsendiga üldisest turust, mis igauks neist oli 1982. aasta esimesel poolaastal saavutanud. Seega olid turuosades saavutatud 1982. aastaks suhteline tasakaal (mida ATO kirjeldab kui „mittetäielikku konsensust” ja suurtootjate seas olid ICI ja Shell jäänud 11%-ni ning Hoechst veidi alla 10,5%). Monte, kes oli alati suurim tootja, oli veidi edasi liikunud, haarates endale 15%-lise turuosa võrreldes 14,2%-ga eelmisel aastal.

183. Otsuse (60. punkt) kohaselt palus ICI igal tootjal esitada 1983. aastaks oma kvoodisoovi ja ettepanekud kõikidele teistele eraldatavate protsentide kohta. Monte, Anic, ATO, DSM, Linz, Saga ja Solvay, samuti BASF-i kaudu esitasid Saksa tootjad oma üksikasjalikud ettepanekud. Seejärel töödeldi neid ettepanekuid arvutiga, et saada keskmine, mida võrreldi iga tootja soovidega. Need sammud võimaldasid ICI-l teha ettepaneku suuniste kohta uue raamlepingu sõlmimiseks 1983. aasta kohta. Neid ettepanekuid arutati 1982. aasta novembri ja detsembri koosolekul. 2. detsembri 1982. aasta koosolekul arutati ettepanekut, mis piirdus algselt esimese kvartaliga. ICI koostatud koosoleku protokoll näitab, et ATO, DSM, Hoechst, Hüls, ICI, Monte ja Solvay, samuti Hercules pidasid neile eraldatud kvoote vastuvõetavateks (otsuse 63. punkt). Neid fakte kinnitab ICI üleskirjutus Hercules'iga 3. detsembril 1982. peetud telefonikõnest.

184. Otsuses (63. punkt, kolmas lõik) sätestatakse, et Shell'i ruumidest leitud dokument kinnitab, et kokkulepe tehti, kuna see püüdis mitte ületada oma kvooti. See dokument kinnitab samuti, et mahtude piiramine jätkus 1983. aasta teises kvartalis; hoidmaks oma turuosa teises kvartalis 11% lähedal, anti Shell'i gruppi kuuluvatele rahvuslikele müügiettevõtetele korraldus oma käibe vähendamiseks. Selle lepingu olemasolu on kinnitatud 1. juuni 1983. aasta koosoleku protokolliga, mis kvoote mainimata on seotud iga tootja eelmisel kuul müüdnud tonnide kohta käiva andmete vahetusega, mis näitab, et kasutati teatud kvoodisüsteemi (otsuse 64. punkt).

b) Poolte väited

185. Hageja väidab, et komisjon, olles teadlik, et hinnakokkulepet ei saa rakendada ilma müügiimahtude piiranguteta, on püüdnud edutult tõestada kvoodisüsteemi olemasolu, arvestades esialgseid ettepanekuid ja arvamustevahetust, mis lepinguteni ei jõudnud.

186. Ta märgib, et komisjoni väited oletatavate lepingute rakendamise osas ICI poolt on veelgi nõrgemad. Ühtki kvoodisüsteemi ei oleks saanud rakendada, kui selles poleks osalenud kõik tootjad ja poleks kokku lepitud mehhanismides, et ühtlustada või reguleerida erinevusi mis tahes ettepanud kvootidest. Kuid olulised eeltingimused antud juhul puudusid, eriti tootjate lahknevate huvide tõttu. Tõestuseks selle kohta toetub ta eelkõige professor Budd'i uuringule, mis tema arvates näitas, et turuosa muutusi ei mõjutanud ükski eesmärk müügiimahtude osas.

187. Hageja leiab, et komisjoni esitatud tõendid ei tõesta, et ta osales 1979. aastal kvoodisüsteemis. Tema ruumidest leitud tabelit pealkirjaga „Tootjate müük Lääne-Euroopasse” (põhiline vastuväiteteatis, liide 55), kus määratletakse erinevate tootjate müügiimahtude taustal aastateks 1976–1979 „muudetud sihtmärgid 1979. aastaks”, ei saa aktsepteerida tõendina mahtude piiramise olemasolu kohta, kuna ei ole midagi, mis näitaks, et kõnealused „sihtmärgid” olid midagi muud kui üksikud püüdlused. Peale selle märgitakse, et ATO ruumidest leitud dokumendid hagejat ei puuduta ja et 1979. aasta 26. ja 27. septembri koosoleku protokoll (põhiline vastuväiteteatis, liide 12) tõestab oma sõnastusega, et ühtegi kvoodisüsteemi ei olnud 1979. aastal veel vastu võetud, kuna sellise süsteemi vastuvõtmine oli üksnes kavandatud. Samuti viitab ta, et otsuse tabelist 8 (1979) nähtub, et erinevad tootjad ei pidanud sihtmärkidest kinni ja et ICI turuosa oli 1979. aastal 5,5% madalam kui tema sihtmärgid.

188. Ta väidab, et 1980. aastal ei olnud tegelikult mitte mingit tõelist kokkulepet ja seega sihtmärkide vastuvõtmist. Tema arvates erinevad tegelikud näitajad suurel määral läbivaadatud näitajatest, nagu nähtub otsuse tabelis 8 (1980) toodud näitajatest.

189. Hageja sõnul oli komisjon sunnitud tõdema, et ühegi lõpliku kvoodilepinguni 1981. aasta kohta ei jõutud. Selles kontekstis vaadelduna ei kujuta otsuses (punkt 56, teine lõik) toodud 1981. aasta jaanuari koosolekute protokoll lõik (põhiline vastuväiteteatis, liide 17) kokkuleppe väljendust, vaid üldist üleskutset. Selles märgitakse, et mai ja juuni koosolekute protokollidest (põhiline vastuväiteteatis, liide 64) nähtub, et ükski tootja ei pidanud sellist kokkulepet kehtivaks. Ta lisab veel, et otsuse tabelist 8 (1981) selgub, et müüginäitajad erinesid oluliselt

väidetavatest sihtmärkidest. Lõpuks leiab ta, et tootjatepoolne müüginäitajate ülevaatamine 1980. aasta kvootidel põhineva olemasoleva turu mõttelise jagunemise taustal ei saa mõtteline jagunemine ühelgi viisil tähendada mahtude piiramist ning saab pakkuda ainult akadeemilist või ajaloolist huvi. Tema arvates tõendab seda asjaolu, et 20. augusti 1982. aasta koosoleku protokoll (põhiline vastuväiteteatis, liide 28) viitab „siseriiklikele kvootidele” ja mitte tegelikele kvootidele.

190. Ta väidab, et 1982. aasta suhtes nõustub komisjon taas kokkuleppe puudumisega müügiimahtude sihtarvude või kvootide osas. Mis puutub 20. augusti 1982. aasta koosoleku protokollis (põhiline vastuväiteteatis, liide 28), siis väidab hageja, et komisjon moonutab selle tähendust, järeldades sellest, et tootjad olid 1982. aasta teisel poolel kohustatud püüdma piirata oma igakuist müügiimahtu sama protsendimääraga turust, mida igäüks oli saavutanud 1982. aasta esimese kuue kuu jooksul, kuna protokollis märgitakse, et ettevõtted peaksid püüdma hoida oma septembri mahtu turuosas, mis saavutati ajaperioodil jaanuar-juuni. Tema arvates on tõendid selle kohta, et mahtude piiramises 1982. aastal kunagi kokku ei lepitud ning need rakendamata jäeti ja et erinevate ettevõtete poolt saavutatud näitajad ei vastanud sihtmärkidele, tõestatud otsuse tabelis 8 (1982). Lõpuks väidab ta, et komisjonil ei ole õigust väita iga-aastase ATO aruande põhjal (põhiline vastuväiteteatis, liide 72), et võrreldes eelmiste aastatega olid keskmise suurusega tootjate turuosad stabiilsed, kuna teatud ettevõtete, nagu Linz ja Petrofina, turuosad muutusid märkimisväärselt.

191. Mis puutub 1983. aastasse, siis väidab hageja, et komisjon on pidanud ettepanekut ekslikult kehtivaks lepinguks. Ta selgitab, et tema tehtud ettepanek (põhiline vastuväiteteatis, liide 86) oli „vastuvõetav” ainult üheksale kuueteistkümnest tootjast ja et isegi neist nõustumistest mõnele olid lisatud tingimused, nagu nähtub 2. detsembri 1982. aasta koosoleku protokollis (põhiline vastuväiteteatis, liide 33). Ta järeldab, et on selge, et kehtiva lepinguni ei jõutud mitte kunagi ja et ettepanek poleks mitte kunagi saanud olla edukas ja seda poleks seetõttu saanud rakendada. Peale selle ei arutatud mitte kunagi otsuse 61. punktis toodud juhiseid; need juhised olid üksnes sisedokument, nagu nähtub protokollis tehtud mõningatest märkustest. Lõpuks väidab ICI, et kokkuleppe olemasolu on ümber lükatud tegeliku tootmiskasvu ja kehtestatud sihtmärkide vahelise lahknevusega. Lõpuks viitab ta sellele, et vastupidiselt komisjoni väidetele suurenesid „suure neliku” turuosad ajavahemikus 1980–1982, nagu nähtub ICI arvates komisjoni koostatud kahe tabeli võrdlusest (põhiline vastuväiteteatis, liited 61 ja 87).

192. Kuid teiselt poolt väidab komisjon, et otsuse 54. punkt ja ka teised punktid annavad üldise ülevaate kvoodisüsteemist, mida mitmeid aastaid rakendati ja millega ICI oli lähedalt seotud.

193. 1979. aasta suhtes märgib ta, et ICI osalemine kvoodilepingus selgub kuupäevata tabelist pealkirjaga „Tootjate müük Lääne-Euroopasse”, mis leiti ICI ruumidest (põhiline vastuväiteteatis, liide 55), milles märgitakse Lääne-Euroopa kõikide polüpropüleenitootjate jaoks müüginäitajad kilotonnides 1976., 1977. ja 1978. aasta kohta, samuti näitajad pealkirjade „1979. aasta tegelik” ja „muudetud sihtarvu” all. Selles dokumendis sisalduvad andmed on sellised, mis ei ole konkurentidele „tavapärasel” konkurentsiolekorrast teada ja seega eeldavad ICI ja teiste tootjate osalemist selle dokumendi koostamisel.

194. 1980. aasta suhtes väidab komisjon, et on sõlmitud kokkulepe kvootide kohta. Selle väite osas tugineb ta peamiselt 26. veebruari 1980. aasta tabelile, mis leiti ATO ruumides (põhiline vastuväiteteatis, liide 60) ja mis kannab pealkirja „Polüpropüleen – plaanilised müüginäitajad 1980 (kt)”, mis võrdleb kõikide Lääne Euroopa tootjate puhul „1980. aasta plaanilisi näitajaid”, „avamise ettepanekuid”, „ettepandud korrigeerimist” ja „1980. aastaks kokkulepitud sihtarvud”. See dokument näitab protsessi, mille käigus koostati kvoodid. Seda analüüsi kinnitatakse komisjoni arvates kahe 1981. aasta jaanuari koosoleku protokolliga (põhiline vastuväiteteatis, liide 17), kus plaanilisi müüginäitajaid võrreldi tootjate poolt tegelikult müüdü kogustega. See rõhutab, et kvoodisüsteemi eesmärk oli stabiliseerida turuosasid. Sel põhjusel puudutasid kokkulepped tema arvates turuosasid, mis seejärel teisendati tonnidesse, et kasutada neid kontrollarvudena, kuna vastasel juhul ei oleks olnud võimalik määrata kindlaks ajahetke, millest alates kartellis osaleja oleks pidanud ohjeldama oma müüki, et vastata kokkulepetele. Seetõttu oli oluline prognoosida käibe kogumahtu. Kuna esialgsed prognoosid 1980. aasta kohta osutusid liiga optimistlikuks, siis oli vaja eeldatud müügi mahtu mitu korda korrigeerida, mis tingis igale ettevõttele eraldatud tonnaaži korrigeerimist.

195. Komisjon tunnistab, et 1981. aasta kohta ei olnud võimalik jõuda lõpliku kvoodilepinguni. Ta märgib siiski, et tootjad jõudsid kokkuleppeni 1981. aasta alguses ajutise skeemi osas, millega piirati igakuist müüki 1/12-ni 85%-listest sihtarvudest, mis oli kokku lepitud 1980. aasta kohta, nagu on tõendatud 1981. aasta jaanuari koosolekute protokolliga (põhiline vastuväiteteatis, liide 17). Teiseks jälgisid tootjad igakuiselt teineteise tegelikku müüki, nagu selgub eelkõige ICI ruumidest leitud 21. detsembri 1981. aasta tabelis, kus määratletakse erinevate tootjate igakuine müük 1981. aastal (põhiline vastuväiteteatis, liide 67). Kolmandaks, ICI, Shell ja Monte kohtusid kaks korda 27. mail ja 15. juunil 1981. aastal, et arutada kvoodilepingute ettepanekuid (põhiline vastuväiteteatis, liide 64).

196. 1982. aasta suhtes märgib komisjon, et ühegi lõpliku lepinguni ei oleks võimalik jõuda, vaatamata selles suunas tehtud jõupingutustele, mida tema arvates tõestavad erinevad avastatud kvoodiskeemid. Kuid esialgne lahendus leiti müügi konkreetse orientatsiooni vormis vastavalt eelmise aasta näitajatele. Komisjon märgib, et koosolekute olemasolu kvootide määramise kohta tuleneb suurel arvul dokumentidest. Nende dokumentide hulgas tuleb eelkõige viidata ICI poolt koostatud koosoleku protokollile, millest nähtub, et vahetati teavet müüdü koguste kohta (põhiline vastuväiteteatis, liide 67). Kolmandaks, ICI, Shell ja Monte kohtusid kaks korda 27. mail ja 15. juunil 1981, et arutada ettepanekuid kvoodilepingute kohta (põhiline vastuväiteteatis, liide 64).

197. 1983. aasta lepingu suhtes leiab komisjon, et kvoodilepingut oleks saanud sõlmida. Ta rajab selle väite ICI ja teiste tootjate vahelise telefonivestluse märkustele (põhiline vastuväiteteatis, liided 74–84), millest nähtub, et ICI kutsus igat tootjat teavitama oma püüdlustest ja oma arvamusel teistele lubatavate protsendimäärade kohta, selliselt kogutud teabe töötlemisega seotud dokumentidele (põhiline vastuväiteteatis, liide 85) ja ICI poolt koostatud skeemidele (põhiline vastuväiteteatis, liided 86 ja 87). Mitmed koosolekute protokollid kirjeldavad läbirääkimiste käiku ettepaneku suhtes, mis piirdub 1983. aasta esimese

kvartaliga (põhiline vastuväiteteatis, liited 32–34). Shell'i sisedokumentid (põhiline vastuväiteteatis, liide 90) nähtub, et selline süsteem lepiti kokku 1983. aasta esimese kahe kvartali kohta. Seda tõendab 1. juuni 1983. aasta koosoleku protokoll (põhiline vastuväiteteatis, liide 40), mis, kuigi viitamata kvootidele, kirjeldab teabevahetust iga tootja poolt eelmises maikuus müüdnud tonnaaži kohta.

c) Kohtu hinnang

198. On kindlaks tehtud, et hageja osales algusest peale regulaarselt polüpropüleenitootjate perioodilistel koosolekutel, kus arutati erinevate tootjate müügi mahtusid ja vahetati vastavat teavet.

199. Samaaegselt ICI osalemisega koosolekutel ilmub tema nimi tema ruumides leitud erinevates tabelites (põhiline vastuväiteteatis, liited 55–61), mille sisust nähtub selgelt, et tabelid koostati müügi mahtude näitajate kindlaksmääramise eesmärgil. Enamik hagejaid on oma vastustes kohtu kirjalikele küsimustele tõdenud, et ei oleks olnud võimalik koostada neid tabeleid Fides süsteemi alusel eksisteerinud statistiliste andmete alusel. Vastuses teabenõudele (põhiline vastuväiteteatis, liide 8) väitis ICI, viidates ühele neist tabelitest, et „teabeallikas selles tabelis toodud tegelike ajalooliste näitajate kohta oleks olnud tootjad ise”. Komisjonil oli seetõttu õigus võtta seisukoht, et neis tabelites toodud andmed ICI kohta on esitanud ICI nende koosolekute käigus, kus ta osales.

200. Tabelites kasutatud mõisted aastate 1979 ja 1980 kohta (nagu „muudetud sihtarv”, „avamise ettepanekud”, „soovitatud korrigeerimised”, „kokkulepitud sihtarvud”) õigustavad järeldust, et tootjad olid jõudnud ühtse eesmärgini.

201. Mis puutub eriti 1979. aastasse, võttes arvesse 26. ja 27. septembri 1979. aasta protokollitervikuna (põhiline vastuväiteteatis, liide 12) ja ICI ruumides leitud kuupäevata tabelit (põhiline vastuväiteteatis, liide 55) pealkirjaga „Tootjate müük Lääne Euroopasse”, kus on esitatud kõikide Lääne Euroopa polüpropüleenitootjate müüginäitajad kilotonnides 1976., 1977. ja 1978. aasta kohta ning näitajad pealkirjade „1979 tegelik”, „muudetud sihtarv” ja „79” all, siis on ilmne, et sellel koosolekul tunnustati vajadust karmistada 1979. aasta kohta kokkulepitud kvoodisüsteemi selle aasta viimase kolme kuu kohta. Mõiste „karmistada”, vaadatuna koos piiranguga 80%-ni ühest kaheteistkümnendikust planeeritud aastamüügist, näitab, et 1979. aastaks esialgselt kavandatud skeemi tuli karmistada nende viimase kolme kuu suhtes. Seda protokollitõlgendust tuleb tõendada eespool nimetatud tabeliga, sest see sisaldab pealkirja „79” all viimases tulbas veerust pealkirjaga „muudetud sihtarv” paremal pool näitajaid, mis peavad vastama esialgu kindlaks määratud kvootidele. Need tuli üle vaadata, sest need olid koostatud liiga optimistliku turuhinnangu alusel, nagu ka 1980. aastal. Viide otsuse punkti 31 kolmandas lõigus skeemile, „mis on välja käidud või kokku lepitud Zürichis igakuise müügi piiramiseks 80%-ni aasta esimese kaheksa kuuga saavutatud keskmisest näitajast” ei räägi neile järeldustele vastu. Seda viidet, vaadatuna koos otsuse punktiga 54, tuleb vaadelda nii, et müügi mahtude näitajad olid juba kehtestatud esialgu 1979. aasta esimese kaheksa kuu igakuise müügi jaoks.

202. 1980. aasta suhtes leiab kohus, et ATO ruumidest leitud 26. veebruari 1980. aasta tabelist (põhiline vastuväiteteatis, liide 60), mis sisaldab veergu pealkirjaga „kokkulepitud sihtarvud 1980” ja 1981. aasta jaanuari koosoleku protokollist (põhiline vastuväiteteatis, liide 17), kus tootjad, välja arvatud hageja, võrdlesid tegelikult müüdü koguseid („tegelik kt”) kindlaks määratud sihtarvudega („sihtarvu kt”), et müügiimahtude sihtarvud olid kehtestatud terve aasta kohta. Neid dokumente toetab ka 8. oktoobri 1980. aasta tabel (põhiline vastuväiteteatis, liide 57), mis võrdleb kahte veergu, ühes määratletakse „1980. aasta nimivõimsus” ja teises „1980. aasta kvoot” erinevate tootjate kohta.

203. Erinevuste osas tabelites „kvootidena” sätestatud näitajate vahel piisab esiteks märkimisest, et need on väikesed ja teiseks, et need on tingitud tonnaaži korrigeerimisest vastavalt erinevatele tootjatele eraldatud turuosadele. Selliseid parandusi, mis on tehtud vajalikuks üldise turu muudatusega, tuleb pidada normaalseks protsessiks kvoodisüsteemis, kui süsteemis osalejad eksivad oma kogunõudluse hinnangus, nagu oli antud juhul tegemist 1980. aasta puhul.

204. Mis puutub 1981. aastasse, siis seisneb tootjate vastane kaebus selles, et nad osalesid läbirääkimistest kvoodilepinguni jõudmiseks sel aastal ja et selles kontekstis andsid nad teada oma „püüdlused” ning kuni sellise kokkuleppe saavutamiseni, millega ajutiselt piirata oma igakuist müüki 1/12-ni 85%-lisest „sihtarvust”, mille suhtes ollakse kokku leppinud 1980. aasta kohta 1981. aasta veebruari ja märtsi jooksul, et nad käsitlesid eelmise aasta kvooti teoreetilise õigusega ülejäänud aasta kohta, et nad andsid teada oma müügist igakuistel koosolekutel ja lõpuks, et nad jälgisid, kas müük vastas neile eraldatud teoreetilisele kvoodile.

205. Tootjate vaheliste läbirääkimiste olemasolu kvoodisüsteemi kehtestamise saavutamiseks ja nende „püüdluste” teavitamine läbirääkimiste käigus on tõestatud erinevate tõenditega, nagu näiteks tabelid, milles märgitakse ära iga tootja kohta tema „tegelikud” näitajad ja „sihtarvud” 1979. ja 1980. aasta kohta ning tema „püüdlused” 1981. aasta kohta (põhiline vastuväiteteatis, liited 59 ja 61); itaalia keeles koostatud tabel (põhiline vastuväiteteatis, liide 62), milles teatatakse iga tootja jaoks tema kvoot 1980. aasta kohta, teiste tootjate ettepanekud talle 1981. aastaks eraldatava kvoodi kohta ja tema enda „püüdlused” 1981. aasta kohta ning ICI sisene märkus (põhiline vastuväiteteatis, liide 63), milles kirjeldatakse nende läbirääkimiste käiku ja selles märgitakse:

„Arvestades eilsel koosolekul käsitletud erinevaid alternatiive, eelistaksime me piirata jagatavat mahtu mitte rohkem, kui turg peaks saavutama 1981. aastal, nt 1,35 miljon tonni. Kuigi asja ei ole arutatud Shell’iga, asuks suur nelik juhtpositsioonile, nõustudes vähenemisega oma 1980. aasta plaanilises turuosas umbes 0,35% tingimusel, et ambitsioonikamad väiksemad tootjad nagu Solvay, Saga, DSM, Chemie Linz, Anic/SIR samuti alandavad oma nõudmisi. Tingimusel, et suurtootjad on saavutanud kokkuleppe, saaks kõrvalekaldeid kõige paremini käsitleda eraldi koosolekutega tippjuhtkonna tasemel, võimaluse korral enne koosolekut Zürichis”.

Selle dokumendiga kaasneb kompromissettepanek, mida toetavad näitajad, millega võrreldakse iga tootja kohta saavutatud tulemust 1980. aasta suhtes („protsent 1980. aasta sihtarvust”).

206. Ajutiste meetmete vastuvõtmine, mis hõlmab igakuise müügi vähendamist ühekaheteistkümmeni 85%-lisest sihtarvust, mis on kokku lepitud eelmise aasta kohta 1981. aasta veebruari ja märtsi jooksul, selgub 1981. aasta jaanuari koosolekute protokollist, kus märgitakse:

„Vahepeal [veebruar-märts] piiratakse igakuist mahtu 1/12-ni 85%-lisest sihtarvust 1980. aasta kohta, kusjuures klientidele pannakse külmutamine”.

Hageja ei saa väita, et selline täpne viide kujutab endast üldist üleskutset.

207. Asjaolu, et tootjad võtsid oma eelmise aasta kvoodi teoreetiliseks aluseks ülejäänud aasta kohta ja jälgisid, kas müük vastas sellele kvoodile, vahetades oma müüginäitajaid iga kuu, on tehtud kindlaks ühiselt kolme dokumendiga: esiteks, 21. detsembri 1981. aasta tabel (põhiline vastuväiteteatis, liide 67), milles esitatakse iga tootja kohta tema müük kuude lõikes, mille kolm viimast veergu, mis puudutavad novembri- ja detsembrikuud ja aasta kogusummat, on lisatud käsitsi; teiseks, itaalia keeles koostatud kuupäevata tabel pealkirjaga „Scarti per societá” („Erinevused ettevõtete lõikes”), mis on leitud ICI ruumidest (põhiline vastuväiteteatis, liide 65), millega võrreldakse iga tootja puhul ajaperioodil jaanuar-detsember 1981 „tegelikke” müüginäitajaid „teoreetiliste” näitajatega; ja lõpuks ICI ruumidest leitud kuupäevata tabel (põhiline vastuväiteteatis, liide 68), milles võrreldakse iga tootja müüginäitajaid ja turuosasid ajaperioodil jaanuar-november 1981 1979. ja 1980. aasta vastavate näitajatega ja tehakse aastalõpu prognoos.

208. Esimesest tabelist nähtub, et tootjad vahetasid oma igakuiseid müügiandmeid. Vaadates koos võrdlusi nende näitajate ja 1980. aastal saavutatud näitajate vahel (võrdlused on tehtud kahes teises tabelis, mis hõlmab sama ajaperioodi), siis selline teabevahetus, mida sõltumatu ettevõtja peaks rangelt salajas konfidentsiaalse äriinformatsioonina, lükkab ümber otsuses tehtud järeldused.

209. Hageja osalemine neis erinevais tegevustes selgub esiteks tema osalemisest koosolekutel, kus selline tegevus toimus, eelkõige 1981. aasta jaanuari koosolekutel ja teiseks asjaolust, et tema nimi on toodud eespool nimetatud mitmel dokumendil. Peale selle on nendes dokumentides toodud näitajad, mille kohta ICI tegelikult märkis oma vastuses kohtu kirjalikule küsimusele, et ei olnud võimalik veenda neid Fides süsteemis olemasolevate statistiliste andmete abil.

210. 1982. aasta puhul puudutab tootjate vastu esitatud kaebus seda, et nad osalesid läbirääkimistel kokkuleppe saavutamiseks selle aasta kvootide suhtes; nad andsid teada oma tolliliste näitajate püüdlused; et lõpliku kokkuleppeni mitte jõudmise korral andsid nad koosolekutel teada oma igakuised müüginäitajad esimese poolaasta jooksul, võrreldes neid eelmisel aastal saavutatud protsendiliste näitajatega ning teise poolaasta jooksul, püüdes piirata oma igakuist müüki üldise turu sama protsendimäärani, mis on saavutatud selle aasta esimese kuue kuu jooksul.

211. Tootjate vaheliste läbirääkimiste olemasolu eesmärgiga võtta kasutusele kvoodisüsteem ja anda teada oma püüdlustest nende läbirääkimiste käigus on leidnud tõendamist eelkõige dokumendiga, mis kannab pealkirja „Skeem 1982. aasta kvoodisüsteemi arutamiseks” (põhiline vastuväiteteatis, liide 69), mis sisaldab otsuse kõikide adressaatide jaoks, v.a Hercules, tonnide arvu, mille suhtes iga tootja arvas omavat õigust ja lisaks neist mõne jaoks (kõik tootjad v.a Anic, Linz, Petrofina, Shell ja Solvay) tonnide arvu, mida nende enda arvates tuli eraldada teistele tootjatele; teiseks, ICI märkusega pealkirjaga „Polüpropüleen 1982, juhised” (põhiline vastuväiteteatis, liide 70 a)), kus ICI analüüsib pooleliolevaid läbirääkimisi; kolmandaks, 17. veebruari 1982. aasta tabeliga (põhiline vastuväiteteatis, liide 70 b)), milles võrreldakse erinevaid müügi jagamise ettepanekuid, millest ühte pealkirjaga „ICI esialgne skeem” on tehtud käsitsi kirjutatud tabelisse korrigeerimised Monte poolt veerus pealkirjaga „Milliavacca 27/1/82” (see on Monte töötaja nimi) (põhiline vastuväiteteatis, liide 70 c)) – ja lõpuks, itaalia keeles kirjutatud tabeliga (põhiline vastuväiteteatis, liide 71), mis on kompleksne ettepanek (mainitud lühidalt otsuse punkti 58 teises lõigus).

212. Aasta esimese poole kohta vastuvõetud meetmed on kehtestatud 13. mai 1982. aasta protokolliga (põhiline vastuväiteteatis, liide 24), milles teatatakse muuhulgas:

„Liikumise toetamiseks on vaja mitmeid teisi meetmeid a) piirata müügi mahtu teatud kokkulepitud normaalse müügi proportsioonini.”

Nende meetmete rakendamist tõendab 9. juuni 1982. aasta koosoleku protokoll (põhiline vastuväiteteatis, liide 25), millele on lisatud tabelike, kus kehtestatakse iga tootja jaoks „tegelik” näitaja tema müügi kohta ajaperioodiks jaanuar-aprill 1982, võrreldes näitajaga, mis esindab „teoreetilist 1981. aasta keskmisel turuosal põhinevat näitajat” ning 20. ja 21. juuli 1982. aasta koosoleku protokolliga (põhiline vastuväiteteatis, liide 26) ajaperioodi jaanuar-mai 1982 kohta ning 20. augusti 1982. aasta koosoleku protokolliga (põhiline vastuväiteteatis, liide 28), mis puudutab ajaperioodi jaanuar-juuli 1982. Tegelik igakuise müüginäitajaga võrdluseks kasutatava kvoodi teoreetiline olemus tuleneb selles suhtes asjaolust, et ühtegi kvooti ei saanud leppida kokku terve 1981. aasta kohta, samas ei vähenda see võrdluse kui igakuise müügi jälgimise meetodi tähtsust viitega eelmisele aastale.

213. Teise poolaasta kohta vastuvõetud meetmed on tõendatud 6. oktoobri 1982. aasta koosoleku protokolliga (põhiline vastuväiteteatis, liide 31), milles teatatakse: „Oktoobris tähendaks see ka müügi piiramist jaanuari/juuni saavutatud turuosani turust, mis on hinnanguliselt 100 kt” ja seejärel „vaadati üle teostus septembri sihtarvu suhtes”. Sellele protokollile on lisatud tabel pealkirjaga „Septembri esialgne müük *versus* sihtarv (põhineb jaanuari-juuni turuosal, mida kohaldatakse hinnangulisele nõudlusele 120 kt)”. Nende meetmete jätkumist kinnitab 2. detsembri 1982. aasta koosoleku protokoll (põhiline vastuväiteteatis, liide 33), mis on lisatud tabelile, mis võrdleb 1982. aasta novembri osas „tegelikku” müüki „teoreetiliste” näitajatega, mis on arvatud alates „j-juuni % 125 kt”.

214. Kohus leiab, et mis puutub 1981. aastasse ja 1982. aasta kahte poolde, siis oli komisjonil õigus järeldada igakuise müügi piiramise süsteemi rakendamise vastastikusest jälgimisest, viidates eelmisele ajaperioodile, et selle süsteemi on osalejad vastu võtnud koosolekutel.

215. 1983. aasta suhtes leiab kohus, et komisjoni poolt esitatud dokumentidest nähtub (põhiline vastuväiteteatis, liited 33, 85 ja 87), et 1982. aasta lõpus ja 1983. aasta alguses arutasid polüpropüleenitootjad 1983. aasta kvoodisüsteemi, et hageja osales koosolekutel, kus need arutelud toimusid, ja et neil kordadel esitas ta andmeid oma müügi kohta.

216. Järeldub, et hageja osales läbirääkimistel, mida peeti eesmärgiga luua kvoodisüsteem 1983. aastaks.

217. Mis puutub küsimusse, kas need läbirääkimised olid tegelikult edukad 1983. aasta esimese kahe kvartali osas, nagu on kinnitatud otsuses (punkt 63, kolmas lõik ja punkt 64), siis on selge 1. juuni 1983. aasta koosoleku protokollist (põhiline vastuväiteteatis, liide 40), et hageja andis sel koosolekul teada oma müüginäitajad maikuu kohta, nagu tegid ka üheksa ülejäänud ettevõtet. Peale selle on järgmine lõik toodud Shell'i grupi 17. märtsi 1983. aasta ettevõttesiseses koosoleku protokollis (põhiline vastuväiteteatis, liide 90):

„[...] ja viiks turuosani, mis läheneb 12%-ni ja üsna palju kokkulepitud Shell'i sihtarvud 11%. Seetõttu määrati kindlaks ja lepiti kokku ühendatud ettevõtete poolt järgmised vähendatud müügi sihtarvud”.

Uued tonnide arvud on esitatud, pärast mida märgitakse, et:

„see oleks 11,2 Pct 395 kt turu kohta. Seda olukorda jälgitakse hoolikalt ja mis tahes muutust sellest kokkulepitud plaanist tuleks arutada eelnevalt teiste PIMS liikmetega”.

218. Kohus leiab selles suhtes, et komisjonil oli õigus järeldada nende kahe dokumendi alusel, et tootjate vahelised läbirääkimised tingisid kvoodisüsteemi kasutuselevõtu. Shell'i kontserni ettevõttesisesest protokollist nähtub, et see ettevõtte palus oma siseriiklikel müügiettevõtetel vähendada omamüüki, mitte Shell'i kontserni üldise müügi mahu vähendamiseks, vaid grupi üldise turuosa vähendamiseks 11%-ni. Sellist piirangut väljendatuna turuosana võib selgitada üksnes kvoodisüsteemiga. Peale selle kujutab 1. juunil 1983. aasta koosoleku protokoll täiendavat tõendit sellise süsteemi olemasolu kohta, kuna erinevate tootjate igakuise müügi kohta käiva teabevahetuse esmane eesmärk on jälgida vastavust võetud kohustustele.

219. Lõpuks, 11%-line näitaja Shell'i turuosa puhul on toodud mitte ainult Shell'i ettevõttesiseses protokollis, vaid ka kahes teises dokumendis, nimelt ICI ettevõttesiseses protokollis, kus ICI märgib, et Shell paneb ette selle näitaja enda, Hoechst'i ja ICI kohta (põhiline vastuväiteteatis, liide 87) ja ICI poolt 29. novembri 1982. aastal ICI ja Shell'i vahel toimunud koosoleku protokollis, kus viidati eelmisele ettepanekule (põhiline vastuväiteteatis, liide 99).

220. Tulenevalt müügimahtude piiramise erinevate meetmete sarnasest eesmärgist – nimelt vähendada liigse tarnega hindadele avaldatud survet – oli komisjonil õigus järeldada, et need meetmed kuulusid kvoodisüsteemi.

221. Ülejäänu suhtes leiab kohus, et hageja väited ei tõesta otseselt seda, et ta ei osalenud müügimahtude sihtarvude kindlaksmääramisel, vaid näitavad, et tootjad ei järginud neid sihtarve – asjaolu, mis hageja arvates muudab kehtetuks mis tahes järelduse, et sellised sihtarvud on kehtestatud. Selles suhtes tuleb märkida, et otsusega tunnistatakse, et müügimahtude sihtarve ei järgitud, mis näitab, et otsus ei tugine hageja poolt nende otsuste rakendamisele, milleni jõuti aruelude käigus müügimahtude sihtarvude kohta, tõestamaks et hageja osales nende sihtarvude kindlaksmääramisel.

222. Igal juhul, osaledes koosolekutel, kus erinevaid tootjaid kritiseeriti seetõttu, et nad ei järginud kokkulepitut, osales hageja selle kriitika tegemisel ja avaldas selle kaudu survet neile tootjatele.

223. Peale selle tuleb märkida, et eespool toodud asjaolude tõenduseks ei olnud komisjonil vajadust kasutada dokumente, mida ta ei olnud maininud oma vastuväiteteatises või mida ta ei olnud avaldanud hagejale.

224. Võttes arvesse eespool toodud kaalutlusi tuleb järeldada, et komisjon on tavapäraste õiguslike nõuete alusel teinud kindlaks, et hageja oli üks polüpropüleenitootjatest, kelle hulgast arenesid ühtsed eesmärgid müügimahtude sihtarvude kohta 1979., 1980. aasta ja 1983. esimese poolaasta osas ning nende igakuise müügi piiramise osas võrreldes eelmise perioodiga aastatel 1981 ja 1982, mis on mainitud otsuses ja mis kuulus kvoodisüsteemi.

F – Järeldus

225. Seega on komisjon tõestanud tavapäraste õiguslike nõuete alusel, et kõik tema poolt vaidlustatud otsuses hageja vastu esitatud asjaolud on õiged ja et seega vastupidiselt hageja väitele järgis ta tõendamiskohustust reguleerivaid eeskirju. Peale selle järeldub, et komisjon ei jõudnud tõendite alusel, mida ta esitab enda esitatud asjaolude toetuseks, enneaegsele ega varem väljamõeldud otsusele.

2. EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 rakendamine

A – Õiguslik iseloomustus

a) Vaidlustatud otsus

226. Otsuse (81. punkti esimene lõik) kohaselt on regulaarsete ja institutsionaliseeritud koosolekute käigus kokku lepitud kompleksne süsteem käsitatav ühtse jätkuva kokkuleppena artikli 85 lõike 1 tähenduses..

227. Käesoleval juhul osalesid tootjad ühtse kava kehtestamisega hindade ja pakkumise reguleerimiseks polüpropüleeniturul üldises raamkokkuleppes, mis avaldus aeg-ajalt välja töötatud üksikasjalikumate kokkulepete seeriana (otsuse 81. punkti kolmas lõik).

228. Otsuses (82. punkti esimene lõik) märgitakse ka, et üldise kava üksikasjalikul väljatöötamisel jõuti mitmes küsimuses otsese kokkuleppeni, näiteks konkreetsete hinnaalaste algatuste ja iga-aastaste kvootide süsteemide suhtes. Mõnedel juhtudel ei jõudnud tootjad kindla kokkuleppeni, näiteks 1981. ja 1982. aasta kvootide suhtes. Kuid ajutiste meetmete vastuvõtmine, sealhulgas tegelike kuukäivete andmete vahetus ja kontrollimine mõne eelmise võrdlusperioodi tegelike tulemustega, eeldas otsese kokkuleppe saavutamist selliste meetmete kehtestamiseks ja kasutamiseks, aga näitas ka varjatud kokkulepet võimalikult säilitada tootjate senised positsioonid.

229. Konkreetselt 1977. aasta detsembri algatuse suhtes märgitakse otsuses (punkti 82 kolmandas lõigus), et isegi EATP koosolekul klientide juuresolekul rõhutasid tootjad nagu Hercules, Hoechts, ICI, LINZ, Rhône-Poulenc, SAGA ja Solvay tajutud vajadust kooskõlastatud tegevuseks eesmärgiga tõsta hindu. Tootjate vahel oli täiendav kontakt hindade määramiseks väljaspool EATP koosolekuid. Nende lubatud kontaktide valguses leiab komisjon, et ühe või mitme tootja plaan, kes kaebasid ebapiisava tootlikkuse taseme üle ja soovivad ühistegevust, samas kui teised väljendasid „toetust” sellisele liikumisele, tugines olemasolevale hinnamääramise kokkuleppele. Ta lisab, et isegi täiendavate kontaktide puudumisel võib selline plaan anda märku ebapiisavast kooskõlastatusest artikli 85 lõike 1 tähenduses.

230. Järeldust, et oli olemas üks jätkuv kokkulepe, ei muutnud asjaolu, et paratamatult ei osalenud mitte kõik tootjad kõikidel koosolekudel. Iga algatuse kavandamisele ja rakendamisele kulus mitu kuud ja vahetevahel puudumine tootja kaasatust oluliselt ei mõjutanud (otsuse 83. punkti esimene lõik).

231. Otsuse (86. punkti esimene lõik) kohaselt oli ühtsel üksikasjalikul kaval põhineva kartelli toimimine käsitatav kokkuleppena EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 tähenduses.

232. Otsuses (86. punkti teises lõigus) märgitakse, et kokkulepe ja kooskõlastatud tegevus on selgepiirilised mõisted, kuid teatavatel juhtudel võib salajasel kokkuleppel olla mõlema keelatud koostöövormi elemente.

233. Kooskõlastatud tegevus on ettevõtetevaheline koostöövorm, mis ei ole jõudnud kokkuleppe sõlmimise etappi, kuid mille puhul teadlikult asendatakse konkurentsiga seotud riskid praktilise koostööga (otsuse 86. punkti kolmas lõik).

234. Otsuse (87. punkti esimene lõik) kohaselt kasutati asutamislepingus kooskõlastatud tegevust eraldi mõistena selleks, et ennetada võimalust, et ettevõtjad väldivad artikli 85 lõike 1 kohaldamist konkurentsivastase salajase kokkuleppega, mis ei ole otseselt sõlmitud kokkulepe, näiteks teavitades üksteist ette oma kavatsetavast suhtumisest, et kõik võiksid oma kaubanduslikku käitumist reguleerida teadmisega, et konkurendid käituvad samal viisil (vt eespool toodud otsus Euroopa Kohtu kohtuasjas 48/69 *Imperial Chemical Industries Ltd v. komisjon*).

235. Euroopa Kohus leidis liidetud kohtuasjades 40–48, 50, 54–56, 111, 113 ja 114/73 *Suiker Unie* tehtud otsuses, et selle pretsedendiõiguses kehtestatud kriteeriumidest kooskõlastamisele ja koostööle, mille puhul ei ole tingimata nõutav tegeliku kava väljatöötamine, tuleb aru saada asutamislepingu konkurentsialaste sätete valguses, mille kohaselt iga ettevõtja peab määrama oma kaubanduspõhimõtted ühisturul iseseisvalt. See sõltumatusenõue ei jäta ettevõtjaid ilma õigusest kohandada end arukalt oma konkurentide olemasoleva või eeldatava käitumisega, kuid välistab rangelt kõik nendevahelised otsesed või kaudsed kontaktid, mille eesmärk või tulemus on kas mõjutada tegeliku või potentsiaalse konkurendi käitumist turul või avaldada sellele konkurendile käitumisviisi, mida ta ise on otsustanud või kavatseb turul omaks võtta (otsuse 87. punkti teine lõik). See käitumine võib olla käsitatav artikli 85 lõike 1 kohaselt kooskõlastatud tegevusena ka sel juhul, kui pooled ei ole eelnevalt kokku leppinud ühtset kava oma tegevuse määramiseks turul, vaid võtavad omaks või järgivad salajasi vahendeid, mis hõlbustavad nende kaubandusliku käitumise kooskõlastamist (otsuse 87. punkti kolmanda lõigu esimene lause).

236. Otsuses (87. punkti kolmanda lõigu kolmas lause) juhitakse tähelepanu asjaolule, et keerulises kartellis võivad teatavad tootjad ühel või teisel ajal mitte väljendada oma selgesõnalist nõusolekut teatava teguviisiga, mille suhtes teised on kokku leppinud, kuid siiski kõnealust kava üldiselt toetada ja vastavalt käituda. Seega võib mõnes mõttes tootjate jätkuval koostööl ja varjatud kokkuleppel üldise kokkuleppe rakendamisel olla kooskõlastatud tegevusele iseloomulikke jooni (otsuse 87. punkti neljanda lõigu teine lause).

237. Otsuse (87. punkti viies lõik) kohaselt ei tulene kooskõlastatud tegevuse mõiste tähtsus seega niivõrd selle erinevusest kokkuleppega võrreldes, kui just artikli 85 lõike 1 alla kuuluvate varjatud kokkulepete vormide eristamisest puht paralleelsest käitumisest, millel puuduvad kooskõlastatuse elemendid. Seega käesoleval juhul ei sõltu miski salajaste kokkulepete täpsest vormist.

238. Otsuses viidatakse samuti (punkt 88, esimene lõik ja otsuse lõigud), et enamik tootjatest väitis haldusmenetluse ajal, et nende käitumine seoses väidetavate hinnaalaste algatustega ei tulenenud kokkuleppest artikli 85 tähenduses (vt otsuse 82. punkt), ning et selle põhjal ei saa kindlaks määrata ka kooskõlastatud tegevuse olemasolu. Viimane mõiste eeldab nende väitel mingit avalikku tegu turul, mis väidetavalt käesoleval juhul täiesti puudub: klientidele hinnakirju ega sihthindu mitte kunagi ei teatud. See väide lükati otsuses ümber: kui käesoleval juhul oleks vaja tõendada kooskõlastatud tegevuse olemasolu, oleks täielikult täidetud nõue, et osalejad astusid teatavaid samme oma ühise eesmärgi saavutamiseks. Mitmesugused hinnaalased algatused olid registreeritud. Üksiktootjad tegutsesid vaieldamatult ka paralleelselt nende rakendamiseks. Tootjate eraldi ja ühiselt astunud sammud ilmnesid tõendavatest dokumentidest: koosolekute protokollid, sisemised märgukirjad, juhised ja ringkirjad müügiesindustele ja klientidele saadetud kirjad. Ei olnud üldse asjakohane, kas nad hinnakirju avaldasid või mitte. Hinnaalased juhised olid parimad saadaolevad tõendid iga tootja tegevuse kohta ühise eesmärgi rakendamisel, samuti kinnitas nende sisu ja ajastatus salajast kokkulepet.

b) Poolte väited

239. Hageja vaidlustab komisjoni seisukoha, et kuigi kontseptsiooniliselt on võimalik eristada kokkulepet ja kooskõlastatud tegevust, ei mõjuta see oluliselt tõendatavat küsimust. Vastavalt hageja arvamusele, mis viitab kohtujurist Gand'i seisukohale Quinine kohtuasjades (Euroopa Kohtu otsus kohtuasjas 41/69 *ACF Chemiefarma NV v. komisjon* (1970) EKL 661), ei ole nende kahe kontseptsiooni vaheline erinevus „tühise tähtsusega”, eriti tõendatava küsimuse osas.

240. Ta väidab, et kokkuleppe olemasolu tuvastamiseks on vaja tõestada mitte ainult kooskõlastatuse olemasolu, vaid ka piisavat kohustust kokkuleppe eesmärkidele ja vastastikuse kohustuse piisavat määra. ICI nõustub ühepoolsete kohustuste olemasoluga, mis kajastub ettevõtete poolses isikliku kohustuse kinnitamisest koosolekute käigus. Kuid ta väidab, et komisjon ei või järeldada mitte mingit nõusolekut neist kohustustest, mille ühepoolne olemus tõendab vastupidiselt mis tahes eelneva üldise kohustuse ja kooskõlastatuse puudumist.

241. Vastavalt hagejale nõutakse kooskõlastatud tegevusega osalejate poolset käitumist turul, nagu nähtub sõnast „tegevus”. Kuid komisjon ei ole teinud kindlaks sellise käitumise olemasolu, mida ei saa tuvastada müügiesindustele ettevõttesiseste hinnaalaste juhiste saatmisega, nagu komisjon väidab, sest neist antakse komisjonile harva teada ja kuna ICI ei avaldanud peaaegu üldse mitte mingeid hinnakirju, mis olid tavaliselt mõeldud sisekasutuseks.

242. Vastavalt komisjoni seisukohale teiselt poolt küsimus selle kohta, kas kokkuleppeid või kartelli tuleb juriidilisel eesmärgil käsitleda kokkuleppe või kooskõlastatud tegevusega artikli 85 tähenduses või kas kokkulepetel on mõlemaid elemente, ei oma erilist tähtsust. Tema arvates mõisted „kokkulepe” ja „kooskõlastatud tegevus” sisaldavad erinevaid kokkulepete liike, mille alusel konkurendid, selle asemel et määrata kindlaks oma konkurentsialane käitumine täielikus sõltumatuses, nõustuvad vastastikku oma tegevusvabaduse piiramisega turul nende vaheliste otsuste või kaudsete kontaktide tõttu.

243. Komisjon väidab, et artiklis 85 leiduvate erinevate mõistete kasutamise eesmärk on keelustada kokkuleppimise plaanide kogum tervikuna ja mitte näha ette erinev käsitlemine neist igäihe suhtes. Seetõttu ei ole oluline, kas piirjoon tuleb tõmmata keelatud käitumise kogu ulatust hõlmavate mõistete vahele. Artiklis 85 mõiste „kooskõlastatud tegevuse” mõiste õiguslik eesmärk on hõlmata lisaks kokkulepetele seda liiki kooskõlastamist, mis peegeldab üksnes tegeliku kooskõlastamise või praktilise koosöö vormi, kuid mis sellele vaatamata võib moonutada konkurentsi (eespool viidatud otsus kohtuasjas 48/69 *ICI v. komisjon*, punktid 64–66).

244. Ta väidab, et vastavalt Euroopa Kohtu presedendiõigusele (eespool viidatud kohtuotsus liidetud kohtuasjades 40–48, 50, 54–56, 111, 113 ja 114/7 *Suiker Unie. v komisjon*, punktid 173 ja 174), puudutab see küsimust välistada mis tahes otsene või kaudne kontakt ettevõtjate vahel, mille eesmärk või mõju on kas mõjutada tegeliku või potentsiaalse konkurendi käitumist turul või avalikustada sellisele konkurendile käitumiskurss, mida nad ise oleksid otsustanud turul kasutusele võtta või mille kasutuselevõtmist nad oleksid kaalunud. Seega esineb

kooskõlastatud tegevus alati, kui on olemas konkurentidevaheline kontakt enne nende käitumist turul.

245. Komisjoni arvates on kooskõlastatud tegevus niipea, kui on olemas kooskõlastatud meede, mille eesmärgiks on piirata ettevõtete autonoomiat üksteise suhtes, ka juhul, kui tegelikku käitumist ei ole turul leitud. Tema arvates tiirleb väide sõna „tava” tähenduse ümber. Ta on vastu ICI esitatud väitele, et selle sõna kitsas tähendus on „käitumine turul”. Tema arvates saab see sõna sisaldada ka vaid kontaktides osalemise tegu tingimusel, et nende eesmärk on piirata ettevõtete autonoomiat.

246. Komisjon väidab veel, et kui need kaks nõuet – kooskõlastatud tegevus ja käitumine turul – olid nõutavad kooskõlastatud tegevuse olemasoluks, nagu ICI eeldab, siis artikliga 85 ei ole kaetud konkurentsi moonutamine ühisturul. Artikli 85 eesmärgist osa nurjatakse seega. Peale selle ei ole see seisukoht kooskõlas Euroopa Kohtu pretsedendiõigusega, mis käsitleb kooskõlastatud tegevuse kontseptsiooni (eespool viidatud otsus kohtuasjas 48/69 *ICI v. komisjon*, 66. punkt; otsus liidetud kohtuasjades 40–48, 50, 54–56, 111, 113 ja 114/7 *Suiker Unie v. komisjon*, 26. punkt; ja otsus kohtuasjas 172/80 *Züchner v. Bayerische Vereinsbank AG* (1981) EKL 2021, 14. punkt). Kuigi kõik need otsused mainivad tegevust turul, ei ole need mainitud rikkumist kujutava elemendina, nagu väidab hageja, vaid tegeliku elemendina, millest võib tuleneda kooskõlastatud tegevus. Vastavalt sellele pretsedendiõigusele ei ole turul nõutav ükski tegelik käitumine. Kõik mis on nõutav, on majandusettevõtjate vaheline kontakt, mis iseloomustab nende poolt nende vajalikust autonoomiast loobumist.

247. Komisjoni arvates ei ole seetõttu vajalik artikli 85 rikkumise tõestamiseks, et ettevõtted oleksid viinud ellu enda poolt ühiselt arutatu. Artikli 85 lõike 1 kohane rikkumine on täielikult olemas, kui kavatsus asendada koostöö konkurentsiriskidega on materialiseerunud koostöö näol, ilma et pärast seda sündmust oles pidanud turul olema leitud käitumine.

248. Sellest järeldab komisjon, et tõendi küsimuse osas saab kokkulepet ja kooskõlastatud tegevust tõendada nii otseste tõendite kui ka üksikasjalike tõenditega. Antud juhul ei olnud tal vajadust kasutada üksikasjalikke tõendeid, nagu käitumise paralleelsus turul, kuna see omas otsest tõendit kooskõlastamise kohta, mis sisaldas eelkõige koosoleku protokolle.

249. Komisjon järeldab, et väites, et tal oli õigus kirjeldada antud juhul leitud rikkumist peamiselt kokkuleppena ning alternatiivselt ja niivõrd kui see on vajalik kooskõlastatud tegevusena.

250. Mis puutub lepingu olemasollu, siis märgib komisjon, et tootjad on korduvalt näidanud enda kohustust ja et ei ole vajalik võtta arvesse asjaolu, et teatud osalejate toetuse määr on võinud kõikuda selle perioodi käigus. See kohustus nähtub tootjate, eriti ICI antud hinnaalastest juhistest, mis kinnitas lepingute reaalsust.

c) *Kohtu seisukoht*

251. Komisjon iseloomustas iga hageja vastu leitud fakti kas kokkuleppena või kooskõlastatud tegevusena EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 tähenduses. Otsuse 80. punkti teisest lõigust, 81. punkti kolmandast lõigust ja 82. punkti esimesest lõigust ilmneb neid koos lugedes, et komisjon iseloomustas kõiki neid erinevaid elemente eeskätt kokkulepetena.

252. Samuti nähtub otsuse punkti 86 teisest ja kolmandast lõigust, punkti 87 kolmandast lõigust ja punktist 88 koos vaadatuna, et komisjon iseloomustas rikkumise elemente alternatiivina kooskõlastatud tegevustena, kui need elemendid ei võimaldanud järeldada, et pooled leppisid eelnevalt kokku ühtse kava, kus oli määratletud nende tegevus turul, kuid pooled olid võtnud omaks või järginud salajasi vahendeid, mis hõlbustasid nende kaubandusliku käitumise kooskõlastamist või ei võimaldanud kartelli keerulisuse tõttu kindlaks määrata, et teatavad tootjad olid väljendanud oma kindlat nõusolekut teatava teiste poolt kokku lepitud teguviisiga, kuigi nad olid avaldanud kõnealusele kavale üldist toetust ja vastavalt käitunud. Seega järeldatakse otsuses, et tootjate jätkuval koostööl ja salajasel kokkuleppel üldise kokkuleppe rakendamisel võib olla teatud mõttes kooskõlastatud tegevusele iseloomulikke jooni.

253. Kuna Euroopa Kohtu pretsedendiõigusest selgub, et kokkuleppeks EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 tähenduses piisab, kui kõnealused ettevõtjad on väljendanud ühist kavatsust turul teataval viisil käituda (vt otsust kohtuasjas 41/69 *ACF Chemiefarma NV v. komisjon* (1970) EKL 661, 112. punkt, ja otsust liidetud kohtuasjades 209–215 ja 218/78 *Heintz van Landewyck Sàrl v. komisjon* (1980) EKL 3125, 86. punkt), on käesolev kohus seisukohal, et komisjonil oli õigus käsitada hageja ja teiste polüpropüleenitootjate ühiseid kavatsusi, mida komisjon on piisavalt õiguslikult tõendanud ja mis olid seotud miinimumhindadega 1977. aastal, hinnaalaseid algatusi, hinnaalaste algatuste rakendamisele kaasaaitavaid meetmeid, müügi mahu sihtarve 1979. ja 1980. aasta ning 1983. aasta esimese poole kohta ning meetmeid igakuise müügi piiramiseks, viidates eelmisele perioodile 1981. ja 1982. aastal, kokkulepetena EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 tähenduses.

254. Lisaks, olles tavapäraste õiguslike nõuete alusel teinud kindlaks, et hinnaalaste algatuste mõju jätkus kuni 1983. aasta novembrini, oli komisjonil täielik õigus võtta seisukoht, et rikkumine jätkus kuni vähemalt 1983. aasta novembrini. Tõepoolest nähtub Euroopa Kohtu pretsedendiõigusest, et artikkel 85 on kohaldatav ka lepingutele, mis ei ole enam kehtivad, kuid mis avaldavad mõju ka pärast nende kehtivuse ametlikku lõppemist (otsus kohtuasjas 243/83 *Binon & Cie SA v. Agence et Messagerie de la Presse SA* (1985) EKL 2015, 17. punkt).

255. Kooskõlastatud tegevuse määratlemiseks tuleb viidata Euroopa Kohtu pretsedendiõigusele, mis näitab, et Euroopa Kohtus varem kooskõlastamisele ja koostööle kehtestatud kriteeriumidest tuleb aru saada EMÜ asutamislepingu konkurentsialastes sätetes sisalduva mõiste järgi, mille kohaselt iga ettevõtja peab määrama iseseisvalt kindlaks põhimõtted, mille ta kavatseb ühisturul omaks võtta. Kuigi see sõltumatusenõue ei jäta ettevõtjaid ilma õigusest kohandada end arukalt oma konkurentide olemasoleva või eeldatava käitumisega, välistab see rangelt kõik nendevahelised otsesed või kaudsed kontaktid, mille eesmärk või tulemus on kas mõjutada tegeliku või potentsiaalse konkurentide käitumist turul või

avaldada sellele konkurendile käitumisviisi, mida ta ise on otsustanud või kavatses turul omaks võtta (eespool nimetatud otsus liidetud kohtuasjades 40–48, 50. 54–56, 111, 113 ja 114/73 *Suiker Unie jt v. komisjon*, punktid 173 ja 174).

256. Käesoleval juhul osales hageja sihthindade ja sihtmüügimahtude kehtestamiseks korraldatud koosolekul, kus konkurendid vahetasid omavahel andmeid hindade kohta, mida nad soovisid turul näha või ise kehtestada, oma tasuvuslävete, müügimahtude vajalike piirangute või müügiandmete kohta. Ta osales neil koosolekul osalemise kaudu koos konkurentidega kooskõlastatud tegevuses, mille eesmärk oli mõjutada nende käitumist turul ja avaldada üksteisele, millise teguviisi iga tootja kavatses turul omaks võtta.

257. Seega hageja mitte ainult ei taotlenud eesmärki kõrvaldada juba ette ebakindlus oma konkurentide tulevase käitumise suhtes, vaid ei saanud ka jätta oma turul omaks võetavate põhimõtete kindlaksmääramisel otseselt või kaudselt arvesse võtmata neil koosolekul saadud teavet. Ka tema konkurendid pidid oma põhimõtete kindlaksmääramisel, mida nad kavatsesid järgida, võtma otseselt või kaudselt arvesse teavet, mis hageja neile avaldas oma teguviisi kohta, mille hageja ise oli valinud või mida ta kavatses turul omaks võtta.

258. Komisjonil oli seepärast õigus alternatiivina liigitada nende eesmärke arvestades polüpropüleenitootjate regulaarsed koosolekud, millel hageja osales alates detsembrist 1977 kuni septembrini 1983 kooskõlastatud tegevuseks EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 tähenduses.

259. Seoses küsimusega, kas komisjonil oli õigus leida, et oli tegemist ühe rikkumisega, mida oli otsuse artiklis 1 kirjeldatud kokkuleppena ja kooskõlastatud tegevusena, märgib kohus, et nende ühesugust eesmärki silmas pidades kuulusid mitmesugused järgitud kooskõlastatud tegevused ja sõlmitud kokkulepped regulaarsete koosolekute, sihthindade kehtestamise ja kvootide kehtestamise süsteemidesse.

260. Need süsteemid moodustasid osa kõnealuste ettevõtjate jõupingutustest ühtse majandusliku eesmärgi taotlemisel, mis seisnes nimelt hindade normaalse liikumise moonutamises polüpropüleeni turul. Seega oleks kunstlik selline pidev ainsat eesmärki järgiv käitumine osadeks jagada, käsitledes seda mitme eraldi rikkumisena. Hageja osales faktiliselt aastate jooksul terviklikus süsteemide kogumis, mis moodustas kokku ühe rikkumise, mis avaldus üha enam nii ebaseaduslike kokkulepete kui ka ebaseaduslike kooskõlastatud tegevustena.

261. Komisjonil oli ka õigus iseloomustada seda ühtset rikkumist „kokkuleppe ja kooskõlastatud tegevusena”, sest rikkumine hõlmas ühtaegu faktilisi elemente, mida tuleb iseloomustada „lepingutena” ja faktilisi elemente, mida tuleb iseloomustada „kooskõlastatud tegevusena”. Kuna rikkumine oli nii kompleksne, tuleb sellest kahesest iseloomustusest komisjoni poolt otsuse artiklis 1 selliselt aru saada, et ei ole vaja üheaegselt ja kumulatiivselt tõendada, et iga fakt kuulus nii kokkuleppe kui ka kooskõlastatud tegevuse alla, vaid pigem, et see viitab komplekssele tervikule, mis koosneb paljudest faktidest, millest mõned on iseloomulikud kokkulepetele ja mõned kooskõlastatud tegevustele EMÜ asutamislepingu

artikli 85 lõike 1 tähenduses, milles ei ole seda liiki kompleksse rikkumise kohta eraldi kategooriat ette nähtud.

262. Eeltoodud kaalutlusi silmas pidades tuleb hageja vastuväide tagasi lükata.

B – Konkurentsi piirav eesmärk või mõju

a) Vaidlusalune otsus

263. Otsuses (89. punkt, esimene lõik) viidatakse, et EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõikes 1 mainitakse konkurentsi piiravatena kokkuleppeid, mis otseselt või kaudselt määravad kindlaks müügihinnad või jagavad turud tootjate vahel, mis on antud juhul käsitlevate kokkulepete olulised tunnused.

264. Vastavalt otsusele (89. punkt, teine, kolmas ja neljas lõik) oli regulaarsete koosolekute ja tootjate jätkuva kokkuleppe peamine eesmärk saavutada hinnatõus lepingute ja kokkulepete kogumi kaudu. Planeerides ühtset tegevust hinnaalaste algatuste osas koos sihthindadega iga margi ja siseriikliku valuuta puhul alates kokkulepitud kuupäevast, seadsid tootjad eesmärgiks kõrvaldada riskid, mis kaasneksid iga ühepoolse hindade tõstmise katsega. Seega oli erinevate kvoodisüsteemide ning tootjate ja uustulnukate mitmekesiste huvide arvestamiseks mõeldud erinevate kvoodisüsteemide ja muude mehhanismide peamine eesmärk luua hinnatõusuks soodsad kunstlikud stabiilsustingimused.

265. Nende eesmärkide taotlemisel püüdsid tootjad korraldada polüpropüleeniturgu sel alusel, mis asendas konkurentsijõudude vaba toimimise tootjatevahelise institutsionaalse ja süstemaatilise kokkuleppega, mille tulemuseks oli kartell (otsuse 89. punkt, viies lõige).

266. Otsuses märgitakse (90. punkti esimene ja teine lõik), et kokkuleppe avalikult konkurentsivastast eesmärki arvestades ei ole artikli 85 lõike 1 kohaldamiseks rangelt vajalik näidata selle kahjulikku mõju konkurentsile. Kuid käesoleval juhul näitavad tõendid, et kokkulepe avaldas konkurentsitingimustele tõepoolest märgatavat mõju.

267. Vastavalt otsusele (punkt 90, kolmas ja neljas lõik) rakendati koosolekutel saavutatud sihthindade kokkulepet iga põhimargi ja rahvusliku valuuta puhul kõikide tootjate poolt, kes kõik kasutasid hinnaalaseid juhiseid oma siseriiklikele müügiesindustele või agentidele, kes seejärel pidid teavitama kliente uutest hinnatasemetest. Kliendid puutusid seega kokku ühtse baashinnaga igas valuutas iga põhimargi suhtes. Konkreetsed kliendid võisid saada kasu eritingimustest või soodustustest, teatud tootjad võisid edasi lükata planeeritud tõstmise või teha hinnaalandusi ning teatud tootjad võisid määrata hinnad teatud markidele või mõnedes riikides sihthindadest veidi madalamad hinnad, määrates samal ajal siiski sellised hinnad kõikide teiste tootjate üldise liikumise kontekstis. Kuid teatud hinnataseme määramine, mida seejärel esitleti turule „hinnakirjahinnana” või „ametliku hinnana”, tähendas, et klientide võimalused pidada läbirääkimisi tootjatega olid juba piiratud ja nad olid jäetud ilma paljudest hüvedest, mis oleksid muidu olemas konkurentsijõudude vaba toime tõttu.

268. Otsuse punkti 90 viimases lõigus sätestatakse, et dokumentaalsed tõendid, sh turuaruanded tootjate enda kohta näitavad turul kooskõlastatud hinnaalaste algatuste olemasolu, mis hõlmavad kõiki tootjaid ning tihedat seost nende hinnaalaste algatuste ja regulaarsete koosolekute süsteemi vahel.

269. Kuigi väidetakse (otsuse punkti 91 esimeses lõigus), et saavutatud hinnatase jäi üldiselt maha „sihthindadest” ja hinnaalased algatused ei kasutanud enamasti ära hetke võimalust, mõnikord lõpptulemusena lõppedes hindade järsu langusega, viidatakse, et tootjate enda poolt aluseks võetud joonistest nähtub sihthindade ja tegelike hindade tasemete tiheda paralleelse liikumise regulaarne skeem aastate jooksul. Teadaolevate hinnaalaste algatustega kaetud ajaperioodi jooksul liikusid iga kuu saavutatud hinnad kokkulepitud sihtarvude suunas. Kui toimus järsk hindade „kokkuvarisemine” (näiteks polüpropüleeni hinnad langesid), siis see peatus uute ja palju madalamate sihthindade kindlaksmääramisega ning taastus kasvu trend, sellise taktika edu oli eriti märgata 1983. aasta juulist novembrini.

270. Vastavalt otsusele (punkt 91, teine lõik) ei nähtunud enamike tootjate tarnetest aastatel, mil süsteem oli kasutusel, järsku erinevust eraldatud kvootidest või sihtarvudest.

271. Otsuses järeldub (punkt 92, esimene lõige), et see asjaolu, et tegelikult oli turu kartellistumine ebatäiuslik ja sellest ei olnud täielikult välja jäetud konkurentsijõudude toimimine, ei välista artikli 85 rakendamist. Arvestades tootjate suurt arvu, nende lahknevaid ärilisi huve ja mis tahes piiravate meetmete puudumist juhul, kui tootja ei järgi kokkulepitud korraldusi, ei saa ükski kartell kontrollida täielikult oma osalejate tegevust. Otsuses (punkt 92, viimane lõik) lükatakse ümber ka ettevõtjate väide, et nende korralduste puudumisel oleks turu arengud olnud samad. Ta märgib, et see, mis oleks võinud juhtuda kokkuleppe puudumisel, on spekulatsioonide küsimus, kuid on oluline, et tootjad ise tunnistasid oma koosolekute tõhusust, lükates 1982. aasta mais tagasi ettepaneku, et nad lõpetavad kokkutulemise, kuna peeti paremaks rakendada, juhul kui pakkumine ja nõudlus olid tasakaalus, aktiivseid meetmeid hindade tõstmiseks, mitte jätta seda turu hooleks.

272. Punktis 73 märgitakse, et komisjon ei ole ühelgi juhul olnud seisukohal, et regulaarsete koosolekute süsteem kontrollis täielikult ettevõtjaid ja tootjate müüki või oli ainus tegur, mis mõjutas polüpropüleeni hinnataset. Tõepoolest, komisjoni poolt aluseks võetud tõenditest nähtub, et tootjad tunnistasid, et turgu mõjutasid sellised asjaolud nagu nende poolt mittemõjutatavad nõudluse muutused või toorainete hinnatõusud. Planeeritud hinnaalase algatuse summa, ajastuse, meetodite ja eduvõimaluste üle otsustamisel pidid tootjad neid tegureid arvesse võtma. Koosolekute üks peamisi eesmärke oli siiski püüda kooskõlastada tootjate reageeringut nendele teguritele. Peale selle võib olla tegemist sellega, et hind oli suuresti määratud pakkumise ja nõudmise tingimustega, kuid dokumentaalsetest tõenditest nähtub, et mahtude piiramise ja kvoodisüsteemide kaudu püüdsid tootjad manipuleerida nende tingimustega.

b) Poolte väited

273. Hageja väidab, et komisjoni arvates oli kartelli eesmärk asendada konkurentsijõudude vaba toimimine institutsionaalse ja süstemaatilise tootjate vahelise kokkuleppega, mille tulemusena luuakse kartell. Hageja arvates ei ole selle kindlaks tegemisel, kas kokkuleppe või kooskõlastatud tegevuse eesmärgiks on seista vastu konkurentsile, oluline mitte osalejate subjektiivne tahe, vaid korralduste tegelik eesmärk. Seda eesmärki tuleb hinnata objektiivselt, s.t. tegeliku majandusliku konteksti valguses (Euroopa Kohtu otsus kohtuasjas 56/65 *Maschinenbau Ulm* (1966) EKL 235, kohtuasjas 5/69 *Völk* (1969) EKL 295, ja kohtuasjas 99/79 *Lancôme* (1989) EKL 2511. punkt 24). Komisjon peab siiski objektiivsete faktide alusel tõestama, et seda eesmärki võib saavutada. Selle korralduse hinnangut ei või lahutada selle tegelikust mõjust konkurentsile, isegi kui vaadeldakse ainult korralduse eesmärki. Eriti peab see paika antud juhul niivõrd, kuivõrd puudub kirjalik kokkulepe.

274. Hageja leiab, et arvestades polüpropüleenide sektoris valitsevat konkurentsi ja asjaolu, et hinnad, müügimahud ja turu areng olid määratud konkurentsijõududega, oli väga vähe tõenäoline, et mis tahes konkurentsivastasel tegevusel oleks võinud olla vähimatki mõju turule. Komisjon mõistab seetõttu ettevõtjad nende kavatsuste tõttu hukka.

275. Hageja väidab, et komisjon oleks pidanud analüüsima kartelli majanduslikku mõju, et põhjendada oma otsuses (punktid 90–92) tehtud järeldust, et turule avaldati märgatavat mõju. Kohtu poolt ainus tunnustatud meetod konkurentsile avaldatava mõju hindamisel on majandusanalüüs, mis võimaldab ühelt poolt teha kindlaks eesmärgi või kavatsuse vahelise seose ja teiselt poolt tegeliku mõju turule (eespool viidatud Euroopa Kohtu otsus kohtuasjas 99/79 *Lancôme*).

276. Vastavalt hageja seisukohale iseloomustab otsust peaaegu täielik majanduslike väidete puudumine, komisjoni toetumine üksnes julgetele väidetele, mis näitab tema eelistust sisetundele ja mitte majandusanalüüsi tegelikule kontseptsioonile. Seega ei püüa komisjon käsitleda ICI üksikasjalikku analüüsi, mis puudutab väidetavat seost koosolekute ja turu silmapaistvate faktide vahel, ega hr Freeman'i ja professor Budd'i majanduslikke tõendeid, mida kinnitas professor Albach Bonni Ülikoolist. Nendest uuringutest ja ekspertide aruannetest nähtub, et polüpropüleenitööstuse tunnused olid sellised, et igasugused kartelli juhtimise püüdlused ei oleks tõenäoliselt õnnestunud, et kogu kõnealuse perioodi jooksul oli ICI ja teiste tootjate käitumine kooskõlas eluterve konkurentsiga ja vastuolus kokkulepetega, et tegelikud hinnad määrati turujõudude ja mitte „sihthindade” poolt ning et turuosade liikumised ei olnud seotud ühegi kvootiga ja seega iseloomustas seda perioodi konkurentsi intensiivsus, mida ei halvendanud ühelgi viisil väidetavad kokkulepped.

277. Vastavalt hageja seisukohale on otsus ja kohtule komisjoni poolt esitatud kaitse segadusttekitav ja kahemõtteline tootjate käitumise mõju suhtes konkurentsi tingimustele; neid mõjusid kirjeldatakse mõnikord olulistena (otsus, punkt 90), mõnikord mitteolulistena (punktid 73 ja 108) ning mõnikord mitteolemasolevatena (punkt 91). Eelkõige küsimuse osas, kas sihthindade esitlemine klientidele hinnaalaste juhiste osas vähendas läbirääkimiste võimalusi ja tingis kõrgemad hinnad, mis oleksid vastasel korral kehtinud, küsimuse osas, kas kvoodisüsteemi kasutuselevõtt tingis tootmise languse ja hindade tõusu ja küsimuse osas, kas

hindade ja müügiimahtude korraldus moonutas konkurentsi lõhkudes liikmesriikide vahelise kauplemissstruktuuri, on komisjoni kohtuasi segane ja põhineb üksnes hüpoteesil.

278. Hageja rõhutab veelkord, et komisjoni poolt kasutatavad meetodid korvata majandusanalüüsi puudumist on ebarahuldavad. Näiteks ei ole komisjonil õigus arvates, et tootjad pidasid hindade ja mahtude üle läbirääkimisi või hindade kasv avaldas kokkulepete tõttu mõju turule. Peale selle ei saa komisjoni poolt majandusliku või statistilise keele kasutamine varjata fakti, et tema väiteid ei toeta põhjalik analüüs.

279. Lõpuks väidab hageja, et komisjon peab tõestama, et kvoodid või sihtarvud mõjutasid tegelikku tootmist mõõdetaval määral ja et tootmist ei määranud turujõud; ning et isegi juhul, kui see oli nii, võimaldas kvootide või sihthindade kindlaksmääramine tootjatel põhjendatud kindlustunde astmega ennustada oma konkurentide tegevust ning et kvoodid või sihtarvud tingisid klientidele pakutavate konkurentsitingimuste puudumise või nende ebaefektiivsuse klientide kulul (23. detsembri 1971. aasta otsus kohtuasjas *Nederlandse Cement-Handelsmaatschappij*, EÜT 1972, L 22, lk 16).

280. Uute tootjate rolli suhtes väidab ICI, et vastupidiselt komisjoni poolt väidetule puudus oluline seos turuosa suundumuste ja kahest kategooriast “uued tootjad” ja “suurfirmad” ühe osaluse vahel.

281. Komisjon vastab, et ICI väide kartelli eesmärgi kohta põhineb pretsedendiõiguse vääril analüüsil. Pretsedendiõigusest ei tulene vähimalgi määral, et oleks vaja tõendada konkurentsivastase korralduse mõju, kui nagu antud juhul, on konkurentsivastane eesmärk arusaadav korralduse enda tingimustest ja olemusest. Pretsedendiõigusest võib parimal juhul tuletada vaid potentsiaalse mõju nõuet.

282. Komisjon väidab, et hageja poolt kartelli mõju kohta esitatud väited põhinevad eelkõige tema valel arusaamisel selle majandusliku mõju laadist, mida komisjon peaks tema arvates demonstreerima, enne kui ta saab teha järeldust artikli 85 rikkumise kohta. Komisjon väidab, et tegi otsuses (punktid 90–92) täielikult selgeks, millist liiki majanduslikku mõju kartell omas.

283. Peale selle väidab ta, et antud juhul esitas ta tugevaid tõendeid korralduse nii potentsiaalse kui ka tegeliku mõju kohta, mis vastavad piisavalt pretsedendiõiguse nõuetele.

284. Komisjon selgitab, et samaaegsed tõendid väidetavate faktide kohta, nagu näiteks koosolekute protokollid, millest nähtub, et tootjad ise uskusid, et hindade tõusu võiks soodustada ja et see toimus, olid tema arvates eelistatavad tagantjärele majanduslikule teoretiseeringule vastupidise mõju suhtes. Kartelli tõhususe hindamiseks oli tal õigus toetuda koosolekute protokollile, millest selgub, et tootjad mitte ainult ei väljendanud oma soovi hindade tõusu kohta ega kindlustunnet, et need võiksid suurenedada kooskõlastamise tõttu, vaid ka kinnitasid oma jõupingutuste tõhusust hindade tõstmisel, nagu nähtub näiteks järgmistest lõikudest:

”Üldise otsusega tõsteti hindu 2,05 Saksa margani/kg, mis on kõige lähemal avaldatud sihthindadele” (põhiline vastuväiteteatis, liide 22)

“Selle ülevaatamise alusel leidis igauks, et oli väga hea võimalus saavutada hinnatõus enne puhkusi” (põhiline vastuväiteteatis, liide 24)

“Rõhutati vajadust kindlustunde järele, nagu ka meie otsustust kooskõlastatud hinnasurve järele, mitte niivõrd pikaleveninud roomamist kõrgemate hindade suunas” (põhiline vastuväiteteatis, liide 31)

“Polüpropüleeni hindade langus tuli peatada ...Tootjad siiski kavandavad tõsta hindu ja on seadnud sihtarvud [...]. Nad on põhjendatult kindlad nende sihtarvude saavutamise suhtes” (põhiline vastuväiteteatis, liide 36)

“Oleks rumal mitte taotleda hinnatõusu nende tingimuste kohaselt ja me taotleme saavutada raffia hinnatase ligikaudu 2 Saksa marka septembris. Ilmselt on võimatu teha sellist hüpet ühekorruga ja me oleme seetõttu otsustanud teha vahepealse liigutuse, mida rakendatakse nüüd [...]” (põhiline vastuväiteteatis, liide 39).

285. Komisjoni arvates ei kehtesta Euroopa Kohtu poolt *Lancôme*'i kohtuasjas (eespool viidatud kohtuasi 99/79) tehtud otsus, millele hageja tugines, majanduslike uuringute nõuet, vaid lihtsalt nõuet “uurida konkurentsi tegelikus kontekstis, milles see esineks vaidlusaluse kokkuleppe puudumisel”.

286. Komisjon on seisukohal, et otsus on täiesti selge ja järjepidev kartelli mõjude suhtes ning et ICI kaebused põhinevad otsuses (punktid 73 ja 74, 90–92 ja 108) hinna- ja kvoodikokkulepete mõju käsitlevate lõikude vääresitlusel. Need mõjud ei olnud täielikud, kuid siiski märgatavad.

287. Komisjon väidab, et küsimus selle kohta, kas kvootide kindlaksmääramine saavutati täielikult või osaliselt, on teisese tähtsusega. Ta vaidlustab ICI väite tingimuste kohta, mille kohaselt võib järeldada, et kvoodilepingut käsitletakse artikli 85 lõikes 1. Tema arvates põhineb see väide Euroopa Kohtu otsuse *Cementhandelaren*'i kohtuasja ebaõigelt tõlgendamisel (kohtuasi 8/72 *Vereniging van Cementhandelaren v. komisjon* (1972) EKL 1977).

288. Uute tootjate suhtes märgib komisjon, et kõik, mida ta öelda tahtis, oli see, et teatud kõikumist oli oodata, arvestades turu volatiilsust, ja et ta ei nõudnud ka, et kõik tootjad järgiksid täpselt neile eraldatud sihtarve.

c) Kohtu hinnang

289. ICI väite eesmärk on tõendada, et tema osalemine polüpropüleenitootjate regulaarsetel koosolekutel ei langenud EMÜ asutamislepingu artikli 82 lõike 1 alla, sest tema konkureerivast käitumisest turul nähtus, et osalemisel ei olnud konkurentsivastast eesmärki ega mõju. Hageja väidab eelkõige, et konkurentsivastase eesmärgi nõuet tuleb tõlgendada selliselt, et nõutakse potentsiaalset mõju konkurentsile ja väidab, et antud juhul tema esitatud majandusuuringud tõestasid, et kartellil oli võimatu avaldada mis tahes mõju turule.

290. EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõikega 1 keelatakse ühisturule mittevastavuse tõttu kõik ettevõtetevahelised kokkulepped või kooskõlastatud tegevuse, mis võib mõjutada liikmesriikide vahelist kaubandust ja mille eesmärgiks või tagajärjeks on konkurentsivältimine, piiramine või mõjutamine ühisturu raames ja eelkõige need, mis sisaldavad otseselt või kaudselt ostu- või müügihindade või mis tahes muude kauplemistingimuste kehtestamist ning turgude või tarneallikate jagamist.

291. Kohus kordab, et tema poolt antud hinnangutest komisjoni poolt tuvastatud asjaoludele selgub, et nende regulaarsete koosolekute, kus hageja osales koos konkurentidega, eesmärk oli eelkõige kehtestada sihthinnad ja müügiimahud.

292. Selles suhtes tuleb märkida, et erinevad tootjad on kohtule esitatud avaldustes märkinud, et Euroopa turul polüpropüleeni eest nõutavad hinnad olid madalamad polüpropüleeni maailmahindadest. Nende asjaolude juures ei saa välistada, et polüpropüleenitootjate valdava enamuse poolt sõlmitud lepingud oleksid range järgimise puhul omanud mõju turule.

293. Isegi juhul, kui lepingud ei olnud alati edukad, kaldusid need omama mõju konkurentsile ja seega omasid konkurentsivastast mõju selles tähenduses, mida hageja sellele mõistele omistab. Selles suhtes tuleb märkida, et seda analüüsi toetab arvamus, mis tootjatel oli oma lepingute mõjust, mida tõendavad eelkõige komisjoni poolt nimetatud koosoleku protokollide lõigud ja tootjate poolt neil koosolekutel tehtud analüüsid (vt 21. septembri, 6. oktoobri, 2. novembri ja 2. detsembri 1982. aasta protokollid, põhiline vastuväiteteatis, liited 30–33), millest nähtub, et koosolekutel kehtestatud hinnad kajastusid suuresti turul. Hageja osalemine neil koosolekutel ei olnud seetõttu ilma konkurentsivastase eesmärgita asutamislepingu artikli 85 lõike 1 tähenduses.

294. Mis puutub komisjoni poolt leitud ja tõendatud rikkumise tegelike mõjude ulatusse, siis seda tuleb käsitleda hagejale kehtestatud trahvi ülevaatamisel.

295. Seega tuleb vastuväide tagasi lükata.

C – Mõju liikmesriikide vahelisele kaubandusele

a) Vaidlustatud otsus

296. Otsuses (93. punkti esimene lõik) väidetakse, et tootjatevaheline kokkulepe võis kergesti liikmesriikidevahelisele kaubandusele märgatavat mõju avaldada.

297. Käesoleval juhul pidi salajase kokkuleppe laia ulatuse tõttu, mis hõlmas tähtsa tööstustoote peaaegu kogu EMÜ (ja teiste Lääne-Euroopa riikide) kaubandust, kaubandus automaatselt kõrvale kalduma kanalitest, mis oleksid välja kujunenud sellise kokkuleppe puudumisel (otsuse 93. punkti kolmas lõik). Hindade kehtestamine kunstlikul tasemel kokkuleppega, selle asemel, et võimaldada turul endal tasakaalustuda, rikkus konkurentsistruktuuri kogu ühenduses. Ettevõtjatel ei olnud vaja reageerida vahetult turujõududele ega tegelda väidetava ülemäärase võimsuse probleemiga (otsuse 93. punkti neljas lõik).

298. Otsuse 94. punktis leiab komisjon, et igale liikmesriigile sihthindade kehtestamine, mille puhul oli küll vaja teataval määral arvesse võtta kohalikke tingimusi, mida riigisisestel koosolekutel üksikasjalikult arutati, kahjustas paratamatult kaubandusmudeleid ja tootjate efektiivsuses esinevate erinevuste mõju hinnatasemele. Kontohalduse süsteem, millega suunati kliente konkreetselt nimetatud tootjate juurde, süvendas hinnakujundussüsteemi mõju. Komisjon tunnustab, et kvootide või sihtarvude kehtestamisega ei lähtunud tootjad turu jagamisel liikmesriikidest ega piirkondadest. Kuid juba kvoodi või sihtarvu olemasolu piirab tootja võimalusi.

b) Poolte väited

299. Hageja väidab, et kuigi ta tõendas haldusmenetluse käigus, et liikmesriikide vahelise kaubanduse osakaal polüpropüleenil turul on alati olnud erandlikult kõrge ja üha kasvav, väidab komisjon, et liikmesriikide vahelist kaubandust ja konkurentsi struktuuri mõjutasid märgatavalt korraldused, samas tunnustades, et kvote ei eraldatud riigi ega regiooni kohta ning et trahve mittejärgimise korral ei kehtestatud.

300. Hageja arvates, tuginedes majandusuuringutele, ei omanud koosolekutel toimunud arutelud vähimatki mõju liikmesriikide vahelisele kaubandusele selle suurendamiseks ega vähendamiseks, ka ei omanud need mingit mõju konkurentsistruktuurile. Komisjonil ei ole õnnestunud tõestada vastupidist (otsuse punktid 93 ja 94 on hageja arvates üksnes oletuslikud).

301. Hageja väidab, et komisjon jätab täielikult tunnustamata liikmesriikide vahelise kaubanduse sellise kõrge määra paratamatud majanduslikud tagajärjed ja kaubanduse kõrge määr näitab turu läbipaistvuse astet, müügipiirangute või hinnaalaste kokkulepete puudumist ning intensiivse hinnaalase konkurentsi olemasolu.

302. Vastates neile punktidele märgib komisjon, et hinnaalasel kokkuleppel oleks paratamatult pidama olema mõju, millega viiakse kaubandust eemale kanalitest, mis oleksid muidu välja kujunenud ja et hindade kehtestamine kunstlikul tasemel halvendab konkurentsi struktuuri terves ühenduses. Seda ei seata kahtluse alla tunnustatud asjaoluga, et liikmesriikide vahelise polüpropüleenil kaubanduse maht oli suur.

303. Ta lisab, et vastupidiselt ICI väidetele ei ole turu jaotust ilmtingimata saavutatud ekspordikeeldudega. Mis tahes tootjate vaheline kokkulepe, mille eesmärgiks on piirata iga tootja tarneid teatud tasemini, kujutab endast turu jaotust.

c) Kohtu hinnang

304. Vastupidiselt hageja väidetele ei olnud komisjon kohustatud tõendama, et tema osalemine kokkuleppes ja kooskõlastatud tegevuses oleks omanud märgatavat mõju liikmesriikide vahelisele kaubandusele. Kõik, mida nõutakse asutamislepingu artikli 85 lõikega 1, on see, et konkurentsivastased kokkulepped ja kooskõlastatud tegevus oleks pidanud suutma mõjutada liikmesriikide vahelist kaubandust. Selles suhtes tuleb järeldada, et leitud olemasolevad konkurentsi piirangud tõenäoliselt kallutasid konkurentsimumstri kõrvale kursist, mida nad vastasel korral oleksid järginud (vt eespool viidatud Euroopa Kohtu otsus liidetud kohtuasjades 209–215 ja 218/78 *Van Landewyck jt v. komisjon*, punkt 172).

305. Seega on komisjon tavapärase õiguslike nõuete alusel tuvastanud otsuse punktides 93 ja 94, et rikkumine, milles hageja osales, võis mõjutada liikmesriikide vahelist kaubandust ja ta ei pidanud tõendama, et hageja individuaalne osalemine mõjutas liikmesriikide vahelist kaubandust.

306. Hageja vastuväidet ei saa seega toetada.

D – Sihthindade ja müügiimahtude sihtarvude kokkulepete olemus

307. Hageja väidab, et ainult kokkulepped, mis võeti vastu määramaks tegelikke hindu, kasumit, hinnasoodustusi või maksetingimusi (20. juuli 1978. aasta otsus kohtuasjas *GB-Inno-BM/Fedetab*, EÜT L 244, lk 29; 3. juuli 1973. aasta otsus kohtuasjas *Gas Water Heaters*, EÜT L 217, lk 34), mis omavad tegelikku mõju hindadele või muudavad turu normaalseid tingimusi või mis võimaldavad osalejatel põhjendatult ennustada konkurentide hinnapoliitikat, on ebaseaduslikud EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 kohaselt (eespool nimetatud Euroopa Kohtu otsus kohtuasjas 8/72 *Vereniging van Cementhandelaren*).

308. Tema arvates ei ole sihthindade kehtestamine siiski iseenesest artikli 85 rikkumine, ka juhul, kui müügihindade määramine või turu jaotamine ei kujuta endast rikkumist. Tegemaks teatud juhul kindlaks, kas sihthindade kehtestamine kujutab endast tegelikult sellist rikkumist, peab komisjon usaldusväärsete tõendite alusel tegema konkreetse kohtuasja faktide alusel kindlaks, et sihthinnad mõjutasid müügihindu mõõdetaval määral ja et hindu ei määranud turujõud ning isegi kui see oli nii, võimaldas sihthindade kehtestamine müüjatel põhjendatult näha ette oma konkurentide müügi poliitikat. Hageja väidab, et komisjon jättis tõestamata mõlemad neist asjaoludest, mis on pealegi ümber lükatud faktiliste ja majanduslike tõenditega.

309. Komisjon vastab, et vastupidiselt hageja väidetele laieneb kokkuleppele, mille eesmärgiks on sihthindade kindlaksmääramine, artikli 85 lõikes 1 sätestatud keeld, isegi kui sellel ei ole tegelikult tõestatud mõju turule. Hageja väide põhineb otsuse valed tõlgendamisel *Cementhandelaren*'i kohtuasjas (viidatud eespool, punktid 19 ja 21), millega keelustatakse ka sihthindade kindlaksmääramine. Lõpuks vaidlustab komisjon ka hageja väite, et on vaja tuvastada, et sihthinnad mõjutasid tegelikke hindu mõõdetaval määral ja et nende sihthindade kehtestamine peab võimaldama tootjatel näha ette oma konkurentide müügi poliitikat.

310. Kohus leiab, et EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 rakendamisel kujutab sihthindade kehtestamine otsest või kaudset müügihindade kindlaksmääramist, nagu on mainitud näiteks selle sätte punktis a), millega keelustatakse kõik ettevõtete vahelised kokkulepped, ettevõtete liitude otsused ja kooskõlastatud tegevus, millel on konkurentsivastane eesmärk või mõju.

311. Artikli 85 lõike 1 ja eelkõige selle punkti a) eesmärk on keelata ettevõtetel moonutada hindade normaalset kujunemist turgudel. 13. mail 1982 toimunud koosoleku protokollist (põhiline vastuväiteteatis, liide 24) nähtub, et tootjate poolt koosolekul sõlmitud kokkuleppe eesmärk oli määrata hinnatase, mis oleks kõrgem nende poolt loodetavast tasemest, kui nad määraksid oma hinnad iseseisvalt. Seega sel koosolekul märkis hageja, pärast seda kui Solvay oli teinud ettepaneku lõpetada koosolekud pärast tasakaalu saavutamist pakkumise ja nõudluse vahel, et:

“Üldine vastus oli, et alati oli parem rääkida kui vaikida ja kui pakkumine + nõudlus olid nii tihedalt tasakaalus, peaksime me rakendama aktiivseid samme hindade tõstmiseks, mitte laskma neil leida nende enda tase”.

Kohus seega leiab, et hageja poolt tehtud eristus sihthindade kindlaksmääramise ja hindade määramise vahel on lihtsalt semantiline eristus, millel ei ole mitte mingit tähtsust.

312. Järelikult tuleb see vastuväide ümber lükata.

3. Kokkuvõte

313. Eespool toodud kaalutlustest järeldub, et hageja vastuväited asjaolude ja EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 komisjoni poolse rakendamise kohta vaidlustatud otsuses tuleb tagasi lükata.

Põhjendav osa

314. Hageja väidab, et otsus on valesti või ebapiisavalt põhjendatud. Enda arvates järeldab ta Euroopa Kohtu pretsedendiõigusest (kohtuasi 24/62 *Saksamaa Liitvabariik v. komisjon* (1963) EKL 63; kohtuasi 73/74 *Groupement des Fabricants de Papiers Peints de Belgique jt v. komisjon* (1975) EKL 1491; kohtuasi 323/82 *Intermills SA v. komisjon* (1984) EKL 3809; liidetud kohtuasjad 296 ja 318/82 *Madalmaade Kuningriik ja Leeuwarder Papierwarenfabriek B.V. v. komisjon* (1985) EKL 809; kohtuasi 203/85 *Nicolet Instrument GmbH v. Hauptzollamt Frankfurt am Main-Flughafen* (1986) EKL 2049; kohtuasi 258/84 *Nippon Seiko KK v. komisjon* (1987) EKL 1923, 28. punkt), et otsuse põhjendused peaksid kehtestama õiguslikud ja faktilised eeskirjad, millel see põhineb ja et see peaks selgelt ja ühemõtteliselt kehtestama ühenduse volituse põhjenduse. Antud juhul ei sätestata otsusega selgelt ja ühemõtteliselt tõendeid, millel see peaks põhinema niivõrd, kuivõrd see tegeleb seaduslike ja õiguslike küsimustega, eelkõige majanduslike aspektide ja trahvidega. Peale selle ei viidata otsuses, et komisjon võttis arvesse hageja esitatud tõendeid tema käitumise kohta turul ja kartelli mõjude puuduse kohta.

315. Oma vastuses märgib hageja veel, et haldusmenetluse käigus jättis komisjon määratlemata või ei määratlenud piisavalt üksikasjalikult tootjate vastu esitatud vastuväidete olemust mis tahes võimalike kokkulepete mõju suhtes nii hindade kui kvootide osas. Iseäranis muutis komisjon oma arvamust haldusmenetluse käigus ja rääkis iseendale vastu sihthindade ja sihtkvootide tegeliku saavutamise küsimuses.

316. Komisjon vastab, et ICI ajab piisava põhjenduse segamini õige põhjendusega. Ta märgib, et otsus on eriti pikk ja üksikasjalik ning puudutab kõiki põhiargumente, mis on esitatud haldusmenetluse käigus.

317. Komisjon väidab, et see ettepanek, et otsus ei ole piisavalt üksikasjalik, kujutab uut ettepanekut, mis tuleb tagasi lükata sel alusel kodukorra artikli 42 lõike 2 kohaselt. Igal juhul ei ole see ettepanek hästi põhjendatud.

318. Kohus märgib, et Euroopa Kohus on pidevalt otsustanud (vt eelkõige tema otsust eespool nimetatud liidetud kohtuasjades 209–215 ja 218/78 *Van Landewyck*, 66. punkt, ja tema otsust liidetud kohtuasjades 240–242, 261, 262, 268 ja 269/82 *Stichting Sigareettenindustrie v. komisjon* (1985) EKL 3831, 88. punkt), et kuigi EMÜ asutamislepingu artikli 190 kohaselt on komisjon kohustatud esitama põhjused, millel tema otsused põhinevad, nimetades faktilised ja õiguslikud elemendid, mis annavad õigusliku aluse meetmele, ja kaalutlused, mis on tinginud tema poolt otsuse vastu võtmise, ei ole ta kohustatud arutama iga poole poolt haldusmenetluse käigus tõstatatud faktilisi ja õiguslikke küsimusi. Seega ei ole komisjon kohustatud vastama neile faktilistele ja õiguslikele punktidele, mida ta ei pea asjassepuutuvateks.

319. Kohtu hinnangutest rikkumise tõendite kohta hageja vastu nähtub, et tema poolt esitatud ükski dokument ja väide ei heida uut valgust komisjoni poolt tehtud järeldustele. See kehtib eelkõige dokumentidele ja väidetele hinnaalaste algatuste kohta, meetmetele, mis peaksid aitama kaasa hinnaalaste algatuste ning plaaniliste tonnažinäitajate ja kvootide rakendamisele.

320. Peale selle ei näe kohus mitte mingit sisulist vastuolu neis järeldustes ja leiab, et komisjon ei ole oma seisukohta selles osas muutnud.

321. Seega tuleb see vastuväide tagasi lükata.

Trahv

322. Hageja väidab, et komisjon rikkus määruse artiklit 15, kuna ei ole otsuses õigesti hinnanud avastatud rikkumise raskusastet ja kestust.

1. Aegumine

323. Hageja on seisukohal, et kuigi 1977. aastal oli olemas miinimumhinna leping, on see viieaastase aegumistähtajaga, mis on sätestatud nõukogu 26. novembri 1974. aasta määruses (EMÜ) nr 2988/74 Euroopa Majandusühenduse transpordi- ja konkurentsieeskirjades

ettenähtud menetluste ja sundtäitmise rakendamise aegumistähtaegade kohta (EÜT 1974, L 319, lk 1), kuna tulenevalt miinimumhinna erinevast olemusest ja koosolekutest, mida komisjoni möönduse kohaselt peeti pärast 1977. aasta detsembrit, ei saa komisjon eeldada, et see rikkumine oli jätkuva või korduva olemusega selle määruse artikli 1 lõike 2 tähenduses.

324. Komisjon on seisukohal, et miinimumhinna kokkulepe ei ole kaetud aegumisreegliga, kuna on selge seos miinimumhinna kokkuleppe ja järgnevaid perioode hõlmavate kokkulepete vahel ning seega tuleb rikkumist käsitleda järjepidevana.

325. Kohus märgib, et vastavalt määruse nr 2988/74 artikli 1 lõikele 2 hakkab komisjoni trahvide kehtestamise õigusele kohalduv aegumistähtaeg kehtima jätkuvate või korduvate rikkumiste korral alates päevast, mil rikkumine lõpeb.

326. Antud juhul nähtub kohtu hinnangutest rikkumise tõendite kohta, et hageja osales vahetpidamata ühesainsas rikkumises, mis algas 1977ndate keskpaiku, kui ta kirjutas alla miinimumhinna kokkuleppele ja see jätkus kuni 1983. aasta novembrini.

327. Seetõttu ei saa hageja toetuda aegumistähtajale trahvide kehtestamise kohta.

2. Rikkumise kestus

328. Hageja leiab, et komisjonil ei ole õigust viia rikkumise algus tagasi varasemasse kuupäeva kui 1977. aasta detsember, sest tal ei ole piisavaid tõendeid miinimumhinna kokkuleppe sõlmimise kohta ja selle lepingu kaalumise on igal juhul välistatud ettekirjutusega.

329. Ta viitab sellele, et komisjon tunnistab, et rikkumine oma kõige tõsisemates aspektides ei esinenud enne 1978. aasta lõppu (punkt 107, kolmas lõik).

330. Peale selle märgib hageja, et rikkumine ei olnud jätkuv, kuna hinnaalased algatused katsid ainult 26 kuud, kvoodisüsteemile ei kohaldunud kokkulepe 1981. ja 1982. aastal ning nende kahe süsteemi samaaegne rakendamine, mis on oluline kartelli funktsioneerimisele, laienes maksimaalselt alla kümnekuulisele perioodile. Tulenevalt kartelli juhuslikust iseloomust ei olnud komisjonil seetõttu õigust võtta arvesse kogu perioodi ajavahemikus 1977 kuni 1983.

331. Mis puutub küsimusse rikkumise lõppemise kohta, siis väidab hageja, et komisjon ei ole esitanud mitte mingeid tõendeid oma väidete tõestuseks, mis puudutab ICI osalemist „vähemalt kuni 1983. aasta novembrini” ega kokkuleppe mõjude kohta kuni selle kuupäevani. Seega oleks komisjon pidanud leidma, et rikkumised on lõpetatud temapoolse uurimise alguse ajaks, nagu see oli Peroxygen Products’i puhul ja Zinc Producers Group’i puhul (23. november 1984. aasta otsus kohtuasjas *Peroxygen Products*, EÜT 1985, L 35, lk 1 ja 6. augusti 1984. aasta otsus kohtuasjas *Zinc Producers Group*, EÜT L 220, lk 27).

332. Hageja järeldab, et ta peab saama kasu oma rikkumises osalemise kestuse lühendamisest ning sellest johtuvast ja proportsionaalsest trahvi vähendamisest (Euroopa Kohtu otsused

liidetud kohtuasjades 6 ja 7/73 *Istituto Chemioterapico Italiano SpA ja Commercial Solvents Corporation v. komisjon* (1974) EKL 223, arvamus lk 262, ja kohtuasjas 85/76 *Hoffmann-La Roche v. komisjon* (1979) EKL 461).

333. Komisjon vastab, et hindas õigesti rikkumise kestust. Selles suhtes märgib ta, et arvesse tuleb võtta 1979. aastale eelnenud ajaperioodi, kuigi rikkumise intensiivsus ei olnud sel ajal nii suur, mis on tegur, mida ta enda ütluse kohaselt võtab arvesse.

334. Komisjon leiab, et väide rikkumise juhusliku olemuse kohta on kummutatud asjaoluga, et tootjate tehtud jõupingutused kokkulepitud hinnatõusu kohaldamiseks olid oma olemuselt pidevad.

335. Mis puutub küsimusse rikkumise lõppemise kohta, siis on komisjon seisukohal, et kokkuleppe mõju jätkus vähemalt kuni 1983. aasta novembrini, s.o kuu, mille suhtes on tõestatud, et sihthinnad on kokku lepitud ja rakendatud ning ta väidab, et võttis seega õigesti arvesse ajaperioodi 1983. aasta septembrist kuni novembrini trahvisumma kindlaksmääramisel.

336. Kohus märgib, et on juba leidnud, et komisjon on nõuetekohaselt hinnanud ajaperioodi kestust, mille jooksul hageja rikkus EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõiget 1 ja seega oli tal õigus leida, et see kujutas ühteainsat rikkumist.

337. Sellest järeldub, et vastuväide tuleb tagasi lükata.

3. Rikkumise raskusaste

A – Hageja piiratud roll

338. Hageja väidab, et komisjon kinnitab, esitamata vähimatki tõendit, et suur nelik kandis rikkumises erilist vastutust. See kinnitus on vastuolus otsuses tehtud kinnitusega (punkt 109, kuues lõik) selle kohta, et tootjate vahel ei saa teha ühtegi olulist eristust kokkulepitud korraldustele pühendumise konkreetse astme alusel.

339. Ta väidab, et tegelikkuses ei olnud ta rohkem kohustunud kui teised tootjad, et tema ilmselt aktiivne roll oli üksnes halduslik, et tema suurem osalemine oli tingitud tema suurusel turul (mida ei saa sellel tasemel kahekordselt arvesse võtta) ja et suur nelik ei mõjutanud ega juhtinud koosolekuid.

340. Komisjon, viidates otsuse punktidele 67 ja 68, võtab seisukoha, et suure neliku „klubi” liikmena kannab ICI erilist vastutust sooritatud rikkumiste eest. Tema roll selles osas nähtub mitmetest dokumentidest (põhiline vastuväiteteatis, liited 8, 9, 19, 64, 87, 94–100), mis enamasti annavad aru suure neliku vahelistest aruteludest.

341. Kohus märgib, et pärast 1982. aasta augusti hakkas hageja juhatama polüpropüleenitootjate regulaarseid koosolekuid. Koosolekute juhatamine oli ainult

haldusalane ülesanne, nagu nähtub rollist, mida hageja etendas neis koosolekutes, mida viidi läbi eesmärgiga sõlmida kvoodilepingud aastateks 1982 ja 1983, kusjuures seda rolli tõendasid 1982. aasta teise poolaasta koosolekute protokollid ning hageja ja teiste tootjate vaheliste koosolekute või kahepoolsete kontaktide protokollid (põhiline vastuväiteteatis, liited 75–77, 79–81, 83, 88, 89, 93, 95 ja 98), või nagu nähtub ka hageja koostatud kokkuvõtlikest märkustest ja turu jagamise skeemidest (põhiline vastuväiteteatis, liited 33, 70 ja 84–87) ning temapoolsetest jõupingutustest hinnakokkulepete järgimise tagamiseks, kusjuures need jõupingutused on tõestatud eelkõige ICI märkusega, mis kannab pealkirja „Hinnamääramine detsembri koosolekul” (põhiline vastuväiteteatis, liide 34), millest nähtub, et hageja võttis ühendust teatud tootjatega, et veenda neid järgima hinnaalaseid kokkuleppeid.

342. Mis puutub hageja poolt rikkumises etendatud ossa, siis tuleb ka märkida, et ta osales suure neliku ettevalmistaval koosolekul. Selles suhtes nähtub ICI, Shell'i ja Monte esindajate poolt 15. juunil 1981. aastal külastatud koosoleku protokollist, et need tootjad nägid ette järgmised lahendused turul esinenud probleemide lahendamiseks:

„Võimalikud lahendused hõlmasid a) sanktsioone (mitte eriti suur edu seni PVC osas), b) kontrolltootmist, mis on bosside pädevuses (L arvas, et propüleeni olemasolu võiks seda nurjata, c) Z poolt soodustatud L. poolt allahinnatud kvoote, d) uut algatust 4 suure poolt, mille puhul nad võtsid arvesse huligaansust ja tasakaalustasid müügiga ROW turgudel. Arvestades asjaolu, et Lääne-Euroopa müük ei ületa tõenäoliselt 105 kt/kuus järgmise mõne kuu jooksul ja seejärel mitte üle 125 kt ülejäänud aasta kohta, kusjuures keskmine näitaja on 115 kt juulis-septembris ja eksport jätkus mahus 30 kt/kuus, siis oleks ikkagi võimsuse ülejääk 10 kt/kuus. Olles jagatud suure neliku poolt, peaks igauks langema 2,5 kt/kuus Euroopas, mis vastab 30 kt/aastas näiteks 2,3% turuosa puhul. Ma ütlesin, et vaatamata L'i väitele ROW hindade suhtes, oleks see ettepanek meile täielikult vastuvõetav, (e) miinimumhinna tõusu nt 20 pf/kg alates 1. juulist – sellega välistatakse ebarealistlikud nõudmised madalaimalt hinnatud äri kohta”.

ICI töötaja kirjutatud märkuses pealkirjaga „Valu jagamine”, mis pärineb 1982. aasta teisest poolest (põhiline vastuväiteteatis, liide 98) märgitakse, et kompensatsiooniskeemi vastuvõtmine müügimahtude vähendamiseks „võiks tuua kasu suure neliku vahelisele „arusaamisele”. Oma vastuses teabenõudele (põhiline vastuväiteteatis, liide 8) väitis hageja selle dokumendi kohta, et:

„Suure neliku vaheline „arusaamine” oli tunnustus selle kohta, et hindade tõstmise korral peaks suur nelik võtma tugeva juhtpositsiooni, ka omaenda müügimahtude kulul. Arvati, et nende nelja tootja vaheline „kompensatsiooni korraldus” oleks teinud neil lihtsamaks kaaluda võimalust pühenduda „sihthindadele”.

343. Kohus leiab, et eespool toodud tõenditest ja tema hinnangutest rikkumise tõendite kohta selgub, et komisjon on õigesti teinud kindlaks hageja poolt rikkumises etendatud rolli ja et komisjon on viidanud otsuse punkti 109 esimeses lõigus, et ta võttis seda rolli trahvisumma kindlaksmääramisel arvesse. Selles osas tuleb märkida, et puudub vastuolu punkti 109 esimese

kolme lõigu ja punkti 109 kuuenda lõigu vahel, kuna see lõik viitab ainult väiksematele tootjatele.

344. Kohus leiab ka, et tuvastatud faktid näitavad oma sisemise tõsidusega – eelkõige hindade ja müügiimahtude kehtestamise osas – et hageja ei tegutsenud rutakalt ega isegi hoolsuse puudumise tõttu, vaid tahtlikult.

345. Seega tuleb see vastuväide tagasi lükata.

B – Individuaalsuse puudumine trahvide määramise kriteeriumides

346. Hageja kaebab, et komisjon ei näidanud ulatust, mil määral ta oli võtnud arvesse iga tegurit, mis oli seotud trahvisumma määramisega. Ta palub, et komisjon näitaks, kuidas ta kaalus neid erinevaid tegureid ja selgitaks enda poolt kasutatud valemit, nagu ta tegi *Wood pulp* kohtuasjas (19. detsembri 1984. aasta otsus kohtuasjas *Wood pulp*, EÜT 1985, L 85, lk 1) ja nagu Euroopa Kohus sundis teda tegema *IAZ International* kohtuasjas (otsus liidetud kohtuasjades 96–102, 104, 105, 108 ja 110/82 *IAZ International Belgium NV jt v. komisjon* („ANSEAU”) (1983) EKL 3369.

347. Ta väidab veel, et komisjon ei ole selgitanud trahvide arvutamise meetodit ega oma järjepidevat seisukohta tegurite olemuse ja ulatuse suhtes, mida tuleb trahvide kindlaksmääramisel arvesse võtta.

348. Komisjon vastab, et esitas otsuse 107.–109. punktis erinevad tegurid, mida ta võttis arvesse trahvisumma määramisel ja seetõttu on hagejale kehtestatud trahv piisavalt põhjendatud.

349. Komisjon väidab, et antud kohtuasjas trahvide määramisel tegutses ta vastavalt kindlaksmääratud poliitikale ja Euroopa Kohtu poolt teatavaks tehtud trahvimispõhimõtetele. Ta viitab, et alates 1979. aastast on ta kohaldanud järjepidevat poliitikat konkurentsiseaduste kehtestamiseks, määrates karmimaid trahve, eelkõige ühenduse õigusega põhjalikult sätestatud rikkumiste osas ja eriti tõsiste rikkumiste osas, nagu antud juhul, et tugevdada trahvide hirmutavat olemist. Selle poliitika on kiitnud heaks Euroopa Kohus (otsus liidetud kohtuasjades 100 kuni 103/80 *Musique Diffusion Français SA jt v. komisjon* (nn Pioneeri kohtuasi) (1983) EKL 1825, 106.–109. punkt), mis on samuti aktsepteerinud mitmel juhul, et trahvide kehtestamine hõlmab tegurite keerulise kompleksi hindamist (eespool nimetatud kohtuotsus Pioneeri kohtuasjas, 120. punkt, ja eespool nimetatud kohtuotsus liidetud kohtuasjades 96–102, 104, 105, 108 ja 110/82 *IAZ International Belgium NV v. komisjon*, 52. punkt).

350. Komisjon märgib, et on eriti heas positsioonis andmaks sellist hinnangut, mida ta väitel ei saa ümber lükata, välja arvatud olulise faktilise või õigusliku vea korral.

351. Mis puutub trahvide arvutamise „meetodisse”, siis on komisjon seisukohal, et ei ole võimalik kohaldada lihtsat matemaatilist valemit, mis kehtiks kõikidel juhtudel, ja et kohtuasja asjaoludele tuleb kohaldada keerulist tegurite seeriat.

352. Kohus märgib, et hagejale kehtestatud trahvisumma kindlaksmääramisel määras komisjon kõigepealt kindlaks kriteeriumid nendele ettevõtetele, millele otsus on suunatud (otsuse 108. punkt), trahvide üldtaseme määramiseks ja seejärel määras kindlaks kriteeriumid õiglase tasakaalu saavutamiseks neile ettevõtetele määratud trahvide vahel (otsuse 109. punkt).

353. Kohus leiab, et otsuse 108. punktis sätestatud kriteeriumid põhjendavad piisavalt nendele ettevõtetele, millele otsus on adresseeritud, kehtestatud trahvide üldtasest. Selles suhtes tuleb olulist rõhku asetada asutamislepingu artikli 85 lõike 1 ning eelkõige selle sätte punktide a), b) ja c) rikkumise selgele olemusele, mille tingimused olid teada polüpropüleenitootjatele, kes tegutsesid teadlikult ja suurima saladuskatte all.

354. Kohus leiab ka, et otsuse 109. punktis nimetatud neli kriteeriumi on asjakohased ja piisavad õiglase tasakaalu saavutamiseks igale ettevõttele kehtestatud trahvide vahel.

355. Mis puutub otsuse 109. punktis nimetatud esimesse kahte kriteeriumi – iga ettevõtte poolt kokkulepetes etendatud rolli ja ajaperioodi, mille jooksul nad osalesid rikkumises –, siis tuleb märkida, et kuna põhjendavat osa trahvisumma kindlaksmääramise suhtes tuleb tõlgendada, viidates kõikidele otsuses nimetatud põhjustele, siis kasutas komisjon piisavalt individualiseeritud viisi, võttes neid kriteeriume hageja puhul arvesse.

356. Mis puutub viimasesse kahte kriteeriumi – erinevate polüpropüleenitootjate vastavaid tarneid ühendusse ja iga ettevõtte kogukäivet –, siis leiab kohus tema poolt komisjonilt taotletud näitajate alusel, mille täpsust hageja ei ole vaidlustanud, et neid kriteeriume ei ole kohaldatud ebaõiglaselt, kui hagejale kehtestatud trahv on määratud kindlaks teistele tootjatele kehtestatud trahvide suhtes.

357. Peale selle leiab kohus, et tema hinnangutest rikkumise tõendamiseks komisjoni poolt tehtud järeldustele nähtub, et erinevad väited, millele komisjon ei ole hageja arvates vastanud, ei oma faktilist alust.

358. Seega tuleb vastuväide tagasi lükata.

C – Rikkumise mõjude väidetav mittenõuetekohane arvestamine

359. Hageja on seisukohal, et vastavalt komisjoni avaldatud seisukohtadele ja tegevusele (*Kolmeteistkümmes ja neljateistkümmes aruanne konkurentsipoliitika kohta*; 23. novembri 1972. aasta otsused kohtuasjas *Pittsburgh Corning*, EÜT L 272, lk 35, ja 8. detsembri 1977. aasta otsus kohtuasjas *Hugin-Liptons*, EÜT 1978, L 22, lk 23) ja vastavalt Euroopa Kohtu pretsedendiõigusele (eespool nimetatud otsused kohtuasjas 41/69 *ACF Chemiefarma*; liidetud kohtuasjad 40–48, 50, 54–56, 111, 113 ja 114/73 *Suiker Unie*; kohtuasi 35/83 *BAT Cigaretten-Fabriken GmbH v. komisjon* (1985) EKL 363) kujutavad rikkumise mõjud olulist või väga

tähtsat elementi selle tõsiduse kindlaksmääramisel. Komisjon peaks võtma arvesse ulatust, mil määral rikkumine on vastuolus konkurentsieeskirjadega. Selles osas ei võtnud komisjon arvesse kaubanduse laienemist, kõnealuste ettevõtete ühepoolset ja autonoomset käitumist ja eeliseid tarbijatele, kes said kasu eriliselt madalatest hindadest.

360. Ta kordab oma nõuet, et kohus peaks nõudma komisjonilt ICI-le ja kohtule ärakuulamise eest vastutava ametniku aruande avaldamist, mis tema arvates sisaldab süüst vabastavaid tõendeid mõjude osas, samuti dokumente avalduste kohta, mida komisjoni esindajad tegid pressile otsuse vastuvõtmisel, mille kohaselt tõusid hinnad väidetavalt kartelli mõjul 15–40%. Selles suhtes leiab ICI, et tema poolt menetluse käigus esitatud tõendid ja komisjoni poolt väidete esitamata jätmine rikkumise mõjude suhtes põhjendavad tema nõuet, vaatamata Euroopa Kohtu poolt tehtud korraldusele 11. detsembril 1986 (eespool nimetatud otsus kohtuasjas 212/86 R *ICI v. komisjon*).

361. Komisjon märgib, et hageja väited kartelli mõju puudumise kohta on asjatud. Ta on seisukohal, et ta võttis trahvisumma kindlaksmääramisel arvesse asjaolu, et hinnaalased algatused ei saavutanud üldiselt oma eesmärki täielikult (otsuse 108. punkt). See oli juba enam, kui komisjon oli kohustatud tegema, kuna artiklis 85 käsitletakse mitte ainult konkurentsivastast mõju omavaid otsuseid, vaid ka konkurentsivastast eesmärki omavaid otsuseid. Kuid komisjon ei pidanud võtma arvesse kaubanduse laienemist, tootjate ühepoolseid jõupingutusi oma tootmise vähendamiseks ja tõhususe suurendamiseks ega suhteliselt madalat hinnataset, st tegureid, mis on ebaolulised kartelli kahjulike mõjude hindamisel konkurentsieeskirjade eesmärkidele.

362. Mis puutub kohtuasja toimiku esitamisse, siis ei näe komisjon põhjust, miks peaks kohus eespool nimetatud 11. detsembri 1986. aasta korralduse tühistama ja märgib, et ICI-l ei ole õnnestunud tõestada oma väite asjakohasust.

363. Kohus märgib, et komisjon eristas rikkumisega tekitatud kahte liiki mõju. Esimest liiki mõju seisnes asjaolus, et pärast kokkuleppe saavutamist sihthindade kohta andsid kõik tootjad oma müügiesindustele korralduse selle hinnataseme rakendamiseks; seega kujutasid „sihtarvud” alust tarbijatega peetavatele hinnaläbirääkimistele. See viis komisjoni järeldusele, et antud juhul selgus tõenditest, et kokkulepe ei avaldanud tegelikult märgatavat mõju konkurentsitingimustele (otsuse 74. punkt, teine lõik, viitega punktile 90). Teist liiki mõju sisaldas asjaolu, et üksikutelt tarbijatelt nõutud hindade muutused võrreldes teatud hinnaalaste algatuste käigus kehtestatud sihthindadega olid kooskõlas ICI ja teiste tootjate ruumes leitud hinnaalaste algatuste rakendamist käsitlevas dokumentatsioonis antud kirjeldusega (otsuse 74. punkt, kuues lõik).

364. Esimest liiki mõju on komisjoni poolt tavapärase õiguslike nõuetega tõestatud erinevate tootjate antud paljude hinnaalaste juhiste alusel, mis on kooskõlas üksteisega ja koosolekutel kindlaks määratud sihthindadega, mis pidid ilmselgelt olema aluseks tarbijatega peetavatele hinnaläbirääkimistele.

365. Mis puutub teist liiki mõjusse, siis ei olnud komisjonil põhjust kahelda tootjate enda poolt koosolekute käigus teostatud analüüside täpsuses (vt eelkõige 21. septembri, 6. oktoobri, 2. novembri ja 2. detsembri 1982. aasta koosolekute protokolle). Neist nähtub, et koosolekutel kehtestatud sihthinnad olid suuresti turul saavutatud ja isegi kui teatud tootjate tellitud Coopers ja Lybrand'i audit ja majandusuuringud peaksid tõestama, et tootjate enda poolt oma koosolekutel tehtud analüüs oli vale, ei tingi see asjaolu trahvi vähendamist, kuna komisjon viitas otsuse 108. punkti viimases taandes, et võttis trahvide leevendamisel arvesse asjaolu, et hinnaalased algatused ei olnud üldjuhul saavutanud oma eesmärki täielikult ja et viimase abinõuna puudusid piiravad meetmed tagamaks kinnipidamist kvootidest või teistest meetmetest.

366. Kuna otsuse aluseid trahvisumma kindlaksmääramise kohta tuleb vaadelda otsuse teiste aluste valguses, siis peab järelutama, et komisjon võttis õigesti täielikult arvesse esimest liiki mõju ja et ta võttis arvesse teist liiki mõju piiratud olemust. Selles suhtes tuleb märkida, et hageja ei ole näidanud, mil viisil ei ole teist liiki mõju piiratud olemust trahvisumma leevendamisel piisavalt arvesse võetud.

367. Mis puutub hageja nõudesse nende dokumentide esitamiseks, mis olid aluseks pressikonverentsil, kus komisjon märkis, et rikkumise tulemusena tõsis hinnatase 15–40%, siis leiab komisjon, et hageja ei ole esitanud talle mitte mingeid värskeid tõendeid, mis võiksid tõendada, et otsuse tingisid kaalutlused, mis erinesid selles esitatud kaalutlustest rikkumise mõju kohta. Seega ei ole antud juhul mingit alust, et kohus teeks uuesti korralduse, mille Euroopa Kohus tegi 11. detsembril 1986. aastal ja millega ta lükkas tagasi nõude komisjoni sisedokumentide esitamiseks kõnealuse pressikonverentsi kohta.

368. Seega tuleb see vastuväide tagasi lükata.

D – Väide majanduskriisi olukorra ebapiisava arvessevõtmise kohta

369. Hageja on seisukohal, et komisjon oleks pidanud võtma arvesse rikkumise sooritamise majanduslikku konteksti ehk saadud kasumit või kahjumit, nagu ta on seda teinud eelmistes otsustes (17. detsembri 1975. aasta otsus kohtuasjas *United Brands*, EÜT 1976, L 95, lk 1 ja 12. detsembri 1978. aasta otsus kohtuasjas *Kawasaki*, EÜT 1979, L 16, lk 9) ja nagu Euroopa Kohus tegi oma eespool nimetatud otsuses liidetud kohtuasjades 100–103/80 *Pioneer*; tarbijatele või klientidele tehtud kahju määra (komisjoni 21. detsembri 1976. aasta otsus kohtuasjas *Theal-Watts*, EÜT 1977, L 39, lk 19, eespool nimetatud 12. detsembri 1978. aasta otsus kohtuasjas *Kawasaki*, ja 28. novembri 1979. aasta otsus kohtuasjas *Floral*, EÜT 1980, L 39, lk 51; eespool nimetatud Euroopa Kohtu otsus kohtuasjas *Suiker Unie*) ja rikkumiste mõju (eespool nimetatud komisjoni 12. detsembri 1978. aasta otsus kohtuasjas *Kawasaki*, ja eespool nimetatud 19. detsembri 1984. aasta otsus kohtuasjas *Wood pulp*; eespool nimetatud Euroopa Kohtu otsus kohtuasjas 35/83 *BAT*).

370. Komisjon vastab, et võttis nõuetekohaselt arvesse majanduslikku konteksti, vähendades trahve sektori majandusprobleemide tõttu.

371. Kohus leiab, et komisjon väljendas selgesõnaliselt otsuse punkti 108 viimases taandes, et võttis arvesse asjaolu, et ettevõtted on kandnud olulist kahju oma polüpropüleenilise alusest tegevusest märkimisväärse ajaperioodi jooksul, mis näitab mitte ainult seda, et komisjon võttis arvesse kahju, vaid et ta seeläbi võttis arvesse sektoris valitsenud ebasoodsaid majandustingimusi (eespool nimetatud Euroopa Kohtu otsus kohtuasjas 322/81 *Michelin*, punkt 111 et seq), eesmärgiga määrata kindlaks trahvide üldtase, võttes arvesse ka teisi 108. punktis mainitud kriteeriume.

372. Ka see asjaolu, et eelnevate kohtuasjade puhul on komisjon leidnud, et faktiliste asjaolude alusel tuli arvesse võtta kõnealust majandussektorit mõjutavat kriisi, ei saa mõjutada komisjoni võtma samamoodi arvesse sellist olukorda antud juhul, kuna ta on tavapärase õiguslike nõuete alusel tõestanud, et need ettevõtted, kellele otsus on suunatud, on sooritanud eriti tõsise EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 rikkumise.

373. Seega tuleb see vastuväide tagasi lükata.

E – Arvesse võetav käive

374. Hageja märgib, et trahv oli valesti määratud ettevõtte kogukäibe alusel, kui komisjon oli ise pööranud tähelepanu sellise tegevuse ohtudele *Wood pulp* kohtuasjas (eespool nimetatud 19. detsembri 1984. aasta otsus kohtuasjas *Wood pulp*) ja et Euroopa Kohus oli ka mõistnud hukka selle tegevuse *Pioneer*'i kohtuasjas (eespool nimetatud otsus liidetud kohtuasjades 100–103/81). Trahvisumma kujutab liiga kõrget protsendimäära ICI välisest polüpropüleenilise müügist ühendusele ajaperioodil 1979–1983.

375. Komisjon märgib, et kuigi ta võttis arvesse asjaomaste ettevõtete suurust ja turuosa rikkumise raskuse hindamisel, ei pööranud ta erilist tähtsust sellele tegurile. Peale selle ei ületanud trahvisumma 10% ICI käibest polüpropüleeniturul otsusele eelnenud majandusaastal ega seda enam ka 10% ettevõtte kogukäibest.

376. Kohus leiab, et Euroopa Kohtu pretsedendiõigusest (eespool nimetatud otsus liidetud kohtuasjades 100–103/80 *Pioneer*, 119. punkt) lähtub, et määruse nr 17 artikli 15 lõikes 1 tehtud viidet, millega määratakse 10% eelmise majandusaasta käibest trahvi piirmäär, mis ületab 1 000 000 eküüdi, tuleb mõista viitena 10%-le kogukäibest.

377. Antud juhul ei ületanud komisjon seega määruse nr 17 artikli 15 lõikes 1 sätestatud piirmäär.

378. Peale selle ei rajanud komisjon oma otsust üksnes ega ka suuresti hageja käibele talle kehtestatud trahvisumma arvutamisel.

379. Seega tuleb see vastuväide tagasi lükata.

F – Võrdse kohtlemise põhimõte

380. Hageja väidab sisuliselt, et komisjon rikkus võrdse kohtlemise põhimõtet kahel viisil: esiteks, kehtestades hagejale trahvi, mis on ebaproportsionaalne varasematel juhtudel kehtestatud trahvidega ja teiseks, kehtestades talle trahvi, mis on liiga suur võrreldes teistele ettevõtetele, kellele otsus oli suunatud, kehtestatud trahviga.

381. Ta väidab, et kuigi komisjonil on tõepoolest õigus võtta arvesse hoiatavat mõju trahvide taseme määramisel, ei tohiks hoiatamise vajadus erineda oluliselt kohtuasjade lõikes, mis käsitlevad sarnast liiki ja sarnase raskusastmega rikkumisi (eespool nimetatud Euroopa Kohtu otsus *Pioneer*'i kohtuasjas ja eespool nimetatud otsus *Stichting Sigaretten Industrie* kohtuasjas), et vältida ettevõtetevahelist diskrimineerimist võrreldavates olukordades. Antud juhul eristati põhjendamatult suurt nelikut ja teisi süüdistatud osapooli. Teiseks oli trahv diskrimineeriv ja liiga suur võrreldes teistes hiljutistest otsustes kehtestatud trahviga artikli 85 rikkumise suhtes, mis oli vähemalt sama tõsine, kuna kehtestati tegelikud hinnad, jagati turud, tekitati kahju klientidele ja kõrvaldati konkurents (17. oktoobri 1983. aasta otsus kohtuasjas *Cast Iron ja Steels*, EÜT 1983, L 317, lk 1; eespool nimetatud 6. augusti 1984. aasta otsus kohtuasjas *Zinc Producer Group*; 7. detsembri 1988. aasta otsus kohtuasjas *Flat Glass*, EÜT 1989, L 33, lk 44; eespool nimetatud 23. novembri 1984. aasta otsus kohtuasjas *Peroxygen Products*; ja eespool nimetatud 19. detsembri 1984. aasta otsus kohtuasjas *Wood pulp*).

382. Tuginedes eelkõige nii komisjoni enda poolt avaldatud arvamusele oma kolmeteistkümnendas aruandes konkurentsipoliitika kohta ja kohtujuristi Sir Gordon Slynn'i arvamusele *Pioneer*'i kohtuasjas (eespool nimetatud otsus liidetud kohtuasjades 100–103/80, arvamus lk 1930), väidab hageja, et kuigi iga kohtuasja tuleb hinnata selle enda asjaolude alusel, peab komisjon trahvisumma määramisel siiski rajama oma otsused eelmistele otsustele, et vältida õiguslike ootuste kaitsepõhimõtte rikkumist ja luua konkurentsioiguse ühtne kogum.

383. Komisjon vastab, et vastupidiselt hageja poolt väidetule on Euroopa Kohus selgelt nõustunud oma otsuses *Pioneer*'i kohtuasjas (eespool nimetatud liidetud kohtuasjad 100–103/80), et võib saada aeg, mil komisjon võib ühenduse konkurentsipoliitika rakendamise tagamiseks õiguslikult otsustada tõsta trahvide taset teatud liiki rikkumise osas. Arvestades asjaolu, et on raske ette kujutada konkurentsieeskirjade rikkumist, mis oleks avalikum kui antud juhul, leiab komisjon, et tal oli õigus kehtestada trahve, mis olid tõeliselt hoiatavad.

384. Vastuväites vaidlustab komisjon hageja tõlgenduse kohtujuristi Sir Gordon Slynn'i poolt *Pioneer*'i kohtuasjas (mainitud eespool) antud arvamusele. Kohtujurist nõustus, et komisjonil oli õigus kohaldada ettevõtetele karmimaid trahve, kui oleks võinud kohaldada minevikus isegi sarnaste rikkumiste eest, nagu tegi Euroopa Kohus oma otsuses selles kohtuasjas.

385. Kohus leiab, et Euroopa Kohtu pretsedendiõigusest nähtub, et komisjoni õigus kehtestada trahve ettevõtetele, kes rikuvad tahtlikult või hooletusest EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõiget 1, on üks komisjonile antud vahenditest, et võimaldada tal täita ühenduse õigusega antud järelevalve ülesannet. See ülesanne hõlmab kindlasti kohustust uurida ja karistada üksikuid rikkumisi, kuid samuti hõlmab see kohustust järgida kohaldatavat üldpoliitikat, EMÜ asutamislepinguga kehtestatud põhimõtteid ja juhendada ettevõtete käitumist nende põhimõtete valguses. Sel põhjusel otsustas Euroopa Kohus, et rikkumise raskusastme hindamisel

eesmärgiga määrata kindlaks trahvisumma, peab komisjon võtma arvesse mitte ainult kohtuasja konkreetseid asjaolusid, vaid ka rikkumise esinemise konteksti ja peab tagama, et tema tegevusel oleks vajalik hoiatav mõju, eriti seda liiki rikkumiste liikide suhtes, mis on eriti kahjulikud ühenduse eesmärkide saavutamisele. Kohus märkis veel, et komisjonil oli võimalik võtta arvesse asjaolu, et kuigi teatud liiki rikkumised olid määratletud ebaseaduslikena ühenduse konkurentsipoliitika algusest peale, olid need siiski suhtelised sagedased kasumi tõttu, mida teatud asjaomased ettevõtted võisid neist saada ja seega oli komisjonil õigus tõsta trahvide taset nii, et tugevdada nende hoiatavat mõju. Kohus järeldas, et see asjaolu, et varem oli komisjon kehtestanud teatud tasemega trahvid teatud liiki rikkumiste eest ei tähenda, et tal ei olnud võimalik tõsta seda taset määruses nr 17 määratletud piirmäärade ulatuses, kui see oli vajalik ühenduse konkurentsipoliitika rakendamise tagamiseks (eespool nimetatud otsus liidetud kohtuasjades 100–103/80 *Pioneer*, 105.–109. punkt).

386. Arvestades neid kaalutlusi, leiab kohus, et komisjon kirjeldas õigesti sihthindade ja müügimahtude kindlaksmääramist, samuti sihthindade rakendamist hõlbustavate meetmete vastuvõtmist kui eriti rasket ja selget rikkumist, millega taheti moonutada hindade normaalset kujunemist polüpropüleeniturul.

387. Kohus leiab ka, et hagejale kehtestatud trahvi võrdlus otsuse teistele adressaatidele kehtestatud trahvidega ei avalda mitte mingit diskrimineerivat mõju, arvestades tema rikkumise kestust ja erilist tõsidust.

388. Vastuväide tuleb seega tagasi lükata.

G – Hageja koostöö ulatus

389. Hageja on seisukohal, et komisjon ei ole võtnud uurimisel arvesse ICI koostööd, samal ajal oli komisjon eelmistes kohtuasjades otsustanu (eespool nimetatud 19. detsembri 1984. aasta otsus kohtuasjas *Wood pulp*), et selline koostöö peaks hõlmama trahvi olulist vähendamist, võimaluse korral 50%. Ta väidab veel, et niipea kui ta sai teada uurimisest, rakendas ta meetmeid sellise rikkumise kordumise takistamiseks.

390. Komisjon märgib, et kuigi ICI väidab, et tegi koostööd komisjoniga uurimise käigus ja lõpetas rikkumise niipea, kui ta sai teada uurimise alustamisest, kusjuures seda asjaolu võeti arvesse, ei ole see loomulikult piisav rikkumise kustutamiseks.

391. Komisjon märgib eelkõige seda, et vastuses kohtuistungil esitatud küsimusele kinnitas komisjon, et ICI oli üks „väga vähestest” tootjatest, kes tegid koostööd komisjoni uurimises, millele on viidatud otsuse punkti 109 viimases punktis.

392. Otsuse 109. punkti analüüsist nähtub, et koostöö eest komisjoni uurimises sai hageja kasu trahvi vähendamisest maksimaalselt 1 000 000 eküüd. Punkti 109 teises ja kolmandas lõigus eristatakse ühelt poolt Monte't ja ICI't, kes juhtisid järjestikku polüpropüleenitootjate regulaarseid koosolekuid ja teiselt poolt Hoechst'i ja Shell'i, kes, ehkki kuuludes suure neliku hulka, etendasid väiksemat rolli suure neliku moodustatud „mitteametlikus direktoraadis”. Sel

põhjusel trahviti kahte viimati nimetatud ettevõtet summaga 9 000 000 eküüd, samas kui Monte'le kehtestatud trahvisumma oli 11 000 000 eküüd ja hagejale kehtestatud trahvisumma 10 000 000 eküüd. Erinevus 1 000 000 eküüd hagejale kehtestatud trahvi ja Monte'le kehtestatud trahvi vahel ei tulene tingimata ICI koostööst uurimisel, vaid võib olla ka osaliselt tingitud kahe ettevõtte „ühendusele tehtud vastavate polüpropüleeni tarnete” arvessevõtmisest, kusjuures Monte tarded olid märgatavalt kõrgemad hageja tarnetest.

393. Kuna hagejale kehtestatud trahvi vähendati vähem kui 10% tema koostöö eest uurimisel, siis leiab kohus, võttes arvesse hageja poolt teabenõudele, mis puudutas mitte ainult tema enda tegevust, vaid ka kõikide teiste asjaomaste ettevõtete tegevust, antud väga üksikasjalikku vastust ning ilma milleta oleks komisjonil olnud palju raskem tuvastada ja lõpetada rikkumine, mis on otsuse sisuks, tuleb rohkem arvesse võtta hageja koostööd, et teha kindlaks talle kehtestatud trahvisumma. Kuigi hageja koostööd ei olnud oodata enne, kui komisjon oli leidnud kompromiteerivad dokumendid tema ruumidest, oleks komisjonil olnud raskem mõista nende dokumentide ja teiste tootjate ruumidest võetud dokumentide olulisust ning teha vajalikud järeldused nende dokumentide alusel, et tuvastada rikkumise olemasolu ja lõpetada see, kui ta ei oleks saanud kasu hageja vastusest teabenõudele.

394. Seega kohus, kasutades oma piiramatut õiguspädevust, leiab, et hagejale kehtestatud trahvi tuleks vähendada täiendavalt 1 000 000 eküü võrra.

395. Ehkki on tõepoolest oluline, et hageja rakendaks meetmeid ühenduse konkurentsiseaduse liikmetepoolse uue rikkumise ärahoidmiseks tulevikus, ei muuda see asjaolu fakti, et rikkumine on antud juhul sooritatud. Selles suhtes tuleb lisada taas, et fakt, et eelmisel juhul leidis komisjon, et arvestades faktilisi asjaolusid, tuleb võtta arvesse kõnealuse ettevõtte poolt rakendatud meetmeid ühenduse konkurentsiseaduse uue rikkumise vältimiseks tulevikus, ei saa kohustada teda võtma arvesse samal viisil sarnaseid meetmeid antud juhul, kuna komisjon rõhutas otsuses (108. punkt), et EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 rikkumine oli eriti tõsine ja oli sooritatud tahtlikult ja suure saladuskatte all. Seega ei tule trahvi sel põhjusel vähendada.

396. Oma taotluses palub ICI kohut „juhul kui ICI maksaks trahvi käesoleval etapil ja mitte lükkama maksmist edasi vastavalt otsust käsitlevas komisjoni kirjas ICI-le sätestatud tingimustele”, nõudma komisjonilt „ICI-le makstud trahvi või selle vastava osa tagasimaksmist koos intressiga 1% üle Ühendkuningriigi panga kehtestatud laenumäära, millele on viidatud otsuse artiklis 4”.

397. Hageja nõude sõnastusest nähtub, et see on tingimustega seotud niivõrd, kuivõrd see sõltub asjaolust, et hageja on kohustatud trahvi maksma, ilma et võiks peatada selle maksmise. Nõue oli seotud tingimustega rakendamise etapis, sest otsuse artiklis 4 sätestatud tähtaeg trahvi maksmiseks oli kolm kuud alates otsuse hagejale teatavaks tegemisest. Kuna tähtaeg selle hagi esitamiseks vastavalt EMÜ asutamislepingu artikli 173 kolmandale lõikele oli kaks kuud alates selle teatavaks tegemisest ja seega hagi esitamisel ei olnud hageja veel otsustanud maksta trahvi, esitada pangagarantiid ega maksta intressi, nagu oli komisjon ette pannud oma 22. mai 1986. aasta kirjas, milles ta teavitas hagejat otsusest.

398. Kohus märgib, et mitte üheski menetluse etapis, mis järgnes otsuse artiklis 4 sätestatud tähtaja lõppemisele, mil hageja pidi otsustama, kas maksta trahvi või esitada pangagarantii, ei ole hageja väitnud, et vaadeldav nõue ei olnud enam tingimustega seotud; eelkõige piirdus ta oma vastuses märkimisega, et kordas oma avalduse järeldusi. Eitamata selle väite tingimustega seotud olemust, ei ole hageja väljendanud oma väidet kindlal viisil. Seetõttu tuleb väide lugeda vastuvõetamatuks Euroopa Majandusühenduse Euroopa Kohtu põhikirja artikli 19 ja Euroopa Kohtu kodukorra artikli 38 lõike 1 ning Esimese Astme Kohtu kodukorra artikli 44 lõike 1 alusel (Euroopa Kohtu otsus kohtuasjas 188/73 *Grassi v. nõukogu* (1974) EKL 1099, 7. punkt).

Suulise menetluse taaslustamine

399. Kohturegistrile 4. märtsil 1992. aastal laekunud kirja alusel palus kohus avada uuesti suuline menetlus ja nõuda uurimismeetmeid tulenevalt avaldustest, mida komisjon on teinud kohtuasjades T-79/89, T-84/89-T-86/89, T-89/89, T-91/89, T-92/89, T-94/89, T-96/89, T-98/89, T-102/89 ja T-104/89.

400. Pärast kohtujuristi arvamuse veelkordset ärakuulamist leiab kohus, et ei ole vaja nõuda suulise menetluse taasavamist vastavalt kodukorra artiklile 62 ega nõuda uurimismeetmeid, mida on taotlenud hageja.

401. Tuleb märkida, et eespool nimetatud kohtuasjades tehtud otsus (27. veebruari 1992. aasta otsus kohtuasjades T-79/89, T-84/89 kuni T-86/89, T-89/89, T-91/89, T-92/89, T-94/89, T-96/89, T-98/89, T-102/89 ja T-104/89 *BASF jt v. komisjon* (1992) EKL II-315) ei põhjenda iseenesest suulise menetluse taasavamist antud kohtuasjas. Kohus märgib, et teatavaks tehtud ja avaldatud meede tuleb lugeda kehtivaks. Seega peab see isik, kes soovib väita meetme ametliku kehtivuse puudumist või olematust, esitama kohtule alused, mis võimaldab tal näha ametlikult teatavaks tehtud ja avaldatud meetme ilmse kehtivuse tagamaid. Antud kohtuasjas ei ole hagejad esitanud mitte mingeid tõendeid, mis annaksid märku, et teatavaks tehtud ja avalikustatud meedet ei ole kinnitatud ega vastu võetud kolleegiumina tegutsevate komisjoni liikmete poolt. Eelkõige vastupidiselt *PVC* kohtuasjadele (otsus eespool nimetatud kohtuasjades T-79/89, T-84/89 kuni T-86/89, T-89/89, T-91/89, T-92/89, T-94/89, T-96/89, T-98/89, T-102/89 ja T-104/89, punktid 32 et seq), ei ole hagejad esitanud mitte mingeid tõendeid selle kohta, et vastuvõetud meetme muutmatuse põhimõtet on rikutud otsuse teksti muutmisega pärast volinike kolleegiumi istungit, kus see võeti vastu.

Kohtukulud

402. Esimese Astme Kohtu kodukorra artikli 87 lõike 2 alusel on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda oma avalduses nõudnud. Kuna hagiavaldus on jäetud rahuldamata kõikides olulistest aspektides ja komisjon on nõudnud kulude sissenõudmist hageja vastu, tuleb hagejalt sisse nõuda kohtukulude, sh Euroopa Kohtus selle kodukorra artikli 91 alusel algatatud menetluse kulud.

Esitatud põhjendustest lähtudes,

ESIMESE ASTME KOHUS (esimene koda),

otsustab:

1. Määrata trahv, mis kehtestati hagejale komisjoni 23. aprilli 1986. aasta otsuse artiklis 3 (IV/31.149 – polüpropüleen, EÜT L 230, lk 1) summas 9 000 000 eküüd ehk 5 803 173 Inglise naela.

2. Jätta hagi ülejäänud osas rahuldamata.

3. Nõuda hagejalt kulude hüvitamist, sh Euroopa Kohtus selle kodukorra artikli 91 kohaselt algatatud menetluse kulude hüvitamist.

Cruz Vilaça

Schintgen

Kirschner

Lenaerts

Edward

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 10. märtsil 1992 Luxembourgis.

Kohtusekretär

Esimees

H. Jung

J. L. Cruz Vilaça